

Пояснювальна записка

до проекту Закону України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження накопичувальної системи загальнообов’язкового державного пенсійного страхування та єдиних принципів нарахування пенсій”

1. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Проект Закону України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження накопичувальної системи загальнообов’язкового державного пенсійного страхування та єдиних принципів нарахування пенсій” розроблено у рамках виконання положень Коаліційної угоди депутатських фракцій у Верховній Раді України VIII скликання та Програми діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 09.12.2014 № 695, і схваленої постановою Верховної Ради України від 11.12.2014 № 26–VIII, а також на виконання абзацу другого пункту 4 Розділу III Закону України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо пенсійного забезпечення” № 213 від 02.03.2015.

2. Мета і шляхи її досягнення

Метою проекту акта є створення справедливої системи пенсійного забезпечення шляхом переходу на єдиний принцип нарахування пенсій.

Проект акта передбачає призначення всіх видів пенсій за нормами єдиного закону, а також скасування спеціальних пенсій, крім спеціальних пенсій для військовослужбовців.

Проектом акта пропонується пенсію державним службовцям, працівникам органів місцевого самоврядування, податківцям, митникам, прокурорам, суддям та науковим і науково-технічним працівникам призначати на загальних підставах з 1 січня 2016 року, у зв’язку з чим внесено зміни до Закону № 213 від 02.03.2015.

Призначені до 1 січня 2016 року спеціальні пенсії, виплачуватимуться у розмірах, визначених законодавством, яке діяло до вказаної дати.

За сплату державними службовцями підвищеної ставки внеску (2,5 відсотка) передбачається виплачувати при виході на пенсію за віком разову компенсацію за стаж державної служби не менше 10 років, наявний в особи на 1 січня 2016 року, у таких розмірах:

від 10 до 15 років – 10 прожиткових мінімумів для працездатних осіб;

від 15 до 20 років – 15 прожиткових мінімумів для працездатних осіб;

понад 20 років – 20 прожиткових мінімумів для працездатних осіб.

З 1 січня 2016 року державні службовці, працівники органів місцевого самоврядування, податківці, митники, прокурори, судді, наукові і науково-технічні працівники сплачуватимуть підвищену ставку внеску (2,5 відсотка від зарплати), яку спрямовуватимуть до Накопичувального пенсійного фонду.

Пропонується з 1 січня 2016 року запровадити накопичувальну професійну пенсійну програму накопичувальної системи пенсійного страхування для осіб, яким виповнилося не більше 35 років, та які зайняті на:

роботах з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці за списком № 1 та на інших роботах із шкідливими і важкими умовами праці за списком № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників,

затверджених Кабінетом Міністрів України, та за результатами атестації робочих місць дають право на призначення пенсії за віком на пільгових умовах;

посадах, що дають право на призначення пенсії за вислугу років;

незалежно від віку для державних службовців, працівників органів місцевого самоврядування, податківців, митників, прокурорів, суддів та наукових і науково-технічних працівників.

Джерелом фінансування пенсійних виплат із накопичувальної професійної пенсійної програми для вказаних категорій осіб стануть підвищенні розміри страхового внеску, які сплачуватимуться:

- роботодавцем на користь працівників, зайнятих на:

роботах з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці за списком № 1 виробництв, робіт, професій, посад і показників, затверджених Кабінетом Міністрів України, у розмірі 15 відсотків (вихід на пенсію на 10 років раніше);

на інших роботах із шкідливими і важкими умовами праці за списком № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників, затверджених Кабінетом Міністрів України, у розмірі 7 відсотків (вихід на пенсію на 5 років раніше).

на роботах та посадах, що дають право на призначення пенсії за вислугу років, у розмірі від 4,2 відсотків до 6 відсотків (вихід на пенсію незалежно від віку за наявності 30 років вислуги);

- працівником – державними службовцями та прирівняними до них особами, а також прокурорами, судьями та науковими і науково-технічними працівниками у розмірі 2,5 відсотків від зарплати.

Підвищений розмір внеску спрямовуватиметься до Накопичувального пенсійного фонду з метою інвестування залучених коштів у економіку держави.

Запровадження професійної пенсійної системи дозволить формувати заощадження, якими особа зможе скористатися до досягнення загального пенсійного віку у разі:

наявності необхідної тривалості спеціального та страхового стажу роботи і досягнення певного віку;

наявності необхідної вислуги років. А також особа зможе скористатися власними накопиченнями після досягнення пенсійного віку, незалежно від умов виплати пенсії із солідарної системи.

З 1 січня 2017 року запроваджується другий рівень системи пенсійного забезпечення.

Учасниками накопичувальної системи пенсійного страхування будуть особи, яким на вказану дату виповниться не більше 35 років. Водночас надається право застрахованим особам, яким станом на 1 січня 2017 р. виповниться не більше 55 років добровільно прийняти рішення до 1 січня 2018 р. щодо добровільної участі у накопичувальній системі пенсійного страхування.

Розмір внеску у перший рік становитиме 2 відсотка та щороку збільшуватиметься на один відсоток, до досягнення 7 відсотків.

По мірі збільшення розміру внеску для застрахованої особи, починаючи з 2018 року, відповідно зменшуватиметься розмір єдиного внеску для роботодавця, тобто відбудеться частковий перерозподіл сплати розміру єдиного внеску від роботодавця до працівника (по 1 відсотку щорічно), і вже у 2022 році ставка єдиного внеску для роботодавця буде зменшена на 5 відсотків.

Законопроектом пропонується звільнити солідарну систему від невластивих для неї виплат шляхом перекладення на Державний бюджет України фінансування:

доплат до мінімального розміру пенсій (різниця між розміром пенсії виходячи із тривалості страхового стажу і заробітку та мінімальним розміром пенсійної виплати) щодо пенсій, які будуть призначатися після 1 січня 2016 року. При цьому, Пенсійний фонд України продовжуватиме фінансувати вказані витрати щодо пенсій, які призначені до 01.01.2016;

дострокових пенсій за віком за вислугу років;

доплат, обумовлених існуванням пільгових пенсій;

вtrat за працюючих інвалідів та підприємств УТОГ, УТОС;

поліпшення матеріального становища інвалідів війни.

3. Правові аспекти

Перелік нормативно-правових актів, що діють у відповідній сфері правового регулювання:

закони України „Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”, „Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування”, „Про збір на обов’язкове державне пенсійне страхування”, „Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи”, „Про охорону праці”, „Про карантин рослин”, „Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”, „Про державну службу”, „Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні”, „Про жертви нацистських переслідувань”, „Про статус гірських населених пунктів в Україні”, „Про донорство крові та її компонентів”, „Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів”, „Про наукову і науково-технічну діяльність”, „Про виконавче провадження”, „Про статус народного депутата України”, „Про службу в органах місцевого самоврядування”, „Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг”, „Про дипломатичну службу”, „Про насіння і садивний матеріал”, „Про недержавне пенсійне забезпечення”, „Про соціальний захист дітей війни”, „Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи”, „Про Кабінет Міністрів України”, „Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні”, „Про Національне антикорупційне бюро України”, „Про запобігання корупції”, „Про прокуратуру”, „Про судоустрій і статус суддів”;

Митний кодекс, Бюджетний кодекс та Податковий кодекс.

4. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація проекту акта не потребує додаткових коштів із Державного бюджету України.

Бюджетом Пенсійного фонду України на 2015 рік передбачено перевищення обсягу видаткової частини над доходною у розмірі 15,1 млрд гривень. Оскільки законопроектом пропонується перекласти на Державний бюджет України витрати солідарної системи загальнообов’язкового державного пенсійного страхування, які не містять страхових ознак (не забезпечені страховими внесками) у сумі 6 млрд грн, на цю суму відповідно буде зменшено видаткову частину бюджету Пенсійного фонду України і, як наслідок, знижено дотаційність Пенсійного фонду України за рахунок коштів Державного бюджету України.

5. Позиція заінтересованих органів

Проект акта погоджено без зауважень Пенсійним фондом України; із зауваженнями, які враховано, – Міністерством фінансів України, Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку та Міністерством

юстиції України; із зауваженнями, які враховано частково, – Міністерством економічного розвитку і торгівлі України та Державною фіскальною службою України.

6. Регіональний аспект

Проект акта не стосується питання розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

6№. Запобігання дискримінації

Проект акта не містить положень дискримінаційного характеру.

7. Запобігання корупції

Проект акта не містить правил і процедур, що можуть містити ризики виникнення корупційних правопорушень.

8. Громадське обговорення

Проект акта не потребує проведення консультацій із громадськістю.

9. Позиція соціальних партнерів

Проект акта погоджено без зауважень всеукраїнськими громадськими організаціями інвалідів, їх спілками відповідно до статутної діяльності; із зауваженнями, які враховано частково, – Спільним представницьким органом репрезентативних всеукраїнських об'єднань профспілок на національному рівні.

Відповідно до параграфу 39 Регламенту Кабінету Міністрів України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18.07.2007 № 950 (зі змінами), проект акта вважається погодженим за умовчанням Спільним представницьким органом сторони роботодавців на національному рівні.

10. Оцінка регуляторного впливу

Проект акта є регуляторним актом.

10№. Вплив реалізації акта на ринок праці

Прийняття акта не впливає на ринок праці.

11. Прогноз результатів

Реалізація проекту акта дозволить поступово уніфікувати обчислення спеціальних пенсій в єдиному законі, а також запровадити накопичувальну систему пенсійного страхування, в тому числі за відповідними професійними пенсійними програмами для працівників, які, зокрема, мають право на призначення пенсії на пільгових умовах та за вислугу років з поступовим скороченням доступу до вказаних пільгових пенсійних систем.

Передбачається, що поступове запровадження накопичувальної системи пенсійного страхування за відповідними професійними пенсійними програмами дозволить звільнити солідарну систему від невластивих для неї виплат.

ПРОЕКТ
Вноситься
Кабінетом Міністрів України
ЮА. ЯЦЕНЮК

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України
щодо запровадження накопичувальної системи
загальнообов'язкового державного пенсійного
страхування та єдиних принципів нарахування пенсій

Верховна Рада України п о с т а н о в л я є:

I. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1. У Законі України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування” (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 49—51, ст. 376 із наступними змінами):

1) назву Закону викласти в такій редакції:

“Про систему пенсійного забезпечення
та загальнообов'язкове державне пенсійне страхування”;

2) в абзаці першому преамбули слова “або одноразових виплат” замінити словами “, одноразових виплат (одноразових професійних пенсійних виплат) або щомісячних професійних пенсійних виплат”;

3) статтю 1 викласти в такій редакції:

“Стаття 1. Визначення термінів

1. У цьому Законі терміни вживаються в такому значенні:

1) агент-страхувальник — страхувальник, який здійснює від імені та на користь застрахованої особи та за учасників накопичувальної професійної пенсійної програми нарахування, утримання, перерахування внесків до Накопичувального пенсійного фонду відповідно до цього Закону, веде облік та подає відомості про сплачені внески до органів Пенсійного фонду та несе відповідальність за порушення обов'язків, визначених цим Законом;

2) актуарні розрахунки – фінансовий аналіз коротко- і довгострокових наслідків функціонування системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, що містить прогноз фінансових потоків, оцінку фінансових зобов'язань, довгостроковий прогноз стану та стабільності системи, докладний аналіз коротко- і довгострокових фінансових наслідків будь-яких змін у цій системі;

3) діяльність з управління активами — професійна діяльність з управління активами інституційних інвесторів, порядок провадження якої визначено законодавством про цінні папери та фондовий ринок;

4) довічна пенсія (ануїтет) — пенсійна виплата за рахунок коштів, що обліковуються на накопичувальному пенсійному рахунку застрахованої особи (у тому числі учасника накопичувальної професійної пенсійної програми), а у випадках, передбачених законом, — на індивідуальному пенсійному рахунку учасника недержавного пенсійного фонду, сума та порядок виплати якої визначаються в договорі страхування довічної пенсії, укладеному із страховою організацією, що сплачується особі після досягнення нею пенсійного віку, передбаченого цим Законом, або членам її сім'ї чи спадкоємцям у випадках, передбачених цим Законом;

5) застрахована особа — фізична особа, яка відповідно до цього Закону підлягає загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню і сплачує (сплачувала) та/або за яку сплачуються чи сплачувалися у встановленому законом порядку страхові внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування та до накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, у тому числі до накопичувальної професійної пенсійної програми;

6) зберігач — банк, який провадить свою діяльність відповідно до законодавства про банки і банківську діяльність та відповідає вимогам цього Закону щодо зберігання активів та обслуговування коштів Накопичувального пенсійного фонду;

7) інвестиційний дохід — сума приросту вартості пенсійних активів Накопичувального пенсійного фонду за визначений проміжок часу, отримана за рахунок зміни їх ринкової вартості, і прибутку (збитку) від здійснення операцій з активами та пасивних доходів, нарахованих за цими пенсійними активами;

8) інвестиційний прибуток (збиток) — різниця між сумою інвестиційного доходу Накопичувального пенсійного фонду, отриманого за визначений проміжок часу, та сумою адміністративних видатків Накопичувального пенсійного фонду за цей період на оплату послуг, визначених відповідно до цього Закону;

9) коефіцієнт страхового стажу — величина, що визначається відповідно до цього Закону для обрахування страхового стажу при обчисленні розміру пенсії у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування;

10) компанія з управління активами — юридична особа, яка здійснює управління активами на підставі ліцензії на провадження професійної діяльності на фондовому ринку (діяльності з управління активами інституційних інвесторів) та обирається за результатами конкурсу;

11) конкурс — процес визначення на конкурентних засадах юридичної особи, яка запропонувала кращі послуги (виконання робіт) у накопичувальній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування у визначеному цим Законом порядку;

12) мінімальна пенсія — державна соціальна гарантія, розмір якої визначається цим Законом;

13) мінімальний страховий внесок — сума єдиного внеску, що визначається розрахунково як добуток мінімального розміру заробітної плати на розмір внеску, встановлений законом на місяць, за який нараховується заробітна плата (дохід), та підлягає сплаті щомісяця;

14) накопичувальний пенсійний рахунок — персоніфікований рахунок учасника Накопичувального пенсійного фонду, який ведеться в системі персоніфікованого обліку у визначеному цим Законом порядку з метою обліку накопичених на користь учасника пенсійних коштів;

15) Накопичувальний пенсійний фонд (далі — Накопичувальний фонд) — юридична особа, утворена відповідно до цього Закону, яка має статус неприбуткової організації (непідприємницького товариства) та має виключний вид діяльності у накопичувальній системі пенсійного страхування щодо акумулювання страхових внесків учасників накопичувальної системи пенсійного страхування (учасників накопичувальної професійної пенсійної програми), які обліковуються на їх накопичувальних пенсійних рахунках та інвестуються з метою отримання інвестиційного доходу на користь таких учасників;

16) недержавний пенсійний фонд — недержавний пенсійний фонд, який створений та діє відповідно до законодавства про недержавне пенсійне забезпечення;

17) непрацездатні громадяни — особи, які досягли встановленого законом пенсійного віку або визнані інвалідами, у тому числі діти-інваліди, а також особи, які мають право на пенсію у зв'язку з втратою годувальника відповідно до цього Закону;

18) одиниця пенсійних активів — показник системи персоніфікованого обліку, який застосовується для визначення суми пенсійних коштів, що належать учаснику накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та обліковуються на його накопичувальному пенсійному рахунку в Накопичувальному фонді або в передбачених законом випадках — на індивідуальному пенсійному рахунку у відповідному недержавному пенсійному фонді — суб'єкті другого рівня системи пенсійного забезпечення;

19) одноразова виплата — пенсійна виплата, що здійснюється в разі досягнення застрахованою особою пенсійного віку та в інших випадках на умовах та в порядку, визначених цим Законом, за рахунок коштів Накопичувального фонду;

20) основні напрями інвестиційної політики — документ, який відповідно до вимог цього Закону визначає напрями та обмеження інвестування коштів Накопичувального фонду;

21) пенсійні виплати — грошові виплати, що здійснюються у вигляді пенсії, довічної пенсії або одноразової виплати, а також щомісячної професійної пенсійної виплати або одноразової професійної пенсійної виплати на умовах, передбачених цим Законом;

22) пенсія — щомісячна грошова виплата, що надається особі в разі досягнення віку, встановленого законом, визнання її інвалідом та в інших випадках, визначених законом, до розміру якої включаються надбавки, підвищення, додаткові пенсії, цільова грошова допомога, суми індексації, інші доплати, які відповідно до законодавства встановлюються до пенсії;

23) пенсійні активи накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування (далі — пенсійні активи накопичувальної системи пенсійного страхування) — грошові кошти, цінні папери, майнові права та зобов'язання щодо них, які сформовані відповідно до цього Закону в Накопичувальному фонді або у передбачених законом випадках — у недержавних пенсійних фондах — суб'єктах другого рівня системи пенсійного забезпечення;

24) пенсіонер — особа, яка відповідно до цього Закону отримує пенсію, довічну пенсію, або члени її сім'ї, які отримують пенсію в разі смерті цієї особи у випадках, передбачених цим Законом;

25) персоніфікований облік у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування (далі — персоніфікований облік) — організація та ведення обліку відомостей про застраховану особу, що здійснюється відповідно до законодавства і використовується в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування в установленому законодавством порядку;

26) працюючий пенсіонер — особа, якій призначено пенсію та яка є застрахованою відповідно до пунктів 1—6, 8, 11 і 12 частини першої статті 11 цього Закону;

27) представники застрахованих осіб — профспілки або їх об'єднання чи інші уповноважені найманими працівниками органи (представники);

28) представники роботодавців — організації роботодавців, їх об'єднання чи інші уповноважені роботодавцями органи (представники);

29) професійна діяльність з управління активами в частині пенсійних активів — професійна діяльність, у значенні, наведеному в Законі України “Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні”, що пов'язана з управлінням пенсійними активами Накопичувального фонду з метою збереження їх вартості та отримання інвестиційного доходу на користь застрахованих осіб;

30) Рада Накопичувального фонду — вищий колегіальний орган управління Накопичувального фонду, що створюється та діє в порядку, визначеному цим Законом;

31) роботодавець — власник підприємства, установи, організації незалежно від форми власності, виду діяльності та господарювання або уповноважений ним орган; фізична особа, яка використовує працю найманих працівників (у тому числі іноземців, які на законних підставах працюють за наймом в Україні); власник розташованого в Україні іноземного підприємства, установи, організації (у тому числі міжнародної), філії та представництва, який використовує працю найманих працівників, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;

32) соціальні послуги — послуги, що надаються особам за рахунок коштів Пенсійного фонду на умовах та в порядку, визначених цим Законом;

33) страховий стаж — період (строк), протягом якого особа підлягала державному соціальному страхуванню, якою або за яку сплачувався збір на обов'язкове державне пенсійне страхування згідно із законодавством, що діяло раніше, та/або підлягає загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню згідно з цим Законом і за який сплачено страхові внески;

34) страхові внески — кошти відрахувань на соціальне страхування, збір на обов'язкове державне пенсійне страхування та страхові внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, сплачені (які підлягають сплаті) згідно із законодавством, що діяло раніше; надходження від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, що спрямовуються на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, кошти застрахованих осіб, що спрямовуються до Накопичувального фонду та сплачені роботодавцями або застрахованими особами до накопичувальної професійної пенсійної програми;

35) страхова організація — страховик, який має ліцензію на здійснення страхування життя та відповідає вимогам, встановленим Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг;

36) страхувальники — роботодавці та інші особи, які відповідно до закону сплачують єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та/або є платниками відповідно до цього Закону;

37) уповноважений банк — банк, який здійснює свою діяльність відповідно до законодавства про банки і банківську діяльність та провадить розрахунково-касові операції з коштами Пенсійного фонду;

38) чиста вартість одиниці пенсійних активів — розрахункова вартість одиниці пенсійних активів, що визначається в порядку, передбаченому цим Законом, шляхом ділення чистої вартості пенсійних активів на загальну кількість одиниць пенсійних активів станом на день розрахунку;

39) чиста вартість пенсійних активів — різниця між вартістю пенсійних активів на день проведення розрахунку та загальною сумою зобов'язань Накопичувального фонду, яка розраховується за методикою та в порядку, визначеними Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку за погодженням з національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, та Національним банком України.

Терміни “пов'язана особа”, “контроль”, “афілійована особа” і “контролер” застосовуються у значенні, наведеному в Законі України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг”.

4) у статті 2:

абзац третій частини першої доповнити реченням такого змісту: “У рамках накопичувальної системи пенсійного страхування здійснюється пенсійне

забезпечення осіб, зайнятих на роботах з умовами праці, за професіями чи на посадах, що дають право на призначення професійних пенсійних виплат, передбачених цим Законом, шляхом сплати роботодавцями на користь таких осіб або застрахованою особою страхових внесків за відповідними категоріями накопичувальної професійної пенсійної програми до Накопичувального фонду або у випадках передбачених цим Законом — до відповідних недержавних пенсійних фондів — суб'єктів другого рівня системи пенсійного забезпечення.”;

у частині третій слова “законами України” замінити словами “цим Законом і Законом України “Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб”;

5) у частині першій статті 4 слова “законів, якими встановлюються умови пенсійного забезпечення, відмінні від загальнообов’язкового державного пенсійного страхування та недержавного пенсійного забезпечення” замінити словами “закону про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб”;

6) у частині другій статті 5:

доповнити частину після абзацу сьомого абзацом такого змісту:

“умови участі застрахованих осіб у накопичувальній системі пенсійного страхування (накопичувальній професійній пенсійній програмі);”.

У зв’язку з цим абзаци восьмий — дванадцятий вважати відповідно абзацами дев’ятим — тринадцятим;

доповнити частину після абзацу десятого абзацом такого змісту:

“порядок ведення персоніфікованого обліку у системі загальнообов’язкового державного пенсійного страхування;”.

У зв’язку з цим абзаци одинадцятий — тринадцятий вважати відповідно абзацами дванадцятим — чотирнадцятим;

7) у частині першій статті 7:

абзац десятий викласти в такій редакції:

“спрямування частини страхових внесків до накопичувальної системи пенсійного страхування для здійснення оплати договорів страхування довічної пенсії і одноразової виплати, а у випадках визначених цим Законом — для здійснення оплати щомісячної професійної пенсійної виплати або одноразової професійної пенсійної виплати залежно від розмірів накопичень застрахованої особи (учасника накопичувальної професійної пенсійної програми) з урахуванням інвестиційного доходу;”;

абзац дванадцятий після слова “фонду” доповнити словами “та недержавних пенсійних фондів — суб'єктів другого рівня системи пенсійного забезпечення”;

8) частину другу статті 8 після слів “Право на отримання довічної пенсії та одноразової виплати” доповнити словами “, а також щомісячної професійної пенсійної виплати або одноразової професійної пенсійної виплати”;

9) у статті 9:

пункт 2 частини першої викласти в такій редакції:

“2) пенсія по інвалідності;”;

у частині другій слова “і одноразова виплата” замінити словами “, одноразова виплата, а також щомісячна професійна пенсійна виплата або одноразова професійна пенсійна виплата за відповідними категоріями накопичувальної професійної пенсійної програми”;

доповнити статтю частиною четвертою такого змісту:

“4. За рахунок коштів Державного бюджету України відповідно до цього Закону Пенсійний фонд здійснює виплати:

пенсій для окремих категорій працівників, які були безпосередньо зайняті повний робочий день на підземних роботах (включаючи особовий склад гірничорятувальних частин) з видобутку вугілля, сланцю, руди та інших корисних копалин, на будівництві шахт та рудників та в металургії, за списком робіт і професій, затвердженим Кабінетом Міністрів України, та особам, пенсії яким призначені відповідно до пунктів 2—6 і 8 частини другої статті 119 цього Закону, до досягнення такими особами пенсійного віку, передбаченого статтею 26 цього Закону;

пенсій за вислугу років для окремих категорій працівників, передбачених статтею 121 цього Закону;

надбавок, підвищень, щомісячної додаткової пенсії, доплати до пенсії, щомісячної виплати цільової грошової допомоги на прожиття та щомісячної компенсації окремим категоріям громадян, встановлених статтею 124 цього Закону.”;

10) частину першу статті 10 після слів “(за віком, по інвалідності, у зв’язку з втратою годувальника)” доповнити словами “, у тому числі окремим категоріям громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи”;

11) статті 11, 12 і 14 викласти в такій редакції:

“Стаття 11. Особи, які підлягають загальнообов’язковому державному пенсійному страхуванню

1. Загальнообов’язковому державному пенсійному страхуванню підлягають:

1) громадяни України, іноземці (якщо інше не встановлено міжнародними договорами, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України) та особи без громадянства, які працюють на підприємствах, в установах та організаціях, утворених відповідно до законодавства України, незалежно від

форми власності, виду діяльності та господарювання, у філіях, представництвах, відділеннях та інших відокремлених підрозділах таких підприємств, установ та організацій, в об'єднаннях громадян, у фізичних осіб — підприємців, осіб, які провадять незалежну професійну діяльність, та в інших фізичних осіб на умовах трудового договору (контракту) або працюють на інших умовах, передбачених законодавством, або виконують роботи (надають послуги) на зазначених підприємствах, в установах та організаціях чи у фізичних осіб за договорами цивільно-правового характеру;

2) фізичні особи — підприємці, у тому числі ті, які обрали спрощену систему оподаткування;

3) особи, які провадять незалежну професійну діяльність, а саме наукову, літературну, артистичну, художню, освітню або викладацьку, а також медичну, юридичну практику, в тому числі адвокатську, нотаріальну діяльність, або особи, які провадять релігійну (місіонерську) діяльність, іншу подібну діяльність та отримують дохід від цієї діяльності;

4) громадяни України, які працюють у розташованих за межами України дипломатичних представництвах, консульських установах України, філіях, представництвах, інших відокремлених підрозділах підприємств, установ та організацій (у тому числі міжнародних), утворених відповідно до законодавства України (якщо інше не встановлено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України);

5) громадяни України та особи без громадянства, які працюють в іноземних дипломатичних представництвах та консульських установах іноземних держав, філіях, представництвах, інших відокремлених підрозділах іноземних підприємств, установ та організацій, міжнародних організацій, розташованих на території України (якщо інше не встановлено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України);

6) особи, які працюють на виборних посадах в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, об'єднаннях громадян та отримують заробітну плату (винагороду) за роботу на таких посадах;

7) особи, які проходять строкову військову службу у Збройних Силах України, інших утворених відповідно до закону військових формуваннях, Службі безпеки України, органах Міністерства внутрішніх справ України та службу в органах і підрозділах цивільного захисту;

8) працівники воєнізованих формувань, гірничорятувальних частин незалежно від підпорядкування, а також особовий склад аварійно-рятувальної служби, створеної відповідно до законодавства на постійній основі;

9) особи, які доглядають за дитиною до досягнення нею трирічного віку та відповідно до закону отримують допомоги по догляді за дитиною до досягнення нею трирічного віку та/або при народженні дитини;

10) один з непрацюючих працездатних батьків, усиновителів, опікун, піклувальник, які фактично здійснюють догляд за дитиною-інвалідом, а також непрацюючі працездатні особи, які здійснюють догляд за інвалідом I групи або за

особою, яка досягла пенсійного віку, встановленого статтею 26 цього Закону, та за висновком закладу охорони здоров'я потребує постійного стороннього догляду, якщо такі непрацюючі працездатні особи отримують допомогу, надбавку або компенсацію відповідно до законодавства;

11) особи, які отримують допомогу по тимчасовій непрацездатності, а також особи, які перебувають у відпустці у зв'язку з вагітністю та пологами і отримують допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами;

12) військовослужбовці (крім військовослужбовців строкової служби), особи рядового і начальницького складу;

13) батьки — вихователі дитячих будинків сімейного типу, прийомні батьки, якщо вони отримують грошове забезпечення відповідно до законодавства.

Стаття 12. Добровільна участь у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування

1. Особи, які досягли 16-річного віку та не належать до кола осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню відповідно до статті 11 цього Закону, у тому числі іноземці та особи без громадянства, які постійно проживають або працюють на території України, громадяни України, які постійно проживають або працюють за межами України, якщо інше не встановлено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, мають право на добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

Зазначені особи можуть брати добровільну участь у солідарній системі пенсійного страхування у порядку, визначеному Законом України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування".

Особи, зазначені у цій частині, та особи, зазначені у пунктах 2 і 3 статті 11 цього Закону, які на 1 січня 2017 року не досягли 55-річного віку, можуть брати добровільну участь у накопичувальній системі пенсійного страхування.

2. Особи, зазначені в абзаці третьому частини першої цієї статті, беруть добровільну участь у накопичувальній системі пенсійного страхування до досягнення пенсійного віку, передбаченого статтею 26 цього Закону.

3. Особи, зазначені в абзаці третьому частини першої цієї статті, мають право до 1 січня 2018 року подати до органу Пенсійного фонду за місцем проживання відповідну заяву за формою, встановленою правлінням Пенсійного фонду, та документи за затвердженням ним переліком.

Орган Пенсійного фонду, що отримав заяву про добровільну участь у накопичувальній системі пенсійного страхування, має право перевіряти викладені в заяві відомості та вимагати від особи, яка подала заяву, документи, що підтверджують зазначені відомості.

Інформація про подання заяви відображається в персональній електронній обліковій картці застрахованої особи.

З особою, яка подала заяву про добровільну участь у накопичувальній системі пенсійного страхування, органом Пенсійного фонду в строк, що не може

перевищувати 30 календарних днів з дня надходження заяви укладається договір про добровільну участь у накопичувальній системі пенсійного страхування (далі — договір про добровільну участь) відповідно до типового договору, що затверджується правлінням Пенсійного фонду.

4. Договір про добровільну участь повинен містити:

назву документа;

відомості про особу, які відповідно до цього Закону вносяться до системи персоніфікованого обліку;

строк дії договору;

розмір та порядок сплати страхових внесків;

умови набуття застрахованою особою права на пенсійні виплати відповідно до цього Закону;

умови розірвання договору;

права та обов'язки сторін;

відповідальність сторін за невиконання або неналежне виконання умов договору;

інші умови за згодою сторін або умови, передбачені типовим договором про добровільну участь, що не суперечать цьому Закону.

5. Договір про добровільну участь набирає чинності з дня його підписання.

6. Орган Пенсійного фонду відмовляє в укладенні договору про добровільну участь у разі, коли особа:

не відповідає вимогам, визначеним в абзаці третьому частини першої цієї статті;

подала заяву після 1 січня 2018 року;

подала недостовірні відомості або відомості в неповному обсязі.

В інших випадках відмова в укладенні договору про добровільну участь не допускається.

7. Договір про добровільну участь може бути достроково розірваний:

1) застрахованою особою:

у разі систематичного порушення умов договору;

2) органом Пенсійного фонду в разі:

досягнення застрахованою особою пенсійного віку, передбаченого статтею 26 цього Закону, крім випадків відстрочення часу призначення пенсії за віком відповідно до цього Закону;

виникнення обставин, що не відповідають визначеним цим Законом вимогам до осіб, які мають право брати добровільну участь у накопичувальній системі пенсійного страхування;

систематичного порушення застрахованою особою умов договору;

смерті застрахованої особи.

В інших випадках дострокове розірвання договору про добровільну участь не допускається.

Стаття 14. Страхувальники

1. Страхувальниками відповідно до цього Закону є:

1) роботодавці:

підприємства, установи та організації, утворені відповідно до законодавства України, незалежно від форми власності, виду діяльності та господарювання, громадські об'єднання, профспілки, політичні партії (у тому числі філії, представництва, відділення та інші відокремлені підрозділи зазначених підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань, профспілок, політичних партій, які мають окремий баланс і самостійно ведуть розрахунки із застрахованими особами), фізичні особи — підприємці та інші особи, які використовують працю фізичних осіб на умовах трудового договору (контракту) або на інших умовах, передбачених законодавством, або за договорами цивільно-правового характеру, — для осіб, зазначених у пунктах 1 та 11 частини першої статті 11 цього Закону;

дипломатичні представництва, консульські установи України, філії, представництва, інші відокремлені підрозділи підприємств, установ та організацій (у тому числі міжнародних), утворених відповідно до законодавства України, які мають окремий баланс і самостійно здійснюють розрахунки із застрахованими особами, — для осіб, зазначених у пункті 4 частини першої статті 11 цього Закону;

іноземні дипломатичні представництва та консульські установи іноземних держав, філії, представництва, інші відокремлені підрозділи іноземних підприємств, установ та організацій, міжнародних організацій, розташованих на території України, — для осіб, зазначених у пункті 5 частини першої статті 11 цього Закону;

2) підприємства, установи, організації, військові частини та органи, які виплачують заробітну плату (винагороду), грошове забезпечення, допомогу, — для осіб, зазначених у пунктах 6—10, 12 і 13 частини першої статті 11 цього Закону;

3) застраховані особи, зазначені в пунктах 2 і 3 частини першої статті 11 та частині першій статті 12 цього Закону.”;

12) у статті 15:

частину другу викласти в такій редакції:

“2. Платниками страхових внесків до накопичувальної системи пенсійного страхування є застраховані особи, зазначені в пунктах 1—6, 8, 11 і 12 частини першої статті 11 та частини першої статті 12 цього Закону, а також страхувальники, зазначені в пункті 1 частини першої статті 14 цього Закону.

Платниками страхових внесків до накопичувальної системи пенсійного страхування за відповідними категоріями накопичувальної професійної пенсійної програми є страхувальники, зазначені в пункті 1 частини першої статті 14 цього Закону, які використовують працю найманих працівників, зайнятих повний робочий

день на підземних роботах, на роботах з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці, — за списком № 1 виробництв, робіт, професій, посад і показників, затвердженим Кабінетом Міністрів України, і за результатами атестації робочих місць; працівників зайнятих повний робочий день на інших роботах із шкідливими і важкими умовами праці, — за списком № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників, затвердженим Кабінетом Міністрів України, і за результатами атестації робочих місць, на інших посадах, передбачених статтею 115 цього Закону, і застраховані особи, зазначені у частині першій статті 11 цього Закону, які зайняті на посадах, передбачених пунктом 5 частини першої статті 115 цього Закону.”;

у частині четвертій:

в абзаці другому цифри “1 — 4” замінити цифрами “1 — 2”;

в абзаці третьому цифри “1 — 5” замінити цифрами “1 — 3”;

13) у статті 16:

у пункті 11² частини першої слова “, але не частіше одного разу на два роки” замінити словами “або обирати Накопичувальний фонд, але не частіше одного разу на рік”;

частину другу доповнити пунктом 4¹ такого змісту:

“4¹) повідомляти роботодавцеві під час прийому на роботу про участь у накопичувальній системі пенсійного страхування;”;

14) доповнити Закон новими статтями 17 і 18 такого змісту:

“Стаття 17. Права та обов’язки страхувальників

1. Страхувальник має право:

1) безоплатно отримувати від територіальних органів Пенсійного фонду інформацію, необхідну для виконання обов’язків, покладених на нього цим Законом;

2) отримувати від територіальних органів Пенсійного фонду підтвердження про одержання сплачених ним страхових внесків на рахунки органів Пенсійного фонду;

3) оскаржувати в установленому законодавством порядку рішення територіальних органів Пенсійного фонду та дії посадових осіб виконавчих органів Пенсійного фонду;

4) захищати свої права та законні інтереси, а також права та законні інтереси застрахованих осіб, у тому числі в суді.

2. Страхувальник зобов’язаний:

1) вести облік виплат (доходу) застрахованої особи за кожним календарним місяцем та календарним роком;

2) допускати посадових осіб територіальних органів Пенсійного фонду до перевірок правильності обчислення та сплати страхових внесків, надавати їм

передбачені законодавством документи та пояснення з питань, що виникають під час перевірок;

3) подавати до органів Пенсійного фонду відомості про страхові внески, нараховані та сплачені до накопичувальної системи пенсійного страхування (накопичувальної професійної пенсійної програми), у строки, в порядку та за формою, встановленими Пенсійним фондом;

4) надавати безоплатно застрахованій особі та на вимогу — членам сім'ї померлої застрахованої особи відомості про заробітну плату (дохід), суми сплачених страхових внесків та інші відомості, що стосуються застрахованої особи та подаються до територіальних органів Пенсійного фонду;

5) здійснювати від імені та на користь застрахованої особи та за учасників накопичувальної професійної пенсійної програм нараховування, утримування, перераховування внесків до Накопичувального фонду;

6) виконувати інші вимоги, передбачені цим Законом, а також нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до цього Закону.

Стаття 18. Нарахування страхових внесків до накопичувальної системи пенсійного страхування (накопичувальної професійної пенсійної програми)

1. Страхові внески до Накопичувального фонду та страхові внески за учасників накопичувальної професійної пенсійної програми нараховуються на базу нарахування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, визначену статтею 7 Закону України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування", встановлену для відповідних платників єдиного внеску.

2. Страхові внески встановлюються в розмірі:

для застрахованих осіб, зазначених у пунктах 1, 4—6, 8 і 12 частини першої статті 11 цього Закону, які є учасниками накопичувальної системи пенсійного страхування визначеної:

з 1 січня 2017 року по 31 грудня 2017 року — 2 відсотки;

з 1 січня 2018 року по 31 грудня 2018 року — 3 відсотки;

з 1 січня 2019 року по 31 грудня 2019 року — 4 відсотки;

з 1 січня 2020 року по 31 грудня 2020 року — 5 відсотків;

з 1 січня 2021 року по 31 грудня 2021 року — 6 відсотків;

з 1 січня 2022 року — 7 відсотків бази нарахування єдиного внеску, визначеної пунктом 1 частини першої статті 7 Закону України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування";

для застрахованих осіб з числа державних службовців; посадових осіб контролюючих органів (крім підрозділів податкової міліції); посадових осіб та працівників органів доходів і зборів; посадових осіб, яким надано повноваження державних фітосанітарних інспекторів; журналістів державних або комунальних засобів масової інформації; працівників дипломатичної служби; посадових осіб,

яким надано повноваження головних державних інспекторів сільського господарства, та їх заступників, старших державних та державних інспекторів; членів Кабінету Міністрів України; спеціалістів Національного антикорупційного бюро України, які не мають спеціальних звань; членів та працівників апарату Національного агентства з питань запобігання корупції; працівників органів місцевого самоврядування; прокурорів, суддів; наукових і науково-технічних працівників та інших осіб, які є учасниками накопичувальної професійної пенсійної програми п'ятої категорії — 2,5 відсотка визначеної пунктом 1 частини першої статті 7 Закону України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування” бази нарахування єдиного внеску.

3. Страхові внески для платників, зазначених в абзаці третьому частини першої статті 12 та пункті 3 частини першої статті 14 цього Закону та які відповідно до цього Закону є учасниками накопичувальної системи пенсійного страхування встановлюється в такому розмірі:

- з 1 січня 2017 року по 31 грудня 2017 року — 2 відсотки;
- з 1 січня 2018 року по 31 грудня 2018 року — 3 відсотки;
- з 1 січня 2019 року по 31 грудня 2019 року — 4 відсотки;
- з 1 січня 2020 року по 31 грудня 2020 року — 5 відсотків;
- з 1 січня 2021 року по 31 грудня 2021 року — 6 відсотків;
- з 1 січня 2022 року — 7 відсотків суми, що визначається такими платниками

самостійно у договорі про добровільну участь, але не більше максимальної величини бази нарахування єдиного внеску, встановленої статтею 1 Закону України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування”. При цьому сума страхових внесків не може бути меншою за розмір мінімального страхового внеску, встановленого цим Законом.

4. Страхові внески для платників, зазначених у пунктах 1 і 3 частини першої статті 14 цього Закону, які використовують працю найманих працівників, зайнятих повний робочий день на підземних роботах, на роботах з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці, — за списком № 1 виробництв, робіт, професій, посад і показників, затвердженим Кабінетом Міністрів України, і за результатами атестації робочих місць; працівників, зайнятих повний робочий день на інших роботах із шкідливими і важкими умовами праці, — за списком № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників, затвердженим Кабінетом Міністрів України, і за результатами атестації робочих місць, на інших посадах, передбачених статтею 115 цього Закону, та які відповідно до цього Закону є учасниками накопичувальної професійної пенсійної програми встановлюється у розмірі:

15 відсотків визначеної пунктом 1 частини першої статті 7 Закону України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування” бази нарахування єдиного внеску за працівників, які зайняті на роботах, передбачених пунктом 1 частини першої статті 115 цього Закону;

7 відсотків визначеної пунктом 1 частини першої статті 7 Закону України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне

страхування” бази нарахування єдиного внеску за працівників, які зайняті на роботах, передбачених пунктом 2 частини першої статті 115 цього Закону;

6,2 відсотка визначеної пунктом 1 частини першої статті 7 Закону України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування” бази нарахування єдиного внеску за працівників, які зайняті на роботах, передбачених пунктом 3 частини першої статті 115 цього Закону, з 1 січня 2017 року;

4 відсотки визначеної пунктом 1 частини першої статті 7 Закону України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування” бази нарахування єдиного внеску за працівників, які зайняті на роботах та посадах, передбачених пунктом 4 частини першої статті 115 цього Закону, з 1 січня 2017 року.”;

15) у статті 20:

у частині другій цифри “1, 2, 5— 7, 9, 10, 12, 15, 17 і 18” замінити цифрами і словами “1, 4—6, 8, 11—13 частини першої”;

частину третю викласти в такій редакції:

“3. Обчислення страхових внесків територіальними органами Пенсійного фонду у випадках, передбачених цим Законом, здійснюється на підставі складених актів перевірки правильності нарахування та сплати страхових внесків, звітності, що подається страхувальником, бухгалтерських та інших документів, що підтверджують суму заробітної плати (доходу), на які відповідно до цього Закону нараховуються страхові внески.

Обчислення територіальними органами Пенсійного фонду сум страхових внесків за минулі періоди провадиться виходячи з розміру страхового внеску, що діяв на день нарахування виплат (доходу), на які відповідно до цього Закону нараховуються страхові внески.”;

у частині четвертій слова “а сум страхових внесків до накопичувальної системи пенсійного страхування —” замінити словами “а сум страхових внесків до накопичувальної системи пенсійного страхування, у тому числі за накопичувальними професійними пенсійними програмами, — на окремі рахунки органів Пенсійного фонду, відкриті в уповноваженому банку, які автоматично перераховуються не пізніше наступного операційного дня після їх зарахування —”;

частини шостої і сьомої викласти в такій редакції:

“6. Сплата внесків за осіб, які є учасниками накопичувальної пенсійної системи (учасниками накопичувальної професійної пенсійної програми), здійснюється агентом — страхувальником одночасно із сплатою єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування у строки та порядку, встановлені Законом України “Про збір та облік єдиного внеску на

загальнообов'язкове державне соціальне страхування” для відповідних платників страхових внесків.

7. Особи, зазначені у пункті 3 частини першої статті 14 цього Закону, які беруть добровільну участь у накопичувальній системі пенсійного страхування сплачують страхові внески щомісяця до 20 числа місяця, що настає за місяцем, за який сплачуються страхові внески.”;

частину восьму виключити;

частину дев'яту доповнити абзацом такого змісту:

“Днем сплати страхових внесків до Накопичувального фонду вважається день зарахування коштів на окремі рахунки органів Пенсійного фонду, відкриті в уповноваженому банку.”;

абзац другий частини дванадцятої виключити;

доповнити статтю частиною чотирнадцятою такого змісту:

“14. Агент-страхувальник не пізніше наступного робочого дня з дня перерахування внесків до накопичувальної системи пенсійного страхування (накопичувальної професійної пенсійної програми) на окремі рахунки органів Пенсійного фонду, відкриті в уповноваженому банку, подає в електронній формі до Пенсійного фонду відомість про сплачені кошти в розрізі застрахованих осіб за формою та у порядку, затвердженими Кабінетом Міністрів України.”;

16) статтю 21 викласти в такій редакції:

“Стаття 21. Персоніфікований облік у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування

1. Персоніфікований облік у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування здійснюється з метою обліку застрахованих осіб, учасників накопичувальної системи пенсійного страхування (учасників накопичувальної професійної пенсійної програми) та їх ідентифікації; накопичення, зберігання та автоматизованої обробки інформації про облік та реалізацію застрахованими особами права на страхові виплати у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та накопичувальній системі пенсійного страхування (накопичувальній професійній пенсійній програмі).

Персоніфікований облік здійснюється на базі реєстру застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування, порядок ведення якого встановлюється Законом України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування”.

Для формування інформаційної бази системи персоніфікованого обліку використовуються відомості, що надходять від:

державних реєстраторів юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців;
роботодавців;

застрахованих осіб;

фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування;
центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державної реєстрації актів цивільного стану, виконавчих органів сільських, селищних, міських (крім міст обласного значення) рад та уповноважених суб'єктів для обліку даних Єдиного державного демографічного реєстру;

органів доходів і зборів, територіальних органів Пенсійного фонду за результатами перевірок платників єдиного внеску та/або порядку міжвідомчого обміну інформацією;

державної служби зайнятості;

інших підприємств, установ, організацій та військових частин;

компанії з управління активами;

зберігача;

інших джерел, передбачених законодавством.

2. На кожну застраховану особу відкривається персональна електронна облікова картка, якій присвоюється унікальний номер електронної облікової картки.

Унікальний номер електронної облікової картки формується автоматично шляхом додавання одиниці до останнього наявного унікального номера електронної облікової картки. Порядок та строки впровадження унікальних номерів електронної облікової картки застрахованих осіб, порядок ведення персональних електронних облікових карток визначається Пенсійним фондом.

3. Персональна електронна облікова картка застрахованої особи повинна містити такі відомості:

1) умовно-постійна частина персональної електронної облікової картки:

унікальний номер електронної облікової картки;

реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки та офіційно повідомили про це відповідний орган доходів і зборів і мають відмітку в паспорті);

прізвище, ім'я та по батькові на момент створення електронної облікової картки;

прізвище, ім'я та по батькові на поточний момент;

прізвище при народженні;

дата народження;

місце народження;

стать;

місце проживання (реєстрації) із зазначенням адреси;

унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі та серія, номер і найменування документа, відомості з якого зазначені у персональній обліковій картці;

громадянство;

номер телефону (за згодою);

відмітка про смерть;

2) частина персональної електронної облікової картки, яка відображає страховий стаж, заробітну плату (дохід) та розмір сплачених страхових внесків та інші дані, необхідні для обчислення та призначення страхових виплат:

код згідно з ЄДРПОУ або реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки та офіційно повідомили про це відповідний орган доходів і зборів і мають відмітку в паспорті) страхувальника (платника);

рік, за який внесено відомості;

розмір страхового внеску за відповідний місяць;

сума сплачених страхових внесків за відповідний місяць;

страховий стаж;

кількість відпрацьованих застрахованою особою календарних днів (годин) за відповідний місяць;

ознака особливих умов праці, які дають право на пільги в системі пенсійного забезпечення;

сума виплат (доходу), з якої сплачено страхові внески за відповідний місяць;

3) частина персональної електронної облікової картки, яка відображає сплату за рахунок коштів Пенсійного фонду пенсії застрахованій особі за місяцями:

номер електронної пенсійної справи;

номер архівної електронної пенсійної справи в електронному архіві пенсійних справ;

дата, з якої призначено пенсію;

місяць нарахування (перерахунку, індексації) пенсії;

сума періодів страхового стажу;

коефіцієнт страхового стажу;

коефіцієнт заробітної плати (доходу);

заробітна плата (дохід) для обчислення, перерахунку, індексації пенсії;

розмір пенсії для виплати;

відомості про членів сім'ї, які перебувають на утриманні застрахованої особи, та її дітей;

інформація про уповноважену особу, яка одержала звернення про призначення (перерахунок) пенсії;

4) частина електронної персональної облікової картки, яка відображає участь застрахованої особи в накопичувальній пенсійній системі, стан накопичувального пенсійного рахунка застрахованої особи або здійснення виплат її спадкоємцям за рахунок коштів, що обліковуються на такому рахунку, а також відомості про стан індивідуального пенсійного рахунка застрахованої особи в недержавному пенсійному фонді — суб'єкті другого рівня системи пенсійного забезпечення та здійснення їй пенсійних виплат:

сума заробітної плати (грошового забезпечення, доходу), з якої сплачено страхові внески за відповідний місяць;

сума страхових внесків до накопичувальної системи пенсійного страхування за останній звітний рік;

дата перерахування страхових внесків до накопичувальної системи пенсійного страхування;

кількість одиниць пенсійних активів;

загальна сума коштів застрахованої особи;

реквізити обраного застрахованою особою недержавного пенсійного фонду — суб'єкта другого рівня системи пенсійного забезпечення, з яким укладено пенсійний контракт, реквізити адміністратора і зберігача такого фонду;

сума коштів, що обліковується на індивідуальному пенсійному рахунку застрахованої особи в недержавному пенсійному фонді — суб'єкті другого рівня системи пенсійного забезпечення;

сума одноразової виплати, сплаченої відповідно до статті 56 цього Закону застрахованій особі або її спадкоємцю, дата такої виплати;

реквізити страхової організації, з якою укладено договір страхування довічної пенсії (у разі укладення);

дата укладення договору страхування довічної пенсії та розмір страхової виплати за цим договором (у разі укладення);

сума коштів, перерахованих з накопичувальної системи пенсійного страхування страховій організації, обраній застрахованою особою, для оплати договору страхування довічної пенсії, дата їх перерахування;

сума штрафної санкції та пені, сплаченої страхувальником за несвоєчасне перерахування сум страхових внесків до накопичувальної системи пенсійного страхування на користь застрахованої особи, дата її сплати;

відмітка про дату смерті застрахованої особи;

5) частина персональної електронної облікової картки, яка відображає стан накопичувального пенсійного рахунка учасника накопичувальної професійної пенсійної програми:

сума заробітної плати (доходу), з якої сплачені страхові внески до накопичувальної системи пенсійного страхування за накопичувальною професійною пенсійною програмою;

розмір та сума сплачених страхових внесків до накопичувальної системи пенсійного страхування за накопичувальною професійною пенсійною програмою;

ознака особливих умов праці, категорія накопичувальної професійної пенсійної програми;

загальна сума пенсійних коштів учасника накопичувальної професійної пенсійної програми;

загальна кількість одиниць накопичувальної професійної пенсійної програми;

реквізити обраного страхувальником недержавного пенсійного фонду — суб'єкта другого рівня системи пенсійного забезпечення, з яким укладено пенсійний контракт, реквізити адміністратора і зберігача такого фонду;

сума коштів, що обліковується на індивідуальному пенсійному рахунку учасника накопичувальної професійної пенсійної програми в недержавному пенсійному фонді – суб'єкті другого рівня системи пенсійного забезпечення;

сума одноразової професійної пенсійної виплати;

сума щомісячної професійної пенсійної виплати на пільговий пенсійний період;

сума щомісячної професійної пенсійної виплати інвалідам на період встановлення інвалідності;

дата укладення договору страхування довічної пенсії та розмір страхової виплати за таким договором;

реквізити страхової організації, з якою укладено договір страхування довічної пенсії за рахунок коштів накопичувальної системи пенсійного страхування за накопичувальною професійною пенсійною програмою;

сума коштів, перерахованих страховій організації, обраній учасником накопичувальної професійної пенсійної програми, для оплати договору страхування довічної пенсії;

сума коштів учасника накопичувальної професійної пенсійної програми, що перерахована до страхової організації у випадках, передбачених цим Законом, дата перерахування таких коштів;

сума штрафної санкції та пені, сплаченої роботодавцем за несвоєчасне перерахування з його вини сум страхових внесків до накопичувальної системи пенсійного страхування за накопичувальною професійною пенсійною програмою;

сума відрахувань на адміністративні видатки;

відмітка про дату смерті учасника накопичувальної професійної пенсійної програми;

сума коштів, перерахованих спадкоємцям учасника накопичувальної професійної пенсійної програми;

б) дані про звернення застрахованої особи, надання інформації про застраховану особу та інші відомості щодо реалізації прав застрахованої особи у системі пенсійного забезпечення у порядку, встановленому Пенсійним фондом.

4. Персоніфіковані відомості, що включені до персональної облікової картки застрахованої особи, зберігаються в Пенсійному фонді протягом усього життя цієї особи, а після її смерті — протягом 75 років на паперових носіях та/або в електронній формі за наявності засобів, що гарантують ідентичність паперової та електронної форми документа.

5. Дані з індивідуального пенсійного рахунка застрахованої особи в недержавному пенсійному фонді — суб'єкті другого рівня системи пенсійного забезпечення, які є складовою персональної електронної облікової картки застрахованої особи, та порядок обміну інформацією між Пенсійним фондом і адміністраторами недержавних пенсійних фондів — суб'єктів другого рівня системи пенсійного забезпечення визначаються національною комісією, що

здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, разом з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення, і Пенсійним фондом.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державної реєстрації актів цивільного стану, за формою, встановленою відповідно до законодавства, протягом десяти робочих днів після реєстрації смерті особи подає відповідні відомості територіальному органу Пенсійного фонду.

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, фонди загальнообов'язкового державного соціального страхування надають Пенсійному фонду інформацію для ведення персоніфікованого обліку в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, та Пенсійним фондом за погодженням з фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Персоніфіковані відомості про заробітну плату (дохід, грошове забезпечення, допомогу, компенсацію) застрахованих осіб, на яку нараховано і з якої сплачено страхові внески, та інші відомості подаються до Пенсійного фонду роботодавцями, підприємствами, установами, організаціями, військовими частинами та органами, які виплачують грошове забезпечення, допомогу та компенсацію відповідно до законодавства.

Відомості про фізичних осіб — підприємців та осіб, які забезпечують себе роботою самостійно, подаються безпосередньо зазначеними особами.

Відомості про осіб, які підлягали загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню на випадок безробіття та отримували допомогу по безробіттю (крім одноразової її виплати для організації безробітним підприємницької діяльності) та матеріальну допомогу у період професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації, подаються державною службою зайнятості.

Порядок та строки подання відомостей, зазначених в абзацах четвертому—шостому цієї частини, встановлюються Пенсійним фондом за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення.

6. Органи, що здійснюють державну реєстрацію юридичних і фізичних осіб — підприємців, зобов'язані надсилати один примірник реєстраційної картки територіальному органу Пенсійного фонду за місцем реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності.”;

17) у статті 22:

абзац перший частини другої викласти в такій редакції:

“2. Відомості, що містяться в системі персоніфікованого обліку, використовуються виконавчими органами Пенсійного фонду, уповноваженими ними органами чи уповноваженими особами для: ”;

частину третю викласти в такій редакції:

“3. Надання органами Пенсійного фонду відомостей, що містяться в системі персоніфікованого обліку, іншим юридичним і фізичним особам, крім осіб, перелічених у частині другій цієї статті, допускається лише за рішенням суду або у випадках, передбачених законом.”;

18) у статті 24:

в абзаці четвертому частини першої слова “до страхового стажу для призначення пенсії за віком, а також” виключити;

абзац десятий частини третьої після слів “стажу роботи” доповнити словами “(врахованого в одинарному розмірі)”;

частину четверту доповнити абзацом такого змісту:

“Порядок обчислення стажу роботи, передбачений законодавством, що діяло раніше, застосовується в частині визначення права на пенсію за віком на пільгових умовах і за вислугу років.”;

19) статтю 28 доповнити частиною четвертою такого змісту:

“4. Різниця між розміром пенсії, обчисленим відповідно до абзацу першого частини першої цієї статті, та розміром пенсії, обчисленим відповідно до статті 27 цього Закону, фінансується за рахунок коштів Державного бюджету України.”;

20) статтю 30 викласти в такій редакції:

“Стаття 30. Умови призначення пенсії по інвалідності

1. Пенсія по інвалідності призначається в разі настання інвалідності, що спричинила повну або часткову втрату працездатності, за наявності страхового стажу, передбаченого статтею 32 цього Закону.

2. Пенсія по інвалідності призначається незалежно від того, коли настала інвалідність: у період роботи, до влаштування на роботу чи після припинення роботи.”;

21) частину восьму статті 36 виключити;

22) у статті 40:

в абзаці третьому частини першої та абзаці двадцять третьому частини другої цифри “8, 13 і 14” замінити цифрами і словами “7, 9 і 10 частини першої”;

у частині другій:

в абзаці четвертому слова “за три календарні роки, що передують року звернення за призначенням пенсії” замінити словами і цифрами “обчислена як середній показник за 2012, 2013, 2014 роки”;

абзац сьомий виключити;

23) доповнити статтю 43 частиною третьою такого змісту:

“3. Раніше призначені пенсії по інвалідності внаслідок трудового каліцтва або професійного захворювання та пенсії у разі втрати годувальника із зазначених причин перераховуються за нормами цього Закону за умови наявності страхового стажу, необхідного для призначення пенсій, на підставі документів про вік, страховий стаж, заробітну плату (дохід) та інших документів, що містяться на час перерахунку в пенсійній справі та відповідають вимогам законодавства, що діяло раніше, а також додаткових документів, одержаних органами Пенсійного фонду.

Для перерахунку пенсій по інвалідності внаслідок трудового каліцтва або професійного захворювання та пенсії у разі втрати годувальника із зазначених причин враховується заробітна плата (дохід), з якої було раніше обчислено пенсію, за документами, наявними в пенсійній справі, або за вибором пенсіонера - заробітна плата (дохід) за період, передбачений абзацом першим частини першої статті 40 цього Закону. При цьому заробітна плата (дохід) для обчислення пенсії визначається відповідно до частини другої статті 40 цього Закону із застосуванням середньої заробітної плати (доходу) в Україні, з якої сплачено страхові внески, що враховувалася під час обчислення пенсії відповідно до цього Закону в році звернення за призначенням пенсії по інвалідності внаслідок трудового каліцтва або професійного захворювання та пенсії у разі втрати годувальника із зазначених причин.”;

24) у статті 44:

частину третю доповнити реченням такого змісту: “На такі перевірки законодавство про здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності не поширюється.”;

доповнити статтю частиною четвертою такого змісту:

“4. Особам, яким призначено пенсію, органи Пенсійного фонду видають пенсійні посвідчення.

Видача пенсійного посвідчення здійснюється безоплатно.

Порядок видачі та зразок пенсійного посвідчення затверджуються Кабінетом Міністрів України.”;

25) в абзаці четвертому частини першої статті 47 слова “цієї статті” замінити словами “цього Закону”;

26) статтю 51 викласти в такій редакції:

“Стаття 51. Виплата пенсії у разі виїзду за кордон

1. У разі виїзду пенсіонера на постійне місце проживання за кордон пенсія, призначена в Україні, за заявою пенсіонера може бути виплачена йому за шість місяців наперед перед від'їздом, рахуючи з місяця, що настає за місяцем зняття з обліку за місцем постійного проживання.

2. У разі виїзду пенсіонера на постійне місце проживання до держави, з якою Україною укладено міжнародний договір у сфері пенсійного забезпечення, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, виплата пенсії здійснюється у порядку, передбаченому договором.

3. У разі виїзду пенсіонера на постійне місце проживання до держави, з якою Україною не укладено міжнародного договору у сфері пенсійного забезпечення, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, виплата пенсії здійснюється у розмірі, обчисленому відповідно до статей 27 та 28 цього Закону, у порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України.”;

27) у статті 54:

в абзаці першому частини першої слова “має право на отримання довічної пенсії або одноразової виплати за рахунок коштів накопичувальної системи пенсійного страхування” замінити словами “має право на отримання довічної пенсії або одноразової виплати, а також щомісячної професійної пенсійної виплати за рахунок коштів накопичувальної системи пенсійного страхування (накопичувальної професійної пенсійної програми)”;

доповнити статтю частиною п'ятою такого змісту:

“5. Щомісячні професійні виплати здійснюються на умовах та у порядку, визначеному статтею 118 цього Закону.”;

28) статтю 55 викласти в такій редакції:

“Стаття 55. Порядок укладення та оплати договору
страхування довічної пенсії

1. Договір страхування довічної пенсії укладається між учасником накопичувальної системи пенсійного страхування (учасником накопичувальної професійної пенсійної програми) та страховою організацією відповідно до законодавства про страхову діяльність з урахуванням вимог, передбачених цим Законом, після досягнення учасником накопичувальної системи пенсійного страхування віку, передбаченого статтею 26 цього Закону.

Для укладення договору страхування довічної пенсії учасник накопичувальної системи пенсійного страхування (учасник накопичувальної професійної пенсійної програми) подає страховій організації протягом місяця до досягнення віку, передбаченого статтею 26 цього Закону, заяву за формою, встановленою страховою організацією, та довідку Пенсійного фонду про суму коштів, облікованих

на його накопичувальному пенсійному рахунку в Накопичувальному фонді, або відповідно довідку адміністратора недержавного пенсійного фонду про суму коштів на його індивідуальному пенсійному рахунку у відповідному недержавному пенсійному фонді — суб'єкті другого рівня системи пенсійного забезпечення.

У разі відстрочення дати призначення пенсії за віком відповідно до цього Закону учасник накопичувальної системи пенсійного страхування має право укласти договір страхування довічної пенсії з більш пізнього строку, визначеного ним відповідно до статті 29 цього Закону.

2. Учасник накопичувальної системи пенсійного страхування (учасник накопичувальної професійної пенсійної програми) інформує територіальний орган Пенсійного фонду або адміністратора недержавного пенсійного фонду — суб'єкта другого рівня системи пенсійного забезпечення про обрану страхову організацію та подає письмову заяву про перерахування зазначеній організації коштів з накопичувальної системи пенсійного страхування, що обліковуються відповідно на накопичувальному пенсійному рахунку в Накопичувальному фонді чи на індивідуальному пенсійному рахунку в недержавному пенсійному фонді — суб'єкті другого рівня системи пенсійного забезпечення для оплати договору страхування довічної пенсії.

Територіальний орган Пенсійного фонду або адміністратор відповідного недержавного пенсійного фонду — суб'єкта другого рівня системи пенсійного забезпечення зобов'язаний не пізніше як через три робочих дні після надходження такої заяви надати розпорядження зберігачу щодо перерахування обраній страховій організації коштів учасника накопичувальної системи пенсійного страхування (учасника накопичувальної професійної пенсійної програми) в сумі, що обліковується на його накопичувальному пенсійному рахунку в Накопичувальному фонді або на індивідуальному пенсійному рахунку у відповідному недержавному пенсійному фонді — суб'єкті другого рівня системи пенсійного забезпечення, які сформовані відповідно до Закону в накопичувальній системі пенсійного страхування (накопичувальній професійній пенсійній програмі). Зберігач зобов'язаний не пізніше як через три робочих дні після отримання розпорядження перерахувати зазначені кошти для оплати учасником накопичувальної системи пенсійного страхування договору страхування довічної пенсії. У разі порушення зазначеного строку зберігач за власний рахунок сплачує учаснику накопичувальної системи пенсійного страхування (учаснику накопичувальної професійної пенсійної програми) пеню в розмірі подвійної облікової ставки Національного банку України в розрахунку на один день від суми, що підлягає перерахуванню за кожний день прострочення платежу, у порядку, визначеному національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.

У разі неподання учасником накопичувальної системи пенсійного страхування (учасником накопичувальної професійної пенсійної програми) такої заяви протягом трьох місяців з дня досягнення ним пенсійного віку, визначеного статтею 26 цього Закону, територіальний орган Пенсійного фонду або

адміністратор недержавного пенсійного фонду — суб'єкта другого рівня системи пенсійного забезпечення зобов'язаний з'ясувати причину неподання учасником накопичувальної системи пенсійного страхування (учасником накопичувальної професійної пенсійної програми) заяви та запропонувати йому укласти договір страхування довічної пенсії.

У разі відмови учасника накопичувальної системи пенсійного страхування (учасника накопичувальної професійної пенсійної програми) від укладення такого договору, крім випадків такої відмови у разі відстрочення дати призначення пенсії за віком відповідно до цього Закону, територіальний орган Пенсійного фонду або адміністратор недержавного пенсійного фонду самостійно укладає договір страхування довічної пенсії з установленим періодом на умовах, що є найбільш вигідними для учасника накопичувальної системи пенсійного страхування (учасника накопичувальної професійної пенсійної програми), із страховою організацією, обраною відповідно до цього Закону в порядку, встановленому національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, разом з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення, та погодженому з Антимонопольним комітетом України.

Територіальний орган Пенсійного фонду або адміністратор відповідного недержавного пенсійного фонду — суб'єкта другого рівня системи пенсійного забезпечення перераховує страховій організації кошти в сумі, що обліковується на його накопичувальному пенсійному рахунку або відповідно на індивідуальному пенсійному рахунку. Розміри страхових тарифів за договорами страхування довічної пенсії не повинні перевищувати їх середніх показників, які визначаються національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення.

Страхові організації, з якими Пенсійний фонд або відповідний адміністратор недержавного пенсійного фонду — суб'єкта другого рівня системи пенсійного забезпечення укладає договір страхування довічної пенсії, визначаються на конкурсних засадах у порядку, встановленому національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення, та Антимонопольним комітетом України.

3. Виконавчі органи Пенсійного фонду мають право перевіряти правильність укладення договору страхування довічної пенсії та його відповідність вимогам цього Закону та іншим нормативно-правовим актам.

Територіальний орган Пенсійного фонду або адміністратор недержавного пенсійного фонду — суб'єкта другого рівня системи пенсійного забезпечення має право відмовити учаснику накопичувальної системи пенсійного страхування

(учаснику накопичувальної професійної пенсійної програми) в наданні розпорядження зберігачу щодо перерахування коштів страховій організації у випадках:

якщо договір страхування довічної пенсії укладено з особою, яка не має права на одержання довічної пенсії;

якщо договір страхування довічної пенсії укладено із страховою організацією, яка не відповідає вимогам, установленим цим Законом для страхових організацій, які можуть здійснювати страхування і виплату довічних пенсій, передбачених цим Законом;

якщо договір страхування довічної пенсії укладено з порушенням або він суперечить вимогам цього Закону та інших нормативно-правових актів;

якщо територіальним органом Пенсійного фонду, адміністратором недержавного пенсійного фонду — суб'єкта другого рівня системи пенсійного забезпечення або учасником накопичувальної системи пенсійного страхування (учасником накопичувальної професійної пенсійної програми) вже укладено договір страхування довічної пенсії;

якщо сума пенсійних коштів, що належить учаснику накопичувальної системи пенсійного страхування (учаснику накопичувальної професійної пенсійної програми), є меншою, ніж мінімальна сума коштів, необхідна для оплати договору страхування довічної пенсії, а також якщо такий учасник не виявив бажання додатково за свій рахунок перерахувати на накопичувальний пенсійний рахунок у Накопичувальному фонді кошти в сумі, якої не вистачає для забезпечення оплати договору страхування довічної пенсії відповідно до частини першої статті 56 цього Закону.

В інших випадках відмова в наданні розпорядження зберігачу щодо перерахування коштів для оплати договору страхування довічної пенсії не допускається.

Про відмову в наданні розпорядження зберігачу щодо перерахування коштів для оплати договору страхування довічної пенсії територіальний орган Пенсійного фонду або адміністратор відповідного недержавного пенсійного фонду — суб'єкта другого рівня системи пенсійного забезпечення письмово повідомляє учасника накопичувальної системи пенсійного страхування (учасника накопичувальної професійної пенсійної програми) та відповідній страховій організації. Відмова повинна бути обґрунтованою.

Відмова територіального органу Пенсійного фонду або адміністратора відповідного недержавного пенсійного фонду — суб'єкта другого рівня системи пенсійного забезпечення в наданні розпорядження зберігачу щодо перерахування обраній страховій організації коштів, належних учасникові накопичувальної системи пенсійного страхування (учасникові накопичувальної професійної пенсійної програми), може бути оскаржена таким учасником або відповідною страховою організацією до виконавчої дирекції Пенсійного фонду (щодо територіального органу Пенсійного фонду), національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (щодо адміністратора

недержавного пенсійного фонду — суб'єкта другого рівня системи пенсійного забезпечення), або в судовому порядку.

У разі безпідставної відмови в наданні розпорядження зберігачу щодо перерахування коштів для оплати договору страхування довічної пенсії територіальний орган Пенсійного фонду або адміністратор недержавного пенсійного фонду — суб'єкта другого рівня системи пенсійного забезпечення несе відповідальність згідно із законом.

Відомості про укладення договору страхування довічної пенсії, про перерахування коштів для оплати такого договору вносяться до системи персоналізованого обліку.

4. У разі коли договір страхування довічної пенсії не укладено внаслідок смерті учасника накопичувальної системи пенсійного страхування (учасника накопичувальної професійної пенсійної програми) чи визнання його безвісно відсутнім або оголошення померлим, територіальний орган Пенсійного фонду або адміністратор недержавного пенсійного фонду — суб'єкта другого рівня системи пенсійного забезпечення вживає заходів до виплати спадкоємцям належних учаснику накопичувальної системи пенсійного страхування (учаснику накопичувальної професійної пенсійної програми) коштів відповідно до вимог цього Закону.

У разі коли територіальним органом Пенсійного фонду або адміністратором недержавного пенсійного фонду — суб'єкта другого рівня системи пенсійного забезпечення з незалежних від нього обставин не з'ясовано причини неподання учасником накопичувальної системи пенсійного страхування (учасником накопичувальної професійної пенсійної програми) заяви про укладення договору страхування довічної пенсії, кошти, що належать такому учаснику, використовуються для інвестування з метою отримання доходу на користь такого учасника та обліковуються на його накопичувальному пенсійному рахунку в Накопичувальному фонді або на індивідуальному пенсійному рахунку у відповідному недержавному пенсійному фонді — суб'єкті другого рівня системи пенсійного забезпечення.

5. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, оприлюднює щокварталу на власному веб-сайті інформацію про розміри страхових тарифів за договорами страхування довічних пенсій за рахунок коштів накопичувальної системи пенсійного страхування та розрахункові розміри довічних пенсій залежно від пенсійного віку за такими договорами, ставки інвестиційного доходу, що застосовуються для розрахунку довічних пенсій, поточний фінансовий стан страхових організацій.

Страхова організація, яка здійснює страхування довічних пенсій за рахунок коштів накопичувальної системи пенсійного страхування, оприлюднює розміри страхових тарифів за договорами страхування довічних пенсій за рахунок коштів накопичувальної системи пенсійного страхування, розрахункові розміри довічних пенсій залежно від пенсійного віку за такими договорами, ставки інвестиційного доходу не пізніш як за десять днів до початку місяця, у якому вони набирають

чинності, і використовує ставки інвестиційного доходу для всіх учасників накопичувальної системи пенсійного страхування, які мають намір укласти договір страхування довічної пенсії протягом наступного місяця.

Територіальний орган Пенсійного фонду або адміністратор недержавного пенсійного фонду — суб'єкта другого рівня системи пенсійного забезпечення на вимогу учасника накопичувальної системи пенсійного страхування (учасника накопичувальної професійної пенсійної програми) безоплатно надає йому письмово інформацію про обсяг пенсійних коштів, що обліковуються на його накопичувальному пенсійному рахунку в Накопичувальному фонді або на його індивідуальному пенсійному рахунку у недержавному пенсійному фонді – суб'єкті другого рівня системи пенсійного забезпечення, розміри страхових тарифів за договорами довічних пенсій, передбачених цим Законом; розрахункові розміри довічних пенсій залежно від пенсійного віку за такими договорами; ставки інвестиційного доходу страхових організацій за попередні періоди.”;

29) у статті 56:

абзац третій частини першої після слів “Учасник накопичувальної системи пенсійного страхування” доповнити словами “(учасник накопичувальної професійної пенсійної програми)”, а після слів “на свій накопичувальний пенсійний рахунок у Накопичувальному фонді” — словами “або на індивідуальний пенсійний рахунок у недержавному пенсійному фонді — суб'єкті другого рівня системи пенсійного забезпечення”;

у частині третій:

абзац перший після слів “учасника накопичувальної системи пенсійного страхування” доповнити словами “(учасника накопичувальної професійної пенсійної програми)”;

абзац другий після слів “Учасник накопичувальної системи пенсійного страхування” доповнити словами “(учасник накопичувальної професійної пенсійної програми)”;

абзац третій після слів “коштів накопичувальної системи пенсійного страхування” доповнити словами “(накопичувальної професійної пенсійної програми)”, а після слів “учасникові накопичувальної системи пенсійного страхування” — словами “(учасникові накопичувальної професійної пенсійної програми)”;

абзац четвертий після слів “учасника накопичувальної системи пенсійного страхування” доповнити словами “(учасника накопичувальної професійної пенсійної програми)”;

перше речення абзацу першого частини четвертої після слів “учасник накопичувальної системи пенсійного страхування” доповнити словами “(учасник накопичувальної професійної пенсійної програми)”;

30) у статті 57:

частину п'яту після слів "Учасник накопичувальної системи пенсійного страхування" доповнити словами "(учасник накопичувальної професійної пенсійної програми)";

у частині шостій:

абзац перший після слів "учасником накопичувальної системи пенсійного страхування" доповнити словами "(учасником накопичувальної професійної пенсійної програми)";

в абзаці четвертому:

перше речення після слів "від учасника накопичувальної системи пенсійного страхування" доповнити словами "(учасника накопичувальної професійної пенсійної програми)";

друге речення після слів "учаснику накопичувальної системи пенсійного страхування" доповнити словами "(учаснику накопичувальної професійної пенсійної програми)";

31) пункт 19¹ частини першої статті 61 викласти в такій редакції:

"19¹) за погодженням з національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, і центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення, затверджує порядок ведення накопичувальних пенсійних рахунків учасників Накопичувального фонду (учасників накопичувальної професійної пенсійної програми), форму звіту, що надсилається щороку учасникам Накопичувального фонду (учасникам накопичувальної професійної пенсійної програми) про стан їх накопичувальних пенсійних рахунків, а також порядок обліку на накопичувальних пенсійних рахунках сум пені, сплачених роботодавцем за несвоєчасне перерахування з його вини страхових внесків до накопичувальної системи пенсійного страхування (накопичувальної професійної пенсійної програми);";

32) у статті 64:

у частині першій:

пункт 2 викласти в такій редакції:

"2) проводити планові та позапланові перевірки документів для оформлення пенсії, виданих підприємствами, установами та організаціями, а також поданих відомостей про застрахованих осіб, умови їх праці та інших відомостей, передбачених законодавством, для визначення права на пенсійні виплати";

включити пункт 3 такого змісту:

“3) вимагати від керівників та інших посадових осіб підприємств, установ та організацій, а також від фізичних осіб усунення виявлених порушень вимог законодавства про порядок нарахування, обчислення та сплати страхових внесків, здійснення фінансових операцій з коштами Пенсійного фонду та порядку їх використання;”;

пункт 4 виключити;

пункт 6 після слів “передбачені законом” доповнити словами “та умовами договорів з установами та організаціями, які здійснюють виплату пенсій”;

у пункті 10 слова “органів прокуратури, внутрішніх справ, служби безпеки та податкової міліції” замінити словами “контролюючих та правоохоронних органів”;

у пункті 11 слова “системі загальнообов’язкового державного пенсійного страхування” замінити словами “накопичувальній системі пенсійного страхування”;

у частині другій:

пункт 18 після слів “доставку пенсій” доповнити словами “, установах (зкладах), у яких особи перебувають на повному державному утриманні”;

пункт 19 викласти в такій редакції:

“19) вести відповідно до законодавства реєстр застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов’язкового державного соціального страхування та у складі такого реєстру — реєстр платників страхових внесків до солідарної системи та накопичувальної системи пенсійного страхування;”;

у частині третій:

доповнити частину пунктом 2¹ такого змісту:

“2¹) вести персоніфікований облік учасників накопичувальної системи пенсійного страхування (учасників накопичувальної професійної пенсійної програми), бухгалтерський облік Накопичувального фонду, облік кількості одиниць пенсійних активів і суми коштів учасників накопичувальної системи пенсійного страхування (учасників накопичувальної професійної пенсійної програми), на їх накопичувальних пенсійних рахунках, а також подавати звітність Накопичувального фонду Раді Накопичувального фонду, Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Облік пенсійних активів учасника накопичувальної професійної пенсійної програми здійснюється в одиницях пенсійних активів та гривнях в порядку, визначеному Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, окремо від коштів учасника фонду як учасника накопичувальної системи пенсійного страхування;”;

пункти 5 і 6 викласти в такій редакції:

“5) надавати учаснику накопичувальної системи пенсійного страхування (учаснику накопичувальної професійної пенсійної програми), не рідше одного разу на рік письмовий звіт щодо обсягу пенсійних коштів, що обліковуються на його накопичувальному пенсійному рахунку в Накопичувальному фонді в порядку і за формою встановленими Пенсійним фондом за погодженням з національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг;

6) письмово інформувати учасника накопичувальної системи пенсійного страхування про порядок отримання довічної пенсії або одноразової виплати за рахунок коштів накопичувальної системи пенсійного страхування, а також учасника накопичувальної професійної пенсійної програми про порядок отримання пенсійних виплат, передбачених цим Законом;”;

пункт 7 виключити;

пункт 16 після слів “учасників накопичувальної системи пенсійного страхування” доповнити словами “(учасників накопичувальної професійної пенсійної програми)”;

доповнити частину пунктом 17 такого змісту:

“17) забезпечувати здійснення пенсійних виплат учасникам накопичувальної професійної пенсійної програми, передбачених цим Законом.”;

33) пункт 2 частини першої статті 73 після слів “соціальних послуг” доповнити словами “, компенсацій особам, за сплату підвищеного розміру страхового внеску”;

34) статтю 78 викласти в такій редакції:

“Стаття 78. Накопичувальний фонд

1. Накопичувальний фонд створюється Пенсійним фондом як неприбуткова організація (непідприємницьке товариство), виключним видом діяльності якої є діяльність у накопичувальній системі пенсійного страхування. Банківський рахунок Накопичувального фонду відкривається у зберігача, визначеного за результатами конкурсу.

Провадження Накопичувальним фондом іншої діяльності, не передбаченої цим Законом, забороняється.

Накопичувальний фонд не має на меті одержання прибутку на користь засновника.

2. Накопичувальний фонд є юридичною особою, діє на підставі статуту, що затверджується його засновником, та відповідно до цього Закону, інших нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до цього Закону та рішень Ради Накопичувального фонду.

Накопичувальний фонд має власне найменування з повною назвою “Накопичувальний пенсійний фонд” та скороченою — “Накопичувальний фонд” (НФ).

Забороняється виділ, припинення Накопичувального фонду шляхом поділу, перетворення в інший вид пенсійного фонду, злиття або приєднання до іншого пенсійного фонду.

3. Накопичувальний фонд набуває право на провадження діяльності у накопичувальній системі пенсійного страхування з моменту його реєстрації як фінансової установи національною комісією, що здійснює державне регулювання у

сфері ринків фінансових послуг, у встановленому нею порядку, та отримання свідоцтва.

4. Активи Накопичувального фонду не є власністю Накопичувального фонду та використовуються на цілі, визначені законом. Активи Накопичувального фонду зберігаються у зберігача.

Усі операції з пенсійними активами Накопичувального фонду здійснюються через зберігача. Поточні рахунки Накопичувального фонду відкриваються у зберігача. Пенсійні активи Накопичувального фонду в формі цінних паперів та документи, які підтверджують право власності на пенсійні активи в інших формах, зберігаються у зберігача.

Кошти Накопичувального фонду не можуть бути віднесені до ліквідаційної маси зберігача. Обмеження щодо здійснення операцій з коштами, які застосовуються у разі введення тимчасової адміністрації/прийняття рішення про ліквідацію зберігача, рішення про його реорганізацію, не застосовуються до коштів Накопичувального фонду.

5. Особливості припинення діяльності Накопичувального фонду визначаються виключно шляхом внесенням змін до цього Закону. У разі припинення діяльності Накопичувального фонду відповідальність за його зобов'язаннями несе держава.

Накопичувальний фонд не може брати на себе зобов'язання, не пов'язані з функціонуванням накопичувальної системи пенсійного страхування, не несе відповідальності за зобов'язаннями держави та осіб, які надають послуги Накопичувальному фонду.

Накопичувальний фонд не може бути проголошений банкрутом та ліквідований відповідно до законодавства про банкрутство.

6. Органом управління Накопичувального фонду є Рада Накопичувального фонду, склад якої затверджується Кабінетом Міністрів України у порядку, визначеному цим Законом. Створення інших органів управління Накопичувального фонду заборонено.

7. Адміністратором Накопичувального фонду є виконавча дирекція Пенсійного фонду.

8. Управління пенсійними активами Накопичувального фонду здійснюють компанії з управління активами, що обираються за результатом конкурсу відповідно до цього Закону.

9. Учасник накопичувальної системи пенсійного страхування, який сплачує страхові внески до накопичувальної системи пенсійного страхування, має право спрямувати такі внески до недержавного пенсійного фонду — суб'єкта другого рівня системи пенсійного забезпечення на умовах та у порядку, визначених законом. При цьому учасник накопичувальної системи пенсійного страхування подає територіальному органу Пенсійного фонду заяву про обрання недержавного пенсійного фонду — суб'єкта другого рівня системи пенсійного забезпечення у порядку і за формою, встановленими національною комісією, що

здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, за погодженням з Пенсійним фондом.

Страховальник, який сплачує страхові внески до накопичувальної професійної пенсійної програми, має право спрямувати такі внески до недержавного пенсійного фонду — суб'єкта другого рівня системи пенсійного забезпечення у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

10. Обов'язкова аудиторська перевірка фінансової звітності Накопичувального фонду, компаній з управління активами, зберігача Накопичувального фонду, виконавчої дирекції Пенсійного фонду (у частині адміністрування Накопичувального фонду), радника з інвестиційних питань проводиться один раз на рік за рахунок осіб, які перевіряються. Зазначена перевірка проводиться обраною за результатами конкурсу незалежною аудиторською фірмою, яка має право на провадження аудиторської діяльності і надає виключно аудиторські послуги згідно із законодавством.

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, за погодженням з Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку і Міністерством фінансів України встановлює вимоги до аудиторської фірми, яка може проводити аудиторську перевірку суб'єктів накопичувальної системи пенсійного страхування.

Аудиторська фірма не може бути:

пов'язаною особою компаній (посадових осіб компаній) з управління активами, що здійснюють управління пенсійними активами Накопичувального фонду, зберігача Накопичувального фонду, радника з інвестиційних питань;

особою, яка надає консультаційні послуги суб'єктам, щодо яких проводиться аудиторська перевірка.

Одна і та сама аудиторська фірма не може проводити щорічну аудиторську перевірку суб'єктів накопичувальної системи пенсійного страхування більш як два роки підряд.

Аудитором аудиторської фірми, що проводить аудиторську перевірку суб'єктів накопичувальної системи пенсійного страхування не може бути особа, яка протягом останніх п'яти років була посадовою особою суб'єктів, щодо яких проводиться аудиторська перевірка.

До річної звітності, що подається національній комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, та Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку, виконавча дирекція Пенсійного фонду, компанії з управління активами, радник з інвестиційних питань і зберігач Накопичувального фонду обов'язково додають копію аудиторського висновку.

11. Статут Накопичувального фонду повинен містити:

1) повне і скорочене найменування, місцезнаходження Ради Накопичувального фонду;

2) відомості про засновника Накопичувального фонду із зазначенням місцезнаходження;

3) права і обов'язки Накопичувального фонду і порядок їх реалізації, права і обов'язки учасників накопичувальної системи пенсійного страхування;

4) порядок функціонування Ради Накопичувального фонду, періодичність скликання її засідань та порядок прийняття рішень;

5) порядок затвердження і внесення змін до основних напрямків інвестиційної політики та нормативів інвестування коштів Накопичувального фонду;

6) інші положення відповідно до цього Закону.”;

35) у статті 79:

пункт 1 частини першої після слів “до накопичувальної системи пенсійного страхування” доповнити словами “(накопичувальної професійної пенсійної програми)”;

у частині другій:

пункт 1 після слів “учасників накопичувальної системи пенсійного страхування” доповнити словами “(учасників накопичувальної професійної пенсійної програми)”;

пункт 2 після слів “одноразових виплат” доповнити словами “та у випадках, передбачених цим Законом, професійних пенсійних виплат”;

частини п'яту викласти в такій редакції:

“5. Кошти накопичувальної системи пенсійного страхування (накопичувальної професійної пенсійної програми) є власністю учасників накопичувальної системи пенсійного страхування (учасників накопичувальної професійної пенсійної програми) в сумі, що обліковується на їх накопичувальних пенсійних рахунках в Накопичувальному фонді або на індивідуальних пенсійних рахунках у відповідних недержавних пенсійних фондах — суб'єктах другого рівня системи пенсійного забезпечення.”;

частину шосту після слів “Право власності учасника накопичувальної системи пенсійного страхування” доповнити словами “(учасника накопичувальної професійної пенсійної програми)”;

36) у статті 80:

у частині сьомій:

абзац перший після слів “учасників накопичувальної системи пенсійного страхування”, доповнити словами “(учасника накопичувальної професійної пенсійної програми)”;

абзац другий після слів “учасника накопичувальної системи пенсійного страхування” доповнити словами “(учасників накопичувальної професійної пенсійної програми)”;

абзац п'ятий замінити абзацами такого змісту:

“Під час проведення на накопичувальному пенсійному рахунку учасника накопичувальної системи пенсійного страхування (за накопичувальною

професійною пенсійною програмою) операції, визначеної в гривнях, кількість одиниць пенсійних активів, що відповідає такій операції, визначається шляхом ділення суми коштів в гривнях за такою операцією на чисту вартість одиниці пенсійних активів, розрахованої на кінець попереднього робочого дня.

Під час проведення на накопичувальному пенсійному рахунку учасника фонду операції, визначеної в одиницях пенсійних активів, сума коштів в гривнях, що відповідає такій операції, визначається шляхом множення кількості одиниць пенсійних активів за такою операцією на чисту вартість одиниці пенсійних активів, розрахованої на кінець попереднього робочого дня.

Під час списання коштів з накопичувального пенсійного рахунку учасника фонду у разі здійснення одноразової виплати (одноразової професійної пенсійної виплати), перерахування до страхової організації належних учаснику сум коштів для страхування довічної пенсії, останньої професійної пенсійної виплати за накопичувальною професійною пенсійною програмою, зазначені кошти списуються як у гривнях, так і в одиницях пенсійних активів у повному обсязі.

Сума належних учаснику накопичувальної системи пенсійного страхування (учаснику накопичувальної професійної пенсійної програми) пенсійних коштів визначається шляхом множення кількості одиниць пенсійних активів, облікованих на накопичувальному пенсійному рахунку учасника, на чисту вартість одиниці пенсійних активів, розраховану станом на кінець попереднього робочого дня, та відображається на накопичувальному пенсійному рахунку учасника накопичувальної системи пенсійного страхування (учасника накопичувальної професійної пенсійної програми).”;

у частині дев'ятій:

після слів “Пенсійні активи накопичувальної системи пенсійного страхування” доповнити словами “(накопичувальної професійної пенсійної програми)”;

доповнити частину абзацами такого змісту:

“Заборона здійснення операцій з активами, що передбачена у разі введення тимчасової адміністрації, прийняття рішення про ліквідацію банку, його реорганізацію не застосовується до пенсійних активів накопичувальної системи пенсійного страхування.

Пенсійні активи накопичувальної системи пенсійного страхування (накопичувальної професійної пенсійної програми) не можуть включатися до ліквідаційної маси банків, в яких вони розміщені.”;

37) у статті 81:

частину другу викласти в такій редакції:

“2. До складу Ради Накопичувального фонду входять 14 осіб.

Кабінет Міністрів України затверджує склад Ради Накопичувального фонду.

До складу Ради Накопичувального фонду входять по одному представнику центральних органів виконавчої влади у сфері праці та соціальної політики, фінансів, економіки, національної комісії, що здійснює державне регулювання у

сфері ринків фінансових послуг (за поданням Президента України), Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (за поданням Президента України) та Пенсійного фонду України, а також представники Ради національної безпеки і оборони України (за поданням Президента України) та Національного банку України (за поданням Голови Національного банку України); по три представники застрахованих осіб та роботодавців, які обираються (делегуються) відповідно репрезентативними на національному рівні всеукраїнськими об'єднаннями профспілок та репрезентативними на національному рівні всеукраїнськими об'єднаннями організацій роботодавців, які обираються (делегуються) сторонами самостійно.”;

абзац п'ятий частини восьмої викласти в такій редакції:

“з ініціативи Кабінету Міністрів України — стосовно представників центральних органів виконавчої влади; Президента України — стосовно представників від Ради національної безпеки і оборони України, національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, та Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку; Голови Національного банку України — стосовно представника Національного банку України; репрезентативних на національному рівні всеукраїнських об'єднань профспілок та організацій роботодавців — стосовно представників застрахованих осіб та роботодавців;”;

частину дев'яту виключити;

38) у частині першій статті 82:

у пункті 5 слово “коштів” замінити словами “пенсійних активів”;

доповнити частину пунктом 12 такого змісту:

“12) надання у разі потреби доручення виконавчій дирекції Пенсійного фонду про підготовку та подання на затвердження протягом звітного року пропозицій щодо внесення змін до основних напрямів інвестиційної політики та нормативів інвестування пенсійних активів накопичувальної системи пенсійного страхування.”;

39) частину четверту статті 85 викласти в такій редакції:

“4. Компанії з управління активами — резиденти, що обираються з числа компаній, які:

1) провадять протягом останніх п'яти років діяльність з управління активами недержавних пенсійних фондів на підставі відповідної ліцензії, виданої Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку;

2) мають одночасно в управлінні загальну суму пенсійних активів не менш як 20 мільйонів гривень;

3) підтримують власний капітал у розмірі, встановленому ліцензійними умовами Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку на день подання заяви про участь у конкурсі;

4) відповідають вимогам, встановленим Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, щодо кваліфікаційного рівня та досвіду роботи фахівців, які безпосередньо виконуватимуть функції, передбачені технічним завданням конкурсу.”;

40) статтю 104 доповнити пунктом 5¹ такого змісту:

“5¹) розробляє та затверджує методика розрахунку величини професійної пенсійної виплати;”;

41) доповнити статтю 106 частинами першою — п'ятою такого змісту:

“1. Суми страхових внесків до Накопичувального фонду та за учасників накопичувальної професійної пенсійної програми своєчасно не нараховані та/або не сплачені страхувальниками у строки, визначені статтею 20 цього Закону, в тому числі обчислені територіальними органами Пенсійного фонду у випадках, передбачених цим Законом, вважаються простроченою заборгованістю із сплати страхових внесків (далі — недоїмка) і стягуються з нарахуванням пені та застосуванням фінансових санкцій.

Суми недоїмки обчислюються на підставі персональної електронної облікової картки застрахованої особи.

2. Територіальні органи Пенсійного фонду за формою, в порядку та у строки, визначені правлінням Пенсійного фонду, надсилають страхувальникам, які мають недоїмку, вимогу про її сплату.

Вимога про сплату недоїмки формується на підставі даних персональних електронних облікових карток застрахованих осіб.

Вимога про сплату недоїмки є виконавчим документом.

Протягом десяти робочих днів із дня одержання вимоги про сплату недоїмки страхувальник зобов'язаний сплатити суми недоїмки та суми фінансових санкцій.

Страхувальник у разі незгоди з розрахунком суми недоїмки, зазначеної у вимозі про сплату недоїмки, узгоджує її з органами Пенсійного фонду в порядку, встановленому правлінням Пенсійного фонду.

Узгодження вимоги територіального органу Пенсійного фонду про сплату недоїмки здійснюється на підставі заяви страхувальника, яка розглядається територіальним органом Пенсійного фонду протягом десяти робочих днів після її отримання, та поданих страхувальником документів, що свідчать про неправильність обчислення сум недоїмки, зазначених у вимозі.

У разі коли згоди з органом Пенсійного фонду не досягнуто, страхувальник зобов'язаний сплатити суми недоїмки та штрафів разом з нарахованою пенею протягом десяти робочих днів з дня надходження рішення відповідного органу Пенсійного фонду або оскаржити вимогу до органу Пенсійного фонду чи в судовому порядку.

Про оскарження вимоги територіального органу Пенсійного фонду про сплату недоїмки до Пенсійного фонду або в судовому порядку страхувальник зобов'язаний письмово повідомити відповідному територіальному органу Пенсійного фонду протягом трьох робочих днів із дня звернення до Пенсійного фонду чи суду.

У разі коли страхувальник протягом десяти робочих днів з дня надходження вимоги не сплатив зазначені у вимозі суми недоїмки та фінансових санкцій, не узгодив вимогу з органом Пенсійного фонду, не оскаржив вимогу в судовому порядку або не сплатив узгоджену суму недоїмки протягом десяти робочих днів з дня надходження узгодженої вимоги, територіальний орган Пенсійного фонду надсилає в порядку, встановленому законом, до підрозділу державної виконавчої служби вимогу про сплату недоїмки.

У випадках, зазначених в абзаці сьомому цієї частини, територіальний орган Пенсійного фонду також має право звернутися до суду з позовом про стягнення недоїмки.

3. Недоїмка не підлягає списанню.

Передача платниками страхових внесків своїх обов'язків із сплати страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування третім особам, крім випадків, передбачених законодавством, забороняється.

4. Вимога про сплату недоїмки або рішення суду про стягнення недоїмки виконується державною виконавчою службою в порядку, встановленому законом.

5. Органи Пенсійного фонду застосовують до страхувальників такі фінансові санкції:

1) за несплату (неперерахування) або несвоєчасну сплату (несвоєчасне перерахування) страхувальниками страхових внесків, у тому числі донарахованих страхувальниками або територіальними органами Пенсійного фонду, накладається штраф у розмірі 10 відсотків своєчасно не сплачених сум.

Одночасно на суми своєчасно не сплачених (не перерахованих) страхових внесків нараховується пеня в розмірі 0,1 відсотка зазначених сум коштів, розрахована за кожний день прострочення платежу;

2) за донарахування територіальним органом Пенсійного фонду або страхувальником сум своєчасно не обчислених та не сплачених страхових внесків накладається штраф у розмірі 5 відсотків зазначених сум за кожний повний або неповний місяць, за який донараховано ці суми, але не більш як 50 відсотків суми донарахованих страхових внесків;

3) за неподання, несвоєчасне подання, подання не за встановленою формою або подання недостовірних відомостей, що використовуються в системі персоніфікованого обліку та іншої звітності, передбаченої законодавством, до органів Пенсійного фонду накладається штраф у розмірі десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а в разі повторного протягом року такого порушення — у розмірі 20 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

4) за неналежне ведення бухгалтерської документації, на підставі якої нараховуються страхові внески до Накопичувального фонду та за учасників накопичувальної професійної пенсійної програми, накладається штраф у розмірі від восьми до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Фінансові санкції, передбачені пунктами 1 і 2 цієї частини, зараховуються на накопичувальні пенсійні рахунки в Накопичувальному фонді (індивідуальні професійні пенсійні рахунки) пропорційно строку прострочення платежу та сумі страхових внесків.

Фінансові санкції, передбачені пунктами 3 і 4 цієї частини, зараховуються до накопичувальної системи пенсійного страхування, у тому числі за накопичувальними професійними пенсійними програмами, і використовуються на цілі, пов'язані з адміністративним управлінням Накопичувального фонду.

6. Виконавчі органи Пенсійного фонду застосовують до банків такі фінансові санкції: за несвоєчасне перерахування або несвоєчасне зарахування на банківські рахунки органів Пенсійного фонду та Накопичувального фонду сум інвестиційного доходу, одержаного від інвестування коштів Накопичувального фонду, за несвоєчасне перерахування за платіжними документами виконавчих органів Пенсійного фонду та несвоєчасне зарахування на банківські рахунки сум коштів Пенсійного фонду та Накопичувального фонду, які використовуються на цілі, передбачені цим Законом, нараховується пеня з розрахунку 0,1 відсотка зазначених сум, розрахована за кожний день прострочення їх перерахування (зарахування), та накладається штраф у розмірі 10 відсотків своєчасно не зарахованих (неперерахованих) сум.

7. Виконавчими органами Пенсійного фонду за несвоєчасну виплату і доставку сум пенсійних виплат одержувачам або несвоєчасне зарахування їх на банківські рахунки пенсіонерів, або несвоєчасне повернення на банківські рахунки виконавчих органів Пенсійного фонду чи Накопичувального фонду сум коштів, не використаних для здійснення пенсійних виплат, за умови своєчасного і в повному обсязі їх фінансування, на організації, у тому числі банки, які здійснюють виплату і доставку пенсій, накладається штраф у розмірі своєчасно не виплачених, не доставлених чи не зарахованих або своєчасно не повернених сум пенсійних виплат.

8. Нарахування пені, передбаченої частинами п'ятою та шостою цієї статті, починається з першого календарного дня, що настає за днем настання строку відповідного платежу, до дня його фактичної сплати страхувальником, або з першого календарного дня, що настає за днем закінчення строку перерахування (зарахування) відповідних сум, до дня їх фактичного перерахування (зарахування) банками та організаціями, які здійснюють виплату і доставку пенсій.

Нарахування пені та штрафів, передбачених пунктами 1 і 2 частини п'ятої цієї статті, здійснюється на підставі персональних електронних облікових карток за кожною застрахованою особою.

У разі оскарження страхувальниками, банками та організаціями, які здійснюють виплату і доставку пенсій, вимоги про сплату недоїмки або рішення

про накладення штрафу нарахування пені зупиняється з дня подання скарги до органу Пенсійного фонду або позову до суду.

9. Про нарахування пені та накладення штрафів, передбачених частинами п'ятою і шостою цієї статті, посадові особи виконавчих органів Пенсійного фонду в порядку, встановленому правлінням Пенсійного фонду, виносять рішення, які надсилаються страхувальнику, банку чи організації, яка здійснює виплату і доставку пенсій.

Суми пені та штрафів, передбачених частинами дев'ятою і десятою цієї статті, підлягають сплаті страхувальником, банком чи організацією, яка здійснює виплату і доставку пенсій, протягом десяти робочих днів з дня одержання відповідного рішення. При цьому в цей же строк страхувальник, банк чи організація, яка здійснює виплату і доставку пенсій, має право оскаржити зазначене рішення до Пенсійного фонду або в судовому порядку з одночасним обов'язковим письмовим повідомленням про це відповідному виконавчому органу Пенсійного фонду, яким прийнято це рішення.

Оскарження рішення виконавчого органу Пенсійного фонду про нарахування пені та накладення штрафів зупиняє строки їх сплати до винесення Пенсійного фонду або судом рішення у справі. Строки сплати фінансових санкцій також тимчасово припиняються до винесення судом рішення в разі оскарження страхувальником вимоги про сплату недоїмки, якщо накладення фінансових санкцій пов'язано з її виникненням або несвоєчасною сплатою.

10. Рішення органу Пенсійного фонду про нарахування пені або накладення штрафу, передбачених частинами п'ятою і шостою цієї статті, є виконавчим документом.

У разі коли страхувальник, банк чи організація, яка здійснює виплату і доставку пенсій, отримали рішення про нарахування пені та накладення штрафу, передбачених частинами п'ятою і шостою цієї статті, і не сплатили зазначені в них суми фінансових санкцій протягом десяти робочих днів, а також не оскаржили це рішення чи не повідомили у цей строк відповідному виконавчому органу Пенсійного фонду про його оскарження, воно передається для виконання державній виконавчій службі.

Суми пені та фінансових санкцій, застосованих за порушення порядку та строків обчислення, нарахування та сплати страхових внесків, стягуються в тому ж порядку, що і недоїмка із сплати страхових внесків.

Суми пені та штрафів можуть бути включені до вимоги про сплату недоїмки, якщо застосування цих фінансових санкцій пов'язано з виникненням та сплатою недоїмки.

11. Строк давності щодо нарахування, застосування та стягнення недоїмки, пені та штрафів не застосовується.

12. Від імені виконавчих органів Пенсійного фонду розглядати справи про правопорушення і накладати фінансові санкції та адміністративні стягнення мають право директор виконавчої дирекції Пенсійного фонду, його заступники, начальники головних управлінь Пенсійного фонду в Автономній Республіці Крим,

областях, містах Києві та Севастополі та їх заступники, начальники управлінь Пенсійного фонду в районах, містах, районах у містах, а також у містах та районах, а в разі їх відсутності — заступники начальників цих управлінь, на підставі документів, що свідчать про вчинення правопорушення.”;

42) доповнити Закон розділами XIV¹ — XIV³ такого змісту:

“Розділ XIV¹

Пенсійне забезпечення за накопичувальною професійною пенсійною програмою

Стаття 114. Учасники накопичувальної професійної пенсійної програми

1. Учасниками накопичувальної професійної пенсійної програми є застраховані особи, зайняті на роботах і посадах, зазначених у пунктах 1—4 частини першої статті 115 цього Закону, та яким на 1 січня 2016 року виповнилося не більш як 35 років, а також застраховані особи, зайняті на посадах, зазначених у пункті 5 частини першої статті 115 цього Закону, незалежно від віку.

Пенсійне забезпечення застрахованих осіб, які зайняті на роботах і посадах, зазначених у пунктах 1—4 частини першої статті 115 цього Закону, та яким на 1 січня 2016 року виповнилося більш ніж 35 років, здійснюється відповідно до статті 27 цього Закону з урахуванням розділу XIV² цього Закону.

2. Розмір професійної пенсійної виплати з накопичувальної системи пенсійного страхування за відповідними категоріями накопичувальної професійної пенсійної програми розраховується залежно від суми пенсійних коштів, облікованих на накопичувальному пенсійному рахунку в Накопичувальному фонді або на індивідуальному пенсійному рахунку у відповідному недержавному пенсійному фонді — суб'єкті другого рівня системи пенсійного забезпечення учасника накопичувальної професійної пенсійної програми.

Зміна умов і порядку пенсійного забезпечення, передбачених у цьому розділі, здійснюються виключно шляхом внесення змін до цього Закону.

Стаття 115. Категорії накопичувальної професійної пенсійної програми

1. Накопичувальна професійна пенсійна програма залежно від умов виконуваної роботи, за професією або займаною посадою розподіляється на такі категорії:

1) накопичувальна професійна пенсійна програма першої категорії визначає умови та порядок участі в ній працівників, зайнятих повний робочий день (не менше 80 відсотків робочого часу) на роботах з особливо шкідливими і особливо

важкими умовами праці, — за списком № 1 виробництв, робіт, професій, посад і показників, зайнятість на яких повний робочий день дає право на пенсію за віком на пільгових умовах, затверджених Кабінетом Міністрів України, крім шахтарів та осіб, зайнятих повний робочий день (не менше 80 відсотків робочого часу) на відкритих гірничих роботах (включаючи особовий склад гірничорятувальних частин) з видобутку вугілля, сланцю, руди та інших корисних копалин, на будівництві шахт і рудників та в металургії, — за списком робіт і професій, затверджених Кабінетом Міністрів України, а також працівників провідних професій на цих роботах: робітники очисного вибою, прохідники, вибійники на відбійних молотках, машиністи гірничих виймальних машин, сталевари, горнові, агломератники, вальцювальники гарячого прокату, оброблювачі поверхневих дефектів металу (вогневим засобом вручну) на гарячих дільницях, машиністи кранів металургійного виробництва (відділень нагрівальних колодязів та стриперних відділень);

2) накопичувальна професійна пенсійна програма другої категорії визначає умови та порядок участі в ній:

а) працівників, зайнятих повний робочий день (не менше 80 відсотків робочого часу) на роботах із шкідливими і важкими умовами праці, — за списком № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників, зайнятість на яких повний робочий день дає право на пенсію за віком на пільгових умовах, затверджених Кабінетом Міністрів України;

б) водіїв міського пасажирського транспорту (автобусів, тролейбусів, трамваїв) і великовагових автомобілів, зайнятих у технологічному процесі важких і шкідливих виробництв;

в) робітників локомотивних бригад та окремих категорій працівників, які безпосередньо здійснюють організацію перевезень і забезпечують безпеку руху на залізничному транспорті та в метрополітені, — за списками професій і посад, затверджених Кабінетом Міністрів України; водіїв вантажних автомобілів, безпосередньо зайнятих у технологічному процесі на шахтах, у рудниках, розрізах і рудних кар'єрах, на вивезенні вугілля, сланцю, руди, породи;

г) працівників експедицій, партій, загонів, дільниць і бригад, безпосередньо зайнятих на польових геологорозвідувальних, пошукових, топографо-геодезичних, геофізичних, гідрографічних, гідрологічних, лісовпорядних і розвідувальних роботах;

ґ) робітників, майстрів (у тому числі старших майстрів), безпосередньо зайнятих на лісозаготівлях і лісоплаві, включаючи зайнятих на обслуговуванні механізмів і обладнання, — за списком професій, посад і виробництв, що затверджується у порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України;

д) плавскладу морського, річкового флоту і флоту рибної промисловості (крім суден портових, що постійно працюють на акваторії порту, службово-допоміжних, роз'їзних, приміського, внутрішнього міського сполучення);

е) бортпровідників – жінок;

є) працівників, які здійснюють управління повітряним рухом і мають свідоцтво диспетчера, виконують роботи з безпосереднього управління польотами повітряних суден;

3) накопичувальна професійна пенсійна програма третьої категорії визначає умови та порядок участі в ній:

а) працівників окремих видів суден, професій і посад плавскладу суден морського, річкового і рибпромислового флоту, — за списком, затвердженим Кабінетом Міністрів України;

б) працівників освіти, охорони здоров'я та соціального забезпечення за переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України;

в) артистів театральних-концертних та інших видовищних закладів, підприємств і колективів — за переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України;

г) працівників, які здійснюють управління повітряним рухом і мають посвідчення (диспетчери, старші диспетчери, керівники польотів), крім тих, які віднесені до професійної пенсійної схеми другої категорії (підпункт "є" пункту 2 цієї статті);

ґ) працівники льотного і льотно-випробного складу;

4) накопичувальна професійна пенсійна програма четвертої категорії визначає умови та порядок участі в ній:

а) жінок, які працюють трактористами – машиністами, машиністами будівельних шляхових і вантажно-розвантажувальних машин, змонтованих на базі тракторів та екскаваторів;

б) робітниць текстильних виробництв, зайнятих на верстатах, обладнанні і машинах, — за списком виробництв і професій, затвердженим Кабінетом Міністрів України;

в) механізаторів (докерів-механізаторів) комплексних бригад на вантажно-розвантажувальних роботах у портах;

г) інженерно-технічного складу цивільної авіації – за переліком посад і робіт, затвердженим Кабінетом Міністрів України;

ґ) бортпровідників – чоловіків;

5) накопичувальна професійна пенсійна програма п'ятої категорії визначає умови та порядок участі в ній:

а) прокурорів та слідчих прокуратури;

б) державних службовців, у тому числі працівників дипломатичної служби, службовців Національного банку України, журналістів державних або комунальних засобів масової інформації, посадових осіб органів доходів і зборів, посадових осіб контролюючих органів;

в) суддів;

г) народних депутатів України;

ґ) наукових і науково-технічних працівників;

д) помічників-консультантів народних депутатів України;

е) посадових осіб місцевого самоврядування.

Стаття 116. Умови набуття права на професійну пенсійну виплату

1. Особи, на користь яких сплачувались/сплачуються страхові внески до накопичувальної системи пенсійного страхування за накопичувальною професійною пенсійною програмою, мають право на професійну пенсійну виплату за рахунок пенсійних коштів, облікованих на їх накопичувальних пенсійних рахунках в Накопичувальному фонді або на індивідуальних пенсійних рахунках у відповідних недержавних пенсійних фондах – суб'єктах другого рівня системи пенсійного забезпечення, у разі досягнення такого пенсійного віку та за наявності такого професійного пенсійного стажу:

1) для працівників, охоплених накопичувальною професійною пенсійною програмою першої категорії, передбачених пунктом 1 частини першої статті 115 цього Закону після досягнення

50 років і за наявності стажу роботи:

для чоловіків – не менше 25 років, з них не менше 10 років на зазначених роботах;

для жінок – не менше 20 років, з них не менше 7 років 6 місяців на зазначених роботах;

2) для працівників, охоплених накопичувальною професійною пенсійною програмою другої категорії, передбачених підпунктами

“а” — “є” пункту 2 частини першої статті 115 цього Закону після досягнення 55 років і при стажі роботи:

для чоловіків – не менше 30 років, з них не менше 12 років 6 місяців на зазначених роботах;

для жінок – не менше 25 років, з них не менше 10 років на зазначених роботах;

3) для працівників, охоплених накопичувальною професійною пенсійною програмою третьої категорії:

передбачених підпунктом “а” пункту 3 частини першої статті 115 цього Закону – незалежно від віку і за наявності страхового стажу на роботах, зазначених у цьому підпункті не менше 30 років у чоловіків і не менше 25 років у жінок;

передбачених підпунктом “б” пункту 3 частини першої статті 115 цього Закону — незалежно від віку і за наявності страхового стажу на роботах, зазначених у цьому підпункті не менше 30 років;

передбачених підпунктом “в” пункту 3 частини першої статті 115 цього Закону — незалежно від віку і за наявності страхового стажу на роботах, зазначених у цьому підпункті від 25 до 35 років за переліком та у порядку, що затверджується Кабінетом Міністрів України, незалежно від віку;

передбачених підпунктом “г” пункту 3 частини першої статті 115 цього Закону — незалежно від віку і за наявності страхового стажу на роботах, зазначених у цьому підпункті:

для чоловіків — не менше 25 років;

для жінок — не менше 22 років 6 місяців;

передбачених підпунктом “г” пункту 3 частини першої статті 115 цього Закону — незалежно від віку і за наявності страхового стажу на роботах, зазначених у цьому підпункті:

для чоловіків — не менше 30 років;

для жінок — не менше 25 років.

Працівники зазначені у підпункті “г” пункту 3 частини першої статті 115 цього Закону, звільнені від льотної роботи за станом здоров’я (через хворобу), за наявності стажу роботи на зазначених у цьому підпункті посадах у чоловіків не менше 25 років і у жінок не менше 20 років мають право на отримання професійної пенсійної виплати;

4) для працівників, охоплених накопичувальною професійною пенсійною програмою четвертої категорії:

передбачених підпунктом “а” пункту 4 частини першої статті 115 цього Закону — після досягнення 55 років і при загальному стажі роботи не менше 25 років, з них не менше 15 років на зазначеній роботі;

передбачених підпунктом “б” пункту 4 частини першої статті 115 цього Закону — після досягнення 55 років і за наявності стажу роботи, зазначених у цьому підпункті, не менше 20 років;

передбачених підпунктом “в” пункту 4 частини першої статті 115 цього Закону — після досягнення 55 років і при стажі роботи:

для чоловіків — не менше 30 років, з них не менше 20 років на роботі, зазначеній у цьому підпункті;

для жінок — не менше 25 років, з них не менше 15 років на роботі, зазначеній у цьому підпункті;

передбачених підпунктом “г” пункту 4 частини першої статті 115 цього Закону — після досягнення 55 років і при стажі роботи:

для чоловіків — не менше 30 років, з них не менше 20 років на роботах, зазначених у цьому підпункті;

для жінок — не менше 25 років, з них не менше 15 років на роботах, зазначених у цьому підпункті;

передбачених підпунктом “г” пункту 4 частини першої статті 115 цього Закону — після досягнення 55 років і за наявності страхового стажу не менше 30 років, з них не менше 15 років на роботах, зазначених у цьому підпункті;

5) для працівників, охоплених накопичувальною професійною пенсійною програмою п’ятої категорії:

передбачених підпунктом “а” пункту 5 частини першої статті 115 цього Закону — незалежно від віку, якщо вони були зайняті на роботах передбачених зазначеним підпунктом не менше 25 років, з них не менше 15 років на посадах прокурорів і слідчих прокуратури;

працівники, які не мають професійного пенсійного стажу, передбаченого абзацом другим цього пункту, за наявності 15 років роботи на посадах прокурорів і слідчих прокуратури, а також страхового стажу, необхідного для призначення пенсії за віком у мінімальному розмірі, встановленого абзацом першим частини першої статті 28 цього Закону, мають право на професійні пенсійні виплати за

рахунок пенсійних коштів, облікованих на їх накопичувальних пенсійних рахунках, після досягнення чоловіками — 57 років, жінками — 55 років;

передбачених підпунктами “б” — “е” пункту 5 частини першої статті 115 цього Закону — після досягнення пенсійного віку, встановленого статтею 26 цього Закону.

2. У разі набуття права на професійну пенсійну виплату відповідно до цього розділу учасник накопичувальної професійної пенсійної програми подає письмову заяву до територіального органу Пенсійного фонду або адміністратору відповідного недержавного пенсійного фонду — суб'єкта другого рівня системи пенсійного забезпечення в будь-який час після виникнення такого права. Форма такої заяви встановлюється національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, за погодженням з Пенсійним фондом.

3. Учасники накопичувальної професійної пенсійної програми, які не мають професійного пенсійного стажу, встановленого цією статтею за відповідною накопичувальною професійною пенсійною програмою (з урахуванням статті 117 цього Закону), набувають право на використання коштів накопичувальної системи пенсійного страхування за накопичувальною професійною пенсійною програмою, облікованих на їхніх накопичувальних пенсійних рахунках в Накопичувальному фонді або на індивідуальних пенсійних рахунках у відповідному недержавному пенсійному фонді — суб'єкті другого рівня системи пенсійного забезпечення, для здійснення пенсійних виплат відповідно до статті 118 цього Закону при досягненні пенсійного віку, встановленого статтею 26 цього Закону.

Стаття 117. Професійний пенсійний стаж

1. До професійного пенсійного стажу враховуються періоди сплати страхових внесків за відповідними категоріями накопичувальної професійної пенсійної програми, визначеними статтею 115 цього Закону.

Для визначення права учасника накопичувальної професійної пенсійної програми на отримання професійної пенсійної виплати відповідно до цього Закону періоди сплати страхових внесків за відповідними категоріями накопичувальної професійної пенсійної програми підсумовуються у такому порядку:

1) до періоду роботи, передбаченої пунктом 1 частини першої статті 115 цього Закону, — робота, передбачена пунктом 1;

2) до періоду роботи, передбаченої підпунктом “а” пункту 2 частини першої статті 115 цього Закону, — робота, передбачена пунктом 1, підпунктами “б” — “д” пункту 2, підпунктом “в” пункту 4;

3) до періоду роботи, передбаченої підпунктом “б” пункту 2 частини першої статті 115 цього Закону, — робота, передбачена пунктом 1, підпунктами “а”, “в” — “г” пункту 2, підпунктами “а” і “г” пункту 4;

4) до періоду роботи, передбаченої підпунктами “в” — “д” пункту 2 частини першої статті 115 цього Закону, — робота, передбачена пунктом 1, підпунктами “а” — “д” пункту 2, підпунктами “г” і “г” пункту 4.

Період роботи осіб, передбачених підпунктом “г” пункту 2 частини першої статті 115 цього Закону безпосередньо в польових умовах протягом півроку або більше півроку зараховується за рік роботи, менше півроку — за фактичною тривалістю, а на сезонних роботах — на умовах, передбачених законодавством для обчислення сезонних робіт;

5) до періоду роботи, передбаченої підпунктом “є” пункту 2 частини першої статті 115 цього Закону, враховуються періоди роботи осіб льотно-випробного складу авіації незалежно від відомчої належності підприємств, організацій, працівників льотного складу цивільної авіації — за переліком посад, затверджених Кабінетом Міністрів України;

6) до періоду роботи, передбаченої підпунктом “в” пункту 3 частини першої статті 115 цього Закону, — робота, передбачена підпунктами “а” — “б” пункту 3;

7) до періоду роботи, передбаченої підпунктом “а” пункту 4 частини першої статті 115 цього Закону, — робота, передбачена пунктом 1, підпунктами “а” — “д” пункту 2 і підпунктом “в” пункту 4;

8) до періоду роботи, передбаченої підпунктом “б” пункту 4 частини першої статті 115 цього Закону, — робота, передбачена пунктом 1, підпунктами “а” — “д” пункту 2 і підпунктами “а” — “в” пункту 4;

9) до періоду роботи, передбаченої підпунктом “в” пункту 4 частини першої статті 115 цього Закону, — робота, передбачена пунктом 1, підпунктами “а” — “д” пункту 2, підпунктами “а” і “г” пункту 4;

10) до періоду роботи, передбаченої підпунктом “г” пункту 4 частини першої статті 115 цього Закону, — робота, передбачена підпунктом “є” пункту 2; періоди роботи осіб льотно-випробного складу авіації незалежно від відомчої належності підприємств, організацій та працівників льотного складу цивільної авіації — за переліком посад, затверджених Кабінетом Міністрів України.

2. Якщо учасник накопичувальної професійної пенсійної програми працював до запровадження сплати страхових внесків до накопичувальної системи пенсійного страхування за накопичувальною професійною пенсійною програмою на відповідних роботах, посадах, які відповідно до цього Закону належать до однієї з категорій накопичувальної професійної пенсійної програми, такий період роботи враховується для визначення права учасника накопичувальної професійної пенсійної програми на отримання професійної пенсійної виплати відповідно до цього розділу.

Стаття 118. Види професійних пенсійних виплат

1. За рахунок коштів, облікованих на накопичувальних пенсійних рахунках в Накопичувальному фонді або на індивідуальних пенсійних рахунках у відповідному недержавному пенсійному фонді — суб'єкті другого рівня системи пенсійного забезпечення учасника накопичувальної професійної пенсійної програми, за його бажанням може здійснюватись одна з таких видів професійних пенсійних виплат:

1) щомісячна професійна пенсійна виплата, яка виплачується у період до досягнення учасником накопичувальної професійної пенсійної програми пенсійного віку, встановленого статтею 26 цього Закону;

2) одноразова професійна пенсійна виплата;

3) довічна пенсія.

У разі досягнення учасником накопичувальної професійної пенсійної програми пенсійного віку, передбаченого статтею 26 цього Закону, за його бажанням укладається договір страхування довічної пенсії у порядку, визначеному статтею 55 цього Закону.

Учасник накопичувальної професійної пенсійної програми може також приєднати суму коштів учасника фонду системи недержавного пенсійного забезпечення, сплачених на добровільній основі, до належних йому коштів, облікованих на його накопичувальному пенсійному рахунку в Накопичувальному фонді, для отримання щомісячної професійної пенсійної виплати та довічної пенсії.

2. У разі визнання учасника накопичувальної професійної пенсійної програми інвалідом за його вибором може здійснюватися одна з таких видів професійних пенсійних виплат:

одноразова професійна пенсійна виплата, незалежно від достатності суми коштів для здійснення виплати пенсії на визначений строк або оплати договору страхування довічної пенсії;

довічна пенсія при досягненні віку, який може бути меншим від пенсійного віку, встановленого статтею 26 цього Закону, але не більше ніж на 10 років.

3. Розмір щомісячної професійної пенсійної виплати, яка виплачується у період до досягнення учасником накопичувальної професійної пенсійної програми пенсійного віку, встановленого статтею 26 цього Закону, визначається територіальним органом Пенсійного фонду або адміністратором недержавного пенсійного фонду — суб'єкта другого рівня системи пенсійного забезпечення виходячи із сум пенсійних коштів, що обліковані на накопичувальному пенсійному рахунку в Накопичувальному фонді або на індивідуальному пенсійному рахунку у відповідному недержавному пенсійному фонді — суб'єкті другого рівня системи пенсійного забезпечення особи, тривалості виплати та формули розрахунку величини професійної пенсійної виплати, за методикою, затвердженою національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, за погодженням з центральним органом виконавчої влади у сфері соціальної політики.

Для отримання щомісячної професійної пенсійної виплати учасник накопичувальної професійної пенсійної програми подає територіальному органу Пенсійного фонду або адміністраторові відповідного недержавного пенсійного фонду — суб'єкта другого рівня системи пенсійного забезпечення заяву та документи, що підтверджують його право на отримання такої виплати. Перелік зазначених документів затверджується центральним органом виконавчої влади,

що забезпечує формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення.

4. Одноразова професійна пенсійна виплата на вимогу учасника накопичувальної професійної пенсійної програми може здійснюватися у разі: коли сума пенсійних коштів, облікованих на накопичувальному пенсійному рахунку в Накопичувальному фонді або на індивідуальному пенсійному рахунку у відповідному недержавному пенсійному фонді — суб'єкті другого рівня системи пенсійного забезпечення, не досягає мінімальної суми коштів, визначеної Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, для здійснення щомісячної професійної пенсійної виплати, оплати договору страхування довічної пенсії, визнання учасника накопичувальної професійної пенсійної програми інвалідом; виїзду учасника накопичувальної професійної пенсійної програми на постійне проживання за межі України.

Пенсійна виплата, що здійснюється одноразово, визначається виходячи із суми пенсійних коштів, облікованих на накопичувальному пенсійному рахунку в Накопичувальному фонді або на індивідуальному пенсійному рахунку у відповідному недержавному пенсійному фонді — суб'єкті другого рівня системи пенсійного забезпечення особи на день розрахунку та виплачується у порядку, визначеному статтею 56 цього Закону.

5. Учасники першої — четвертої категорій накопичувальної професійної пенсійної програми, які мали професійний пенсійний стаж, набутий до 1 січня 2016 року, та набули право на професійну пенсійну виплату, можуть обрати умови пенсійного забезпечення, визначені розділом XIV² цього Закону. Сума коштів, облікована на накопичувальних пенсійних рахунках таких учасників накопичувальної професійної пенсійної програми перераховується до солідарної системи.

Розділ XIV²

Пенсійне забезпечення працівників залежно від умов праці та осіб, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи

Стаття 119. Пенсія за віком на пільгових умовах
для окремих категорій працівників

1. Право на пенсію за віком на пільгових умовах незалежно від місця останньої роботи мають особи, які мають не менше половини стажу на роботах з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці за списком № 1 та на інших роботах із шкідливими і важкими умовами праці за списком № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників, затверджених Кабінетом Міністрів України, та за результатами атестації робочих місць, роботи, що дає право на призначення

пенсії за віком на пільгових умовах, зазначених в абзацах другому—третьому пунктів 1—2, 9, пункті 3, абзаці першому пунктів 4—7 частини другої цієї статті.

2. На пільгових умовах пенсія за віком призначається особам, зазначеним у частині першій цієї статті:

1) працівники, зайняті повний робочий день на підземних роботах, на роботах з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці, — за списком № 1 виробництв, робіт, професій, посад і показників, затверджуваним Кабінетом Міністрів України, і за результатами атестації робочих місць — після досягнення 50 років і за наявності стажу роботи не менше 25 років у чоловіків, з них не менше 10 років на зазначених роботах і не менше 20 років у жінок, з них не менше 7 років 6 місяців на зазначених роботах.

До досягнення віку, встановленого абзацом першим цього пункту, право на пенсію за віком на пільгових умовах мають жінки 1975 року народження і старші після досягнення ними такого віку:

45 років — по 31 березня 1970 року включно;

45 років 6 місяців — з 1 квітня 1970 року по 30 вересня 1970 року;

46 років — з 1 жовтня 1970 року по 31 березня 1971 року;

46 років 6 місяців — з 1 квітня 1971 року по 30 вересня 1971 року;

47 років — з 1 жовтня 1971 року по 31 березня 1972 року;

47 років 6 місяців — з 1 квітня 1972 року по 30 вересня 1972 року;

48 років — з 1 жовтня 1972 року по 31 березня 1973 року;

48 років 6 місяців — з 1 квітня 1973 року по 30 вересня 1973 року;

49 років — з 1 жовтня 1973 року по 31 березня 1974 року;

49 років 6 місяців — з 1 квітня 1974 року по 30 вересня 1974 року;

50 років — з 1 жовтня 1974 року по 31 грудня 1975 року.

За відсутності стажу роботи, встановленого абзацом першим цього пункту, у період до 1 квітня 2024 року пенсія за віком на пільгових умовах призначається за наявності стажу роботи:

з 1 січня 2016 року по 31 березня 2016 року — не менше 20 років 6 місяців у чоловіків і не менше 15 років 6 місяців у жінок;

з 1 квітня 2016 року по 31 березня 2017 року — не менше 21 року у чоловіків і не менше 16 років у жінок;

з 1 квітня 2017 року по 31 березня 2018 року — не менше 21 року 6 місяців у чоловіків і не менше 16 років 6 місяців у жінок;

з 1 квітня 2018 року по 31 березня 2019 року — не менше 22 років у чоловіків і не менше 17 років у жінок;

з 1 квітня 2019 року по 31 березня 2020 року — не менше 22 років 6 місяців у чоловіків і не менше 17 років 6 місяців у жінок;

з 1 квітня 2020 року по 31 березня 2021 року — не менше 23 років у чоловіків і не менше 18 років у жінок;

з 1 квітня 2021 року по 31 березня 2022 року — не менше 23 років 6 місяців у чоловіків і не менше 18 років 6 місяців у жінок;

з 1 квітня 2022 року по 31 березня 2023 року — не менше 24 років у чоловіків і не менше 19 років у жінок;

з 1 квітня 2023 року по 31 березня 2024 року — не менше 24 років 6 місяців у чоловіків і не менше 19 років 6 місяців у жінок.

Працівникам, які не мають стажу роботи з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці, передбаченого абзацами другим та третім цього пункту, але відпрацювали більше половини стажу на зазначених роботах за наявності передбаченого загального стажу роботи, пенсії на пільгових умовах призначаються із зменшенням пенсійного віку, встановленого абзацом першим статті 26 цього Закону:

чоловікам — на 1 рік за кожний повний рік такої роботи;

жінкам — на 1 рік 4 місяці за кожний повний рік такої роботи.

Зазначене зменшення пенсійного віку жінкам застосовується також у період збільшення віку виходу на пенсію до 31 грудня 2021 року;

2) працівники, зайняті повний робочий день на інших роботах із шкідливими і важкими умовами праці, — за списком № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників, затверджуваним Кабінетом Міністрів України, і за результатами атестації робочих місць після досягнення 55 років і за наявності стажу роботи не менше 30 років у чоловіків, з них не менше 12 років 6 місяців на зазначених роботах і не менше 25 років у жінок, з них не менше 10 років на зазначених роботах.

До досягнення віку, встановленого абзацом першим цього пункту, право на пенсію за віком на пільгових умовах мають жінки 1970 року народження і старші після досягнення ними такого віку:

50 років — по 31 березня 1965 року включно;

50 років 6 місяців — з 1 квітня 1965 року по 30 вересня 1965 року;

51 рік — з 1 жовтня 1965 року по 31 березня 1966 року;

51 рік 6 місяців — з 1 квітня 1966 року по 30 вересня 1966 року;

52 роки — з 1 жовтня 1966 року по 31 березня 1967 року;

52 роки 6 місяців — з 1 квітня 1967 року по 30 вересня 1967 року;

53 роки — з 1 жовтня 1967 року по 31 березня 1968 року;

53 роки 6 місяців — з 1 квітня 1968 року по 30 вересня 1968 року;

54 роки — з 1 жовтня 1968 року по 31 березня 1969 року;

54 роки 6 місяців — з 1 квітня 1969 року по 30 вересня 1969 року;

55 років — з 1 жовтня 1969 року по 31 грудня 1970 року.

За відсутності стажу роботи, встановленого абзацом першим цього пункту, у період до 1 квітня 2024 року пенсія за віком на пільгових умовах призначається за наявності стажу роботи:

з 1 січня 2016 року по 31 березня 2016 року — не менше 25 років 6 місяців у чоловіків і не менше 20 років 6 місяців у жінок;

з 1 квітня 2016 року по 31 березня 2017 року — не менше 26 років у чоловіків і не менше 21 року у жінок;

з 1 квітня 2017 року по 31 березня 2018 року — не менше 26 років 6 місяців у чоловіків і не менше 21 року 6 місяців у жінок;

з 1 квітня 2018 року по 31 березня 2019 року — не менше 27 років у чоловіків і не менше 22 років у жінок;

з 1 квітня 2019 року по 31 березня 2020 року — не менше 27 років 6 місяців у чоловіків і не менше 22 років 6 місяців у жінок;

з 1 квітня 2020 року по 31 березня 2021 року — не менше 28 років у чоловіків і не менше 23 років у жінок;

з 1 квітня 2021 року по 31 березня 2022 року — не менше 28 років 6 місяців у чоловіків і не менше 23 років 6 місяців у жінок;

з 1 квітня 2022 року по 31 березня 2023 року — не менше 29 років у чоловіків і не менше 24 років у жінок;

з 1 квітня 2023 року по 31 березня 2024 року — не менше 29 років 6 місяців у чоловіків і не менше 24 років 6 місяців у жінок.

Працівникам, які не мають стажу роботи з шкідливими і важкими умовами праці, передбаченого абзацами другим та третім цього пункту, але відпрацювали більше половини стажу на зазначених роботах, за наявності передбаченого загального стажу роботи, пенсії на пільгових умовах призначаються із зменшенням пенсійного віку, встановленого абзацом першим статті 26 цього Закону:

чоловікам — на 1 рік за кожні 2 роки 6 місяців такої роботи;

жінкам — на 1 рік за кожні 2 роки такої роботи. Зазначене зменшення пенсійного віку жінкам застосовується також у період збільшення віку виходу на пенсію до 31 грудня 2021 року;

3) трактористів-машиністів, безпосередньо зайнятих у виробництві сільськогосподарської продукції в колгоспах, радгоспах, інших підприємствах сільського господарства, — чоловіки після досягнення 55 років і за наявності загального стажу роботи не менше 30 років, з них не менше 20 років на зазначеній роботі.

За відсутності стажу роботи, встановленого абзацом першим цього пункту, у період до 1 квітня 2024 року пенсія призначається за наявності стажу роботи:

з 1 січня 2016 року по 31 березня 2016 року — не менше 25 років 6 місяців;

з 1 квітня 2016 року по 31 березня 2017 року — не менше 26 років;

з 1 квітня 2017 року по 31 березня 2018 року — не менше 26 років 6 місяців;

з 1 квітня 2018 року по 31 березня 2019 року — не менше 27 років;

з 1 квітня 2019 року по 31 березня 2020 року — не менше 27 років 6 місяців;

з 1 квітня 2020 року по 31 березня 2021 року — не менше 28 років;

з 1 квітня 2021 року по 31 березня 2022 року — не менше 28 років 6 місяців;

з 1 квітня 2022 року по 31 березня 2023 року — не менше 29 років;

з 1 квітня 2023 року по 31 березня 2024 року — не менше 29 років 6 місяців;

4) жінок, які працюють трактористами-машиністами, машиністами будівельних, шляхових і вантажно-розвантажувальних машин, змонтованих на базі тракторів і екскаваторів, — після досягнення 55 років і за наявності загального стажу роботи не менше 25 років, з них не менше 15 років на зазначеній роботі.

За відсутності стажу роботи, встановленого абзацом першим цього пункту, у період до 1 квітня 2024 року пенсія за віком на пільгових умовах призначається за наявності стажу роботи:

з 1 січня 2016 року по 31 березня 2016 року — не менше 20 років 6 місяців;

з 1 квітня 2016 року по 31 березня 2017 року — не менше 21 року;

з 1 квітня 2017 року по 31 березня 2018 року — не менше 21 року 6 місяців;

з 1 квітня 2018 року по 31 березня 2019 року — не менше 22 років;

з 1 квітня 2019 року по 31 березня 2020 року — не менше 22 років 6 місяців;

з 1 квітня 2020 року по 31 березня 2021 року — не менше 23 років;

з 1 квітня 2021 року по 31 березня 2022 року — не менше 23 років 6 місяців;

з 1 квітня 2022 року по 31 березня 2023 року — не менше 24 років;

з 1 квітня 2023 року по 31 березня 2024 року — не менше 24 років 6 місяців.

До досягнення віку, встановленого абзацом першим цього пункту, право на пенсію за віком на пільгових умовах мають жінки 1970 року народження і старші після досягнення ними віку, встановленого абзацами третім — тринадцятим пункту 2 частини другої цієї статті;

5) жінок, які працюють доярками (операторами машинного доїння), свинарками-операторами в колгоспах, радгоспах, інших підприємствах сільського господарства, — після досягнення 55 років і за наявності стажу зазначеної роботи не менше 20 років за умови виконання встановлених норм обслуговування.

Норми обслуговування для зазначених цілей встановлюються в порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України.

До досягнення віку, встановленого абзацом першим цього пункту, право на пенсію за віком на пільгових умовах мають жінки 1970 року народження і старші після досягнення ними віку, встановленого абзацами третім—тринадцятим пункту 2 частини другої цієї статті;

6) жінок, зайнятих протягом повного сезону на вирощуванні, збиранні та післязбиральній обробці тютюну, — після досягнення 55 років і за наявності стажу зазначеної роботи не менше 20 років.

До досягнення віку, встановленого абзацом першим цього пункту, право на пенсію за віком на пільгових умовах мають жінки 1970 року народження і старші

після досягнення ними віку, встановленого абзацами третім — тринадцятим пункту 2 частини другої цієї статті;

7) робітниць текстильного виробництва, зайнятих на верстатах і машинах, — за списком виробництв і професій, затверджуваним у порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України, — після досягнення 55 років і за наявності стажу зазначеної роботи не менше 20 років;

До досягнення віку, встановленого абзацом першим цього пункту, право на пенсію за віком на пільгових умовах мають жінки 1970 року народження і старші після досягнення ними віку, встановленого абзацами третім — тринадцятим пункту 2 частини другої цієї статті;

8) жінок, які працюють у сільськогосподарському виробництві та виховали п'ятеро і більше дітей, — незалежно від віку і трудового стажу, в порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України;

9) водіїв міського пасажирського транспорту (автобусів, тролейбусів, трамваїв) і великовагових автомобілів, зайнятих у технологічному процесі важких і шкідливих виробництв після досягнення 55 років і за наявності стажу роботи:

для чоловіків — не менше 30 років, в тому числі на зазначеній роботі не менше 12 років 6 місяців;

для жінок — не менше 25 років, в тому числі на зазначеній роботі не менше 10 років.

За відсутності стажу роботи, встановленого абзацами другим — третім цього пункту, у період до 1 квітня 2024 року пенсія за віком на пільгових умовах призначається за наявності стажу роботи, встановленого абзацами тринадцятим — двадцять другим пункту 2 частини другої цієї статті.

До досягнення віку, встановленого абзацом першим цього пункту, право на пенсію за віком на пільгових умовах мають жінки 1970 року народження і старші після досягнення ними віку, встановленого абзацами третім — тринадцятим пункту 2 частини другої цієї статті.

3. Окремим категоріям працівників, які не були учасниками накопичувальної професійної пенсійної програми, залежно від умов праці за результатами атестації робочих місць можуть призначатися пенсії за рахунок коштів підприємств та організацій, але не раніше ніж за 5 років до досягнення віку, передбаченого статтею 26 цього Закону, в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

У зазначеному випадку розміри пенсій визначаються відповідно до статті 27 та з урахуванням норм статті 28 цього Закону.

4. Особам, які не були учасниками накопичувальної професійної пенсійної програми, працювали на роботах із шкідливими і важкими умовами праці та мали право на пенсію відповідно до статті 100 Закону України “Про пенсійне забезпечення”, пенсії призначаються за нормами цього Закону, виходячи з вимог віку та стажу, встановлених раніше діючим законодавством.

5. Контроль за правильністю застосування списків на пільгове пенсійне забезпечення і якістю проведення атестації робочих місць на підприємствах та в

організаціях, підготовка пропозицій щодо вдосконалення таких списків покладаються на центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю.

6. Працівники, безпосередньо зайняті повний робочий день на підземних і відкритих гірничих роботах (включаючи особовий склад гірничорятувальних частин) з видобутку вугілля, сланцю, руди та інших корисних копалин, на будівництві шахт і рудників та в металургії, — за списком робіт і професій, що затверджується Кабінетом Міністрів України, які не були учасниками накопичувальної професійної пенсійної програми, мають право на пенсію незалежно від віку, якщо вони були зайняті на зазначених роботах не менше 25 років, а працівники провідних професій на таких роботах: робітники очисного вибою, прохідники, вибійники на відбійних молотках, машиністи гірничих виймальних машин, сталевари, горнові, агломератники, вальцювальники гарячого прокату, оброблювачі поверхневих дефектів металу (вогневим засобом вручну) на гарячих дільницях, машиністи кранів металургійного виробництва (відділень нагрівальних колодязів та стріперних відділень), — за умови, що вони були зайняті на таких роботах не менше 20 років. Такий же порядок пенсійного забезпечення поширюється і на працівників, безпосередньо зайнятих повний робочий день на підземних роботах (включаючи особовий склад гірничорятувальних частин) на шахтах з видобутку вугілля, сланцю, руди та інших корисних копалин, що реструктуризуються або перебувають на стадії ліквідації, але не більше 2 років.

За наявності стажу на підземних роботах менше 10 років у чоловіків і менше 7 років 6 місяців у жінок за кожний повний рік цих робіт пенсійний вік, встановлений абзацом першим статті 26 цього Закону, зменшується на 1 рік. При цьому пенсійний вік для жінок не може перевищувати віку, встановленого абзацом першим пункту 1 частини другої цієї статті.

Стаття 120. Пенсійне забезпечення окремих категорій громадян

1. Право на пенсію за віком мають особи:

1) особи, хворі на гіпофізарний нанізм (ліліпути), диспропорційні карлики мають право на призначення дострокової пенсії за віком після досягнення чоловіками 45 років, жінками — 40 років та за наявності в чоловіків не менше 20 років страхового стажу, а в жінок не менше 15 років страхового стажу;

2) інваліди по зору I групи — сліпі та інваліди з дитинства I групи мають право на призначення дострокової пенсії за віком після досягнення чоловіками 50 років, жінками — 40 років та за наявності не менше 15 років страхового стажу в чоловіків і не менше 10 років страхового стажу в жінок;

3) жінки, які народили п'ятеро або більше дітей і виховали їх до шестирічного віку, і матері інвалідів з дитинства, які виховали їх до зазначеного віку, мають право на призначення дострокової пенсії за віком після досягнення 50 років та за

наявності не менше 15 років страхового стажу. При цьому до числа інвалідів з дитинства належать також діти-інваліди віком до 16 років.

За вибором матері або в разі її відсутності, якщо виховання п'ятьох або більше дітей чи дитини-інваліда здійснювалося батьком, йому призначається дострокова пенсія за віком після досягнення 55 років та за наявності не менше 20 років страхового стажу;

4) військовослужбовці, особи начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ, які брали участь у бойових діях, а також ті, що стали інвалідами внаслідок поранення, контузії, каліцтва, отриманих під час захисту Батьківщини або під час виконання інших обов'язків військової служби (службових обов'язків), або внаслідок захворювання, пов'язаного з перебуванням на фронті чи виконанням інтернаціонального обов'язку, дружини (чоловіки), якщо вони не взяли повторний шлюб, і батьки військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ, які померли (загинули) у період проходження військової служби (виконання службових обов'язків) чи після звільнення із служби, або внаслідок поранення, контузії, каліцтва, отриманих під час виконання обов'язків військової служби (службових обов'язків), захворювання, пов'язаного з перебуванням на фронті, ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи чи виконанням інтернаціонального обов'язку, мають право на призначення дострокової пенсії за віком після досягнення чоловіками 55 років, жінками – 50 років та за наявності страхового стажу не менше 25 років для чоловіків і не менше 20 років для жінок.

Зарахування періодів військової служби до страхового стажу осіб офіцерського складу, прапорщиків, мічманів, військовослужбовців надстрокової служби та військової служби за контрактом Збройних Сил України, начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших осіб інших військових формувань, що утворюються відповідно до законів України, провадиться шляхом надання державних дотацій з відповідних бюджетів Пенсійному фонду України;

5) у разі поранення, контузії, каліцтва, одержаних під час виконання службових обов'язків у місцях надзвичайних подій, журналіст або прирівняний до нього працівник, на яких поширюється чинність Закону України "Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів", має право на призначення дострокової пенсії за віком відповідно до цього Закону, але не раніше ніж за 5 років до досягнення пенсійного віку, передбаченого статтею 26 цього Закону, за наявності страхового стажу не менше 30 років — для чоловіків і не менше 25 років — для жінок.

2. Розміри пенсій для осіб, визначених цією статтею, обчислюються відповідно до статті 27 та з урахуванням норм статті 28 цього Закону і фінансуються за рахунок коштів Державного бюджету України.

Стаття 121. Пенсія за вислугу років для окремих категорій працівників

1. Пенсії за вислугу років встановлюються окремим категоріям громадян, зайнятих на роботах, виконання яких призводить до втрати професійної працездатності або придатності до настання віку, що дає право на пенсію за віком.

Пенсія за вислугу років призначається у разі залишення роботи, яка дає право на таку пенсію.

2. Пенсія за вислугу років призначається особам, зазначеним у частині першій цієї статті для робітників і службовців авіації, а також льотно-випробного складу, незалежно від відомчої підпорядкованості підприємств, установ і організацій, в яких вони зайняті, з числа:

1) працівників льотного і льотно-випробного складу за наявності вислуги років на таких посадах на 1 квітня 2015 не менше 25 років у чоловіків і не менше 20 років у жінок та після зазначеної дати при набутті вислуги років на таких посадах:

по 31 березня 2016 року — не менше 25 років 6 місяців у чоловіків і не менше 20 років 6 місяців у жінок;

з 1 квітня 2016 року по 31 березня 2017 року — не менше 26 років у чоловіків і не менше 21 року у жінок;

з 1 квітня 2017 року по 31 березня 2018 року — не менше 26 років 6 місяців у чоловіків і не менше 21 року 6 місяців у жінок;

з 1 квітня 2018 року по 31 березня 2019 року — не менше 27 років у чоловіків і не менше 22 років у жінок;

з 1 квітня 2019 року по 31 березня 2020 року — не менше 27 років 6 місяців у чоловіків і не менше 22 років 6 місяців у жінок;

з 1 квітня 2020 року по 31 березня 2021 року — не менше 28 років у чоловіків і не менше 23 років у жінок;

з 1 квітня 2021 року по 31 березня 2022 року — не менше 28 років 6 місяців у чоловіків і не менше 23 років 6 місяців у жінок;

з 1 квітня 2022 року по 31 березня 2023 року — не менше 29 років у чоловіків і не менше 24 років у жінок;

з 1 квітня 2023 року по 31 березня 2024 року — не менше 29 років 6 місяців у чоловіків і не менше 24 років 6 місяців у жінок;

з 1 квітня 2024 року або після зазначеної дати — не менше 30 років у чоловіків і не менше 25 років у жінок.

Зазначені працівники, звільнені від льотної роботи за станом здоров'я (через хворобу), за наявності вислуги років, що не більше ніж на п'ять років менше від тривалості, передбаченої абзацами другим — одинадцятим цього пункту, мають право на пенсію пропорційно відпрацьованому часу.

Перелік посад працівників льотного складу, порядок обчислення строків вислуги років для призначення їм пенсій, а також порядок призначення і виплати пенсій льотно-випробному складу затверджуються в порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України;

2) працівники, які здійснюють управління повітряним рухом і мають свідоцтво диспетчера — після досягнення 50 років і за наявності стажу роботи:

для чоловіків — не менше 25 років, з них не менше 12 років 6 місяців роботи з безпосереднього управління польотами повітряних суден;
для жінок — не менше 22 років 6 місяців, з них не менше 10 років роботи з безпосереднього управління польотами повітряних суден.

До досягнення віку, встановленого абзацом першим цього пункту, право на пенсію за вислугу років мають жінки 1975 року народження і старші після досягнення ними віку, встановленого абзацами третім — тринадцятим пункту 1 частини другої статті 119 цього Закону.

Зазначені працівники, звільнені від роботи з безпосереднього управління польотами повітряних суден за станом здоров'я (у зв'язку з хворобою), за наявності вислуги років не менше 10 років у чоловіків і у жінок не менше 7 років 6 місяців мають право на пенсію пропорційно відпрацьованому часу.

У вислугу років працівникам, які здійснюють управління повітряним рухом, зараховується також робота, зазначена у пункті 1 цієї статті.

Працівники, які здійснюють управління повітряним рухом і мають посвідчення (диспетчери, старші диспетчери, керівники польотів), мають право на пенсію незалежно від віку, якщо вони були зайняті на цих роботах станом на 1 квітня 2015 року — не менше 20 років у чоловіків і не менше 17 років 6 місяців у жінок та після такої дати були зайняті на зазначених роботах:

по 31 березня 2016 року — не менше 20 років 6 місяців у чоловіків і не менше 18 років у жінок;

з 1 квітня 2016 року по 31 березня 2017 року — не менше 21 року у чоловіків і не менше 18 років 6 місяців у жінок;

з 1 квітня 2017 року по 31 березня 2018 року — не менше 21 року 6 місяців у чоловіків і не менше 19 років у жінок;

з 1 квітня 2018 року по 31 березня 2019 року — не менше 22 років у чоловіків і не менше 19 років 6 місяців у жінок;

з 1 квітня 2019 року по 31 березня 2020 року — не менше 22 років 6 місяців у чоловіків і не менше 20 років у жінок;

з 1 квітня 2020 року по 31 березня 2021 року — не менше 23 років у чоловіків і не менше 20 років 6 місяців у жінок;

з 1 квітня 2021 року по 31 березня 2022 року — не менше 23 років 6 місяців у чоловіків і не менше 21 року у жінок;

з 1 квітня 2022 року по 31 березня 2023 року — не менше 24 років у чоловіків і не менше 21 року 6 місяців у жінок;

з 1 квітня 2023 року по 31 березня 2024 року — не менше 24 років 6 місяців у чоловіків і не менше 22 років у жінок;

з 1 квітня 2024 року і після цієї дати — не менше 25 років у чоловіків і не менше 22 років 6 місяців у жінок.

Порядок обчислення строків вислуги для призначення їм пенсій затверджується Кабінетом Міністрів України;

3) працівників інженерно-технічного складу — за переліком посад і робіт, що затверджується в порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України після досягнення 55 років і за наявності стажу роботи:

для чоловіків — не менше 30 років, з них не менше 20 років на зазначених посадах;

для жінок — не менше 25 років, з них не менше 15 років на зазначених посадах.

У вислугу років працівникам інженерно-технічного складу зараховується також робота, зазначена в пунктах 1 і 2 цієї статті.

За відсутності стажу роботи, встановленого абзацами другим — третім цього пункту, у період до 1 квітня 2024 року право на пенсію за вислугу років надається за наявності стажу роботи, встановленого абзацами п'ятнадцятим — двадцять третім пункту 2 частини другої статті 119 цього Закону.

До досягнення віку, встановленого абзацом першим цього пункту, право на пенсію за вислугу років мають жінки 1970 року народження і старші після досягнення ними віку, встановленого абзацами третім – тринадцятим пункту 2 частини другої статті 119 цього Закону;

4) бортпровідники:

чоловіки — після досягнення 55 років і за наявності загального стажу роботи не менше 30 років, з них не менше 15 років бортпровідником;

жінки — після досягнення 50 років і за наявності загального стажу роботи не менше 25 років, з них не менше 10 років бортпровідницею.

За відсутності стажу роботи, встановленого абзацами другим — третім цього пункту, у період до 1 квітня 2024 року право на пенсію за вислугу років надається за наявності стажу роботи, встановленого абзацами п'ятнадцятим — двадцять третім пункту 2 частини другої статті 119 цього Закону.

До досягнення віку, встановленого абзацом третім цього пункту, право на пенсію за вислугу років мають жінки 1975 року народження і старші після досягнення ними віку, встановленого абзацами третім —тринадцятим пункту 1 частини другої статті 119 цього Закону.

Розміри пенсій для осіб, визначених цією частиною, обчислюються відповідно до статті 27 та з урахуванням норм статті 28 цього Закону.

3. Пенсія за вислугу років призначається особам, зазначеним в частині першій цієї статті, з числа:

1) робітників локомотивних бригад і окремих категорій працівників, які безпосередньо здійснюють організацію перевезень і забезпечують безпеку руху на залізничному транспорті та метрополітенах, – за списками професій і посад, що затверджуються в порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України; водіїв вантажних автомобілів, безпосередньо зайнятих в технологічному процесі на

шахтах, у рудниках, розрізах і рудних кар'єрах на вивезенні вугілля, сланцю, руди, породи після досягнення 55 років і за наявності стажу роботи:

для чоловіків — не менше 30 років, з них не менше 12 років 6 місяців на зазначеній роботі;

для жінок — не менше 25 років, з них не менше 10 років на зазначеній роботі.

За відсутності стажу роботи, встановленого абзацами другим — третім цього пункту, у період до 1 квітня 2024 року право на пенсію за вислугу років надається за наявності стажу роботи, встановленого абзацами п'ятнадцятим – двадцять третім пункту 2 частини другої статті 119 цього Закону.

До досягнення віку, встановленого абзацом першим цього пункту, право на пенсію за вислугу років мають жінки 1970 року народження і старші після досягнення ними віку, встановленого абзацами третім — тринадцятим пункту 2 частини другої статті 119 цього Закону;

2) працівників експедицій, партій, загонів, дільниць і бригад, безпосередньо зайнятих на польових геологорозвідувальних, пошукових, топографо-геодезичних, геофізичних, гідрографічних, гідрологічних, лісовпорядних і розвідувальних роботах після досягнення 55 років і за наявності стажу роботи:

для чоловіків — не менше 30 років, з них не менше 12 років 6 місяців на зазначеній роботі;

для жінок — не менше 25 років, з них не менше 10 років на зазначеній роботі.

За відсутності стажу роботи, встановленого абзацами другим — третім цього пункту, у період до 1 квітня 2024 року право на пенсію за вислугу років надається за наявності стажу роботи, встановленого абзацами п'ятнадцятим — двадцять третім пункту 2 частини другої статті 119 цього Закону.

При цьому період роботи безпосередньо в польових умовах протягом півроку або більше півроку зараховується за рік роботи, менше півроку — за фактичною тривалістю.

Період роботи безпосередньо на сезонних роботах протягом повного сезону роботи на підприємствах і в організаціях сезонних галузей промисловості незалежно від відомчої підпорядкованості підприємств і організацій — за списком, що затверджується Кабінетом Міністрів України, зараховується до стажу роботи за рік роботи, а на інших сезонних роботах — за фактичною тривалістю.

До досягнення віку, встановленого абзацом першим цього пункту, право на пенсію за вислугу років мають жінки 1970 року народження і старші після досягнення ними віку, встановленого абзацами третім — тринадцятим пункту 2 частини другої статті 119 цього Закону;

3) робітників, майстрів (у тому числі старших майстрів), безпосередньо зайняті на лісозаготівлях і лісосплаві, включаючи зайнятих на обслуговуванні механізмів і обладнання, — за списком професій, посад і виробництв, що

затверджується у порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України після досягнення 55 років і за наявності стажу роботи:

для чоловіків — не менше 30 років, з них не менше 12 років 6 місяців на зазначеній роботі;

жінки — не менше 25 років, з них не менше 10 років на зазначеній роботі.

За відсутності стажу роботи, встановленого абзацами другим — третім цього пункту, у період до 1 квітня 2024 року право на пенсію за вислугу років надається за наявності стажу роботи, встановленого абзацами п'ятнадцятим — двадцять третім пункту 2 частини другої статті 119 цього Закону.

До досягнення віку, встановленого абзацом першим цього пункту, право на пенсію за вислугу років мають жінки 1970 року народження і старші після досягнення ними віку, встановленого абзацами третім — тринадцятим пункту 2 частини другої статті 119 цього Закону;

4) механізаторів (докерів-механізаторів) комплексних бригад на вантажно-розвантажувальних роботах у портах після досягнення 55 років і за наявності стажу роботи:

для чоловіків — не менше 30 років, з них не менше 20 років на зазначеній роботі;

для жінок — не менше 25 років, з них не менше 15 років на зазначеній роботі.

За відсутності стажу роботи, встановленого абзацами другим — третім цього пункту, у період до 1 квітня 2024 року право на пенсію за вислугу років надається за наявності стажу роботи, встановленого абзацами п'ятнадцятим — двадцять третім пункту 2 частини другої статті 119 цього Закону.

До досягнення віку, встановленого абзацом першим цього пункту, право на пенсію за вислугу років мають жінки 1970 року народження і старші після досягнення ними віку, встановленого абзацами третім — тринадцятим пункту 2 частини другої статті 119 цього Закону;

5) працівників плавскладу морського, річкового флоту і флоту рибної промисловості (крім суден портових, що постійно працюють на акваторії порту, службово-допоміжних, роз'їзних, приміського і внутріміського сполучення) після досягнення 55 років і за наявності стажу роботи:

для чоловіків — не менше 30 років, з них не менше 12 років 6 місяців на зазначеній роботі;

для жінок — не менше 25 років, з них не менше 10 років на зазначеній роботі.

За відсутності стажу роботи, встановленого абзацами другим — третім цього пункту, у період до 1 квітня 2024 року право на пенсію за вислугу років надається за наявності стажу роботи, встановленого абзацами п'ятнадцятим — двадцять третім пункту 2 частини другої статті 119 цього Закону.

До досягнення віку, встановленого абзацом першим цього пункту, право на пенсію за вислугу років мають жінки 1970 року народження і старші після досягнення ними віку, встановленого абзацами третім — тринадцятим пункту 2 частини другої статті 119 цього Закону;

працівників окремих видів суден, професій і посад плавскладу суден морського, річкового флоту і флоту рибної промисловості — за списком, що затверджується у порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України, незалежно від віку за наявності стажу роботи на таких суднах, за зазначеними професіями і посадами, станом на 1 квітня 2015 року не менше 25 років у чоловіків і не менше 20 років у жінок та після зазначеної дати за наявності стажу роботи на таких суднах, за зазначеними професіями і посадами:

по 31 березня 2016 року — не менше 25 років 6 місяців у чоловіків і не менше 20 років 6 місяців у жінок;

з 1 квітня 2016 року по 31 березня 2017 року — не менше 26 років у чоловіків і не менше 21 року у жінок;

з 1 квітня 2017 року по 31 березня 2018 року — не менше 26 років 6 місяців у чоловіків і не менше 21 року 6 місяців у жінок;

з 1 квітня 2018 року по 31 березня 2019 року — не менше 27 років у чоловіків і не менше 22 років у жінок;

з 1 квітня 2019 року по 31 березня 2020 року — не менше 27 років 6 місяців у чоловіків і не менше 22 років 6 місяців у жінок;

з 1 квітня 2020 року по 31 березня 2021 року — не менше 28 років у чоловіків і не менше 23 років у жінок;

з 1 квітня 2021 року по 31 березня 2022 року — не менше 28 років 6 місяців у чоловіків і не менше 23 років 6 місяців у жінок;

з 1 квітня 2022 року по 31 березня 2023 року — не менше 29 років у чоловіків і не менше 24 років у жінок;

з 1 квітня 2023 року по 31 березня 2024 року — не менше 29 років 6 місяців у чоловіків і не менше 24 років 6 місяців у жінок;

з 1 квітня 2024 року або після зазначеної дати — не менше 30 років у чоловіків і не менше 25 років у жінок.

б) працівників освіти, охорони здоров'я та соціального забезпечення незалежно від віку за наявності спеціального стажу роботи за переліком, що затверджується в порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України, станом на 1 квітня 2015 — не менше 25 років та після зазначеної дати:

по 31 березня 2016 року — не менше 25 років 6 місяців;

з 1 квітня 2016 року по 31 березня 2017 року — не менше 26 років;

з 1 квітня 2017 року по 31 березня 2018 року — не менше 26 років 6 місяців;

з 1 квітня 2018 року по 31 березня 2019 року — не менше 27 років;

з 1 квітня 2019 року по 31 березня 2020 року — не менше 27 років 6 місяців;

з 1 квітня 2020 року по 31 березня 2021 року — не менше 28 років;

з 1 квітня 2021 року по 31 березня 2022 року — не менше 28 років 6 місяців;

з 1 квітня 2022 року по 31 березня 2023 року — не менше 29 років;

з 1 квітня 2023 року по 31 березня 2024 року — не менше 29 років
6 місяців;

з 1 квітня 2024 року або після зазначеної дати — не менше 30 років.

7) спортсменів — заслужених майстрів спорту, майстрів спорту міжнародного класу — членів збірних команд за наявності загального стажу роботи не менше 25 років — у порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України, незалежно від віку;

8) артистів театральних-концертних та інших видовищних закладів, підприємств і колективів за наявності стажу творчої діяльності від 25 до 35 років та після зазначеної дати за переліком, що затверджується у порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України, незалежно від віку.

Розміри пенсій для осіб, визначених цією частиною, обчислюються відповідно до статті 27 та з урахуванням норм статті 28 цього Закону.

Стаття 122. Взаємне зарахування періодів роботи

1. У разі призначення пенсій на пільгових умовах та пенсій за вислугу років відповідно до статей 119 та 121 цього Закону провадиться взаємне зарахування періодів роботи, передбачених цими статтями, за умови, що зазначені роботи дають право на пенсію на аналогічних або більш пільгових умовах.

Стаття 123. Пенсійне забезпечення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, та членів їх сімей

1. Пенсія по інвалідності, що настала внаслідок каліцтва чи захворювання особам, віднесеним до категорії I, і пенсії у зв'язку з втратою годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи можуть призначатися за бажанням громадянина із заробітку, одержаного за роботу в зоні відчуження в 1986—1990 роках, у розмірі відшкодування фактичних збитків, який визначається згідно із законодавством.

В усіх випадках розмір середньомісячної заробітної плати для обчислення пенсії за роботу у зоні відчуження у 1986—1990 роках не може перевищувати 3 тис. карбованців.

Умови, порядок призначення та мінімальні розміри пенсії по інвалідності, що настала внаслідок каліцтва чи захворювання, і пенсії у зв'язку з втратою годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи визначаються актами Кабінету Міністрів України з відповідних питань.

2. Військовослужбовцям пенсії по інвалідності, а членам їх сімей пенсії у зв'язку з втратою годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи за їх бажанням можуть призначатися на умовах і в порядку, визначених законодавством України для осіб, які стали інвалідами внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, що їх вони дістали під час виконання обов'язків військової служби (службових обов'язків) або відповідно до частини першої цієї статті.

Особам, які брали участь у ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи під час проходження дійсної строкової служби і внаслідок чого стали інвалідами, пенсія по інвалідності обчислюється відповідно до цього Закону та із урахуванням цієї статті або за бажанням таких осіб з п'ятикратного розміру мінімальної заробітної плати, що був встановлений на період їх перебування в зоні відчуження.

3. Особам, які працювали або проживали на територіях радіоактивного забруднення, пенсії надаються із зменшенням пенсійного віку, встановленого статтею 26 цього Закону:

Категорії осіб, які постраждали	Зменшення віку
1. Учасники ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, які:	
працювали у зоні відчуження з моменту аварії до 1 липня 1986 року незалежно від кількості робочих днів, а з 1 липня 1986 року по 31 грудня 1986 року – не менше 5 календарних днів;	10 років
працювали у 1987 році у зоні відчуження не менше 14 календарних днів;	8 років
працювали з 1 липня 1986 року по 31 грудня 1986 року у зоні відчуження від 1 до 5 календарних днів, у 1987 році – від 10 до 14 календарних днів, у 1988 році – не менше 30 календарних днів, на діючих пунктах санітарної обробки населення і дезактивації техніки або їх будівництві не менше 14 календарних днів у 1986 році.	5 років

Учасникам ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, які відпрацювали на підземних роботах, на роботах з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці за списком № 1 виробництв, робіт, професій, посад і показників, що затверджується в установленому порядку (чоловіки – 10 років і більше, жінки 7 років 6 місяців і більше), вік виходу на пенсію зменшується додатково на три роки понад передбачений цією частиною.

Учасникам ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, які відпрацювали на інших роботах із шкідливими і важкими умовами праці за списком № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників, затвердженим у встановленому порядку (чоловіки – 12 років 6 місяців і більше, жінки – 10 років і більше), вік виходу на пенсію зменшується додатково на один рік понад передбачений цією частиною.

Категорії осіб, які постраждали	Зменшення віку
---------------------------------	----------------

2. Потерпілі від Чорнобильської катастрофи:	
особи евакуйовані з 10-кілометрової зони відчуження у 1986 році;	10 років
особи евакуйовані з інших територій зони відчуження у 1986 році;	8 років
особи, які постійно проживали або постійно проживають чи постійно працювали або постійно працюють у зоні безумовного та додатково обов'язкового) відселення за умови, що вони за станом на 1 січня 1993 року прожили або відпрацювали у цій зоні не менше 2 років;	4 роки * 1 рік за кожний рік проживання, роботи, але не більше 9 років
особи, які постійно проживали або постійно проживають чи постійно працювали або постійно працюють у зоні гарантованого добровільного відселення за умови, що вони за станом на 1 січня 1993 року прожили або відпрацювали у цій зоні не менше 3 років;	3 роки * та додатково 1 рік за 2 роки проживання, роботи, але не більше 6 років
особи, які постійно проживали або постійно проживають чи постійно працювали або постійно працюють у зоні посиленого радіологічного контролю за умови, що вони за станом на 1 січня 1993 року прожили або відпрацювали у цій зоні не менше 4 років;	2 роки * та додатково 1 рік за 3 роки проживання, роботи, але не більше 5 років
особи, які працювали з моменту аварії до 1 липня 1986 року не менше 14 календарних днів або не менше трьох місяців протягом 1986-1987 років за межами зони відчуження на роботах з особливо шкідливими умовами праці (за радіаційним фактором), пов'язаними з ліквідацією наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, що виконувалися за урядовими завданнями.	2 роки

* Початкова величина зниження пенсійного віку встановлюється лише особам,

які постійно проживали або постійно працювали у зазначених зонах з моменту

аварії по 31 липня 1986 року незалежно від часу проживання або роботи в цей період.

Потерпілим від Чорнобильської катастрофи, які відпрацювали на підземних роботах, роботах з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці за списком № 1 (чоловіки — 10 років і більше, жінки —

7 років 6 місяців і більше), вік виходу на пенсію зменшується додатково на два роки понад передбачений цією частиною.

Потерпілим від Чорнобильської катастрофи, які відпрацювали на інших роботах з шкідливими і важкими умовами праці за списком № 2 (чоловіки — 12 років 6 місяців і більше, жінки — 10 років і більше), вік виходу на пенсію зменшується додатково на один рік понад передбачений цією частиною.

Пенсійний вік за бажанням особи може бути знижено тільки за однією підставою, передбаченою цією статтею, якщо не обумовлено інше. При цьому відповідне зниження пенсійного віку, передбачене цією статтею, застосовується також до завершення періоду збільшення віку виходу на пенсію до 1 січня 2022 року.

Розміри пенсій для осіб, визначених цією частиною, обчислюються відповідно до статті 27 та з урахуванням норм статті 28 цього Закону.

4. Час роботи, служби (в тому числі державної) з ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС у зоні відчуження зараховується до стажу роботи, стажу державної служби, вислуги років, яка надає право на пенсію за вислугу років відповідно до Закону України “Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб”: до 1 січня 1988 року у потрійному, а з 1 січня 1988 року до 1 січня 1993 року — у полуторному розмірі (у тому числі за списком № 1). З 1 січня 1993 року та в наступні роки пільги з обчислення стажу роботи у зоні відчуження визначаються Кабінетом Міністрів України.

Зазначений порядок обчислення стажу, набутого після 1 січня 2004 року, застосовується тільки для визначення права на пенсію згідно із статтями 119 і 121 цього Закону.

5. Обчислення середньомісячного заробітку здійснюється відповідно до цього Закону.

У разі обчислення пенсії відповідно до частини другої статті 27 цього Закону за бажанням особи, що звернулася за призначенням пенсії, середньомісячний фактичний заробіток для обчислення пенсії може визначатися за будь-які 12 місяців підряд роботи на територіях радіоактивного забруднення.

Якщо особа, яка звернулася за призначенням пенсії, пропрацювала на територіях радіоактивного забруднення:

менше 12 місяців, середньомісячний заробіток визначається шляхом поділу загальної суми заробітку за календарні місяці роботи на кількість таких місяців;

не менше 30 календарних днів у двох місяцях, середньомісячний заробіток визначається за будь-які фактично відпрацьовані 30 календарних днів роботи;

менше місяця, середньомісячний заробіток визначається за цей календарний місяць з додаванням до заробітку на основній роботі.

Порядок обчислення середньомісячного заробітку для призначення пенсії по інвалідності, що настала внаслідок каліцтва чи захворювання, і пенсій у зв'язку з втратою годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи, призначеної відповідно до частини першої цієї статті, визначається Кабінетом Міністрів України.

Особам, які брали участь у ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС у 1986 році, а також в евакуації населення на добровільній безоплатній основі і стали інвалідами внаслідок Чорнобильської катастрофи, що підтверджено відповідними документами, пенсія по інвалідності за їх бажанням обчислюється з п'ятикратного розміру мінімальної заробітної плати, що був встановлений на час їх перебування в зоні відчуження.

Розділ XIV³

Додаткові пенсійні гарантії для окремих категорій осіб

Стаття 124. Умови та порядок призначення надбавок, підвищень, щомісячної додаткової пенсії, доплати до пенсії, щомісячної виплати цільової грошової допомоги на прожиття та щомісячної компенсації окремим категорія громадян

1. Пенсії або щомісячне довічне грошове утримання підвищуються у розмірі:

1) інвалідам війни, зазначеним у статті 7 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”:

50 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, — інвалідам війни I групи;

40 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, — інвалідам війни II групи;

30 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, — інвалідам війни III групи.

Інвалідам війни II і III групи з числа учасників бойових дій у період Великої Вітчизняної війни 1941—1945 років та війни 1945 року з імперіалістичною Японією, яким виповнилося 85 років і більше, пенсії підвищуються у розмірах, передбачених абзацом другим цього пункту як інвалідам війни I групи;

2) учасникам бойових дій, зазначеним у статті 6 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту” — у розмірі 25 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

Учасникам бойових дій у період Великої Вітчизняної війни 1941—1945 років та війни 1945 року з імперіалістичною Японією, яким виповнилося 85 років і більше, пенсії підвищуються у розмірах, передбачених

абзацом другим пункту 1 цієї частини як інвалідам війни I групи;

3) учасникам війни, зазначеним у статтях 8 і 9 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту” в розмірі:

20 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, — учасникам війни, нагородженим орденами і медалями колишнього Союзу РСР за самовіддану працю і бездоганну військову службу в тилу в роки Великої Вітчизняної війни;

15 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, — іншим учасникам війни;

4) членам сімей, зазначеним у пункті 1 статті 10 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”, а також дружинам (чоловікам) померлих інвалідів Великої Вітчизняної війни, які не одружилися вдруге, — у розмірі 42 відсотки прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;

дружинам (чоловікам) померлих учасників війни і бойових дій, партизанів і підпільників, визнаних за життя інвалідами від загального захворювання, трудового каліцтва та з інших причин, які не одружилися вдруге, зазначених у пунктах 2 і 3 статті 10 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”, — у розмірі 12 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;

5) особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, зазначеним у статті 11 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”, — у розмірі 70 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;

6) ветеранам війни, особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, та особам, на яких поширюється дія Законів України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту” та “Про жертви нацистських переслідувань”, яким виповнилося 100 і більше років, виплата підвищень (надбавок) здійснюється у потрібному розмірі;

іншим особам, яким виповнилося 100 і більше років, встановлюється підвищення до пенсії або щомісячного довічного грошового утримання чи державної соціальної допомоги, що виплачується замість пенсії, у розмірі 189,8 гривні.

2. До пенсій або щомісячного довічного грошового утримання інвалідам війни та учасникам бойових дій, зазначеним у статті 6 і 7 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”, незалежно від розміру пенсій та надбавок, підвищень, додаткової пенсії, цільової грошової допомоги та пенсії за особливі заслуги перед Україною встановлюється щомісячна виплата цільової грошової допомоги на прожиття у розмірі:

70 гривень — інвалідам війни I групи;

50 гривень — інвалідам війни II і III групи;

40 гривень — учасникам бойових дій.

3. Жертвам нацистських переслідувань пенсії або щомісячне довічне грошове утримання підвищуються у розмірі:

1) колишнім малолітнім в'язням концентраційних таборів, гетто та інших місць примусового тримання, визнаним інвалідами, зазначеним у статті 6² Закону України "Про жертви нацистських переслідувань":

50 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, — інвалідам I групи;

40 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, — інвалідам II групи;

30 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, — інвалідам III групи;

2) колишнім неповнолітнім в'язням концентраційних таборів, гетто, інших місць примусового тримання, зазначеним у статті 6¹ Закону України "Про жертви нацистських переслідувань", — 25 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;

3) колишнім в'язням концентраційних таборів, гетто та інших місць примусового тримання, зазначеним у статті 6³ Закону України "Про жертви нацистських переслідувань":

20 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, — особам, нагородженим орденами і медалями колишнього Союзу РСР за самовіддану працю і бездоганну військову службу в тилу в роки Великої Вітчизняної війни;

15 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, — іншим особам, зазначеним у статті 6³ Закону України "Про жертви нацистських переслідувань";

4) дружинам (чоловікам) померлих жертв нацистських переслідувань, зазначеним у статті 6³ Закону України "Про жертви нацистських переслідувань":

25 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, — дружинам (чоловікам) померлих інвалідів, зазначених у статті 6² Закону України "Про жертви нацистських переслідувань", які не одружилися вдруге;

10 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, — дружинам (чоловікам) померлих інших жертв нацистських переслідувань, визнаних за життя інвалідами від загального захворювання, трудового каліцтва та з інших причин, які не одружилися вдруге.

4. Особам, які мають особливі трудові заслуги перед Батьківщиною, зазначеним у статті 8 Закону України "Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні", встановлюються надбавки до пенсій, які вони отримують, у розмірі 20 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

5. До пенсії за віком, по інвалідності, у разі втрати годувальника та за вислугу років встановлюється підвищення до пенсій за особливі заслуги перед Україною. Надбавки до розміру пенсії встановлюються:

1) Героям України, особам, нагородженим орденом Героїв Небесної Сотні, Героям Радянського Союзу, Героям Соціалістичної Праці, особам, нагородженим орденом Леніна, орденом Слави трьох ступенів, орденом Трудової Слави трьох ступенів, чотирма і більше медалями “За відвагу”, чотирма і більше орденами України та колишнього Союзу РСР, повним кавалерам ордена “За службу Родині в Вооруженных Силах СССР”, особам, відзначеним почесним званням України, колишніх Союзу РСР та Української РСР “народний”;

2) ветеранам війни, нагородженим за бойові дії орденом, медаллю “За відвагу” або медаллю Ушакова, незалежно від часу нагородження;

3) видатним спортсменам — переможцям Олімпійських та Параолімпійських ігор, Всесвітніх ігор глухих, чемпіонам і рекордсменам світу та Європи;

4) космонавтам, які здійснили політ у космос, членам льотно-випробувальних екіпажів літаків;

5) особам, відзначеним почесним званням України, колишніх Союзу РСР та Української РСР “заслужений”, державними преміями України, колишніх Союзу РСР та Української РСР, нагородженим одним із орденів України або колишнього Союзу РСР, а також особам, яким до 1 січня 1992 року було встановлено персональні пенсії союзного чи республіканського значення;

6) матерям, які народили п'ятеро і більше дітей та виховали їх до шестирічного віку. Якщо у разі смерті матері або позбавлення її батьківських прав виховання дітей до зазначеного віку здійснювалося батьком, право на пенсію за особливі заслуги надається батьку. При цьому враховуються діти, усиновлені в установленому законом порядку.

Надбавка до розміру пенсії, на яку має право особа, зазначена в пунктах 1—6 цієї частини, встановлюється у таких розмірах прожиткового мінімуму, визначеного для осіб, які втратили працездатність:

від 35 до 40 відсотків — особам, зазначеним у пунктах 1 і 6 цієї частини;

від 25 до 35 відсотків — особам, зазначеним у пунктах 2—4 цієї частини;

від 20 до 25 відсотків — особам, зазначеним у пункті 5 цієї частини.

Розмір надбавки визначається згідно із схемою визначення розмірів надбавок залежно від наявних особливих заслуг перед Україною, затвердженою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері соціального захисту населення. У разі коли особа одночасно має право на надбавки за кількома підставами, передбаченими цією частиною, встановлюється надбавка, що є більшою у максимальному розмірі.

У разі смерті особи, яка мала право на надбавку за особливі заслуги перед Україною відповідно до цього пункту, непрацездатні члени сім'ї померлого, зазначені в статті 36 цього Закону та статті 30 Закону України “Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб”, мають право на встановлення надбавки до пенсії у таких розмірах: за наявності одного непрацездатного члена сім'ї —

70 відсотків, двох і більше — 90 відсотків надбавки до пенсії померлого годувальника або надбавки до пенсії, що могла бути йому встановлена.

У разі вчинення пенсіонером умисного злочину або виявлення помилкових чи неправдивих даних, на підставі яких відповідно до цієї частини було призначено надбавку до пенсії, рішенням органу, що призначає пенсію, пенсіонер позбавляється призначеної надбавки за особливі заслуги або її розмір переглядається відповідно до цієї частини.

6. Дітям війни, зазначеним у статті 1 Закону України “Про соціальний захист дітей війни”, крім тих, що одержують підвищення до пенсії відповідно до частин першої та третьої цієї статті, до пенсії або щомісячного довічного грошового утримання виплачується підвищення у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України.

Ветеранам війни та жертвам нацистських переслідувань, які мають право на отримання підвищення до пенсії або щомісячного довічного грошового утримання відповідно до цієї частини та частин першої та третьої цієї статті підвищення виплачується за їх вибором за першою або третьою частиною цієї статті, або цією частиною.

7. Особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, віднесеним до категорій 1—3 призначається щомісячна додаткова пенсія за шкodu, заподіяну здоров’ю, в порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України.

8. Почесним донорам України встановлюється надбавка до пенсії у розмірі 10 відсотків затвердженого прожиткового мінімуму на одну особу в розрахунку на місяць.

9. Громадянам, які одержали статус особи, що проживає на території населеного пункту, якому надано статус гірського відповідно до Закону України “Про статус гірських населених пунктів в Україні”, встановлюється надбавка до пенсії у розмірі 20 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

10. Непрацюючим пенсіонерам, які мають на своєму утриманні дітей до 18 років, до пенсії за віком, по інвалідності та за вислугу років, призначеної відповідно до розділів III і IV, статей 119—121 та частини третьої статті 123 цього Закону, виплачується надбавка, призначена у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України.

11. Інвалідам I групи, садиноким інвалідам II групи, які потребуєть постійного стороннього догляду або досягли пенсійного віку, садиноким інвалідам III групи, які досягли пенсійного віку, садиноким одержувачам пенсій за віком та вислугу років, призначених відповідно до розділів III і IV, статей 119—121 та частини третьої статті 123 цього Закону, які потребуєть постійного стороннього догляду, виплачується надбавка у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України.

12. Громадянам, які необґрунтовано зазнали політичних репресій і були реабілітовані, та членам їх сімей, яких було примусово переселено, до пенсії,

призначеної відповідно до розділів III і IV, статей 119—121 та частини третьої статті 123 цього Закону, підвищення виплачується у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України.

13. Надбавки, підвищення, щомісячна додаткова пенсія, передбачені частинами шостою — дванадцятою цієї статті виплачуються одночасно, крім надбавок та підвищень, передбачених частинами першою — п'ятою цієї статті, які виплачується з урахуванням особливостей, встановлених цими частинами.

14. Непрацевдатним членам сімей, які перебували на утриманні осіб, смерть яких пов'язана з участю в масових акціях громадського протесту, що відбулися у період з 21 листопада 2013 року по 21 лютого 2014 року, а також працівників правоохоронних органів і військовослужбовців, смерть яких пов'язана з участю в зазначених акціях, встановлюється доплата до пенсії у зв'язку з втратою годувальника у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України;

15. Непрацевдатним членам сім'ї, які були на утриманні померлого годувальника, призначається на кожного непрацевдатного члена сім'ї щомісячна компенсація в разі втрати годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України.

Право на щомісячну компенсацію мають непрацевдатні члени сім'ї годувальника, які були на його утриманні. При цьому дітям щомісячна компенсація призначається незалежно від того, чи були вони на утриманні померлого годувальника.

Члени сім'ї, які вважаються непрацевдатними і утриманцями, визначаються статтею 36 цього Закону.

Вихованці, учні, студенти, курсанти, слухачі і стажисти мають право на щомісячну компенсацію в разі втрати годувальника на строк навчання у навчальних закладах, але не більш як до досягнення ними 23-річного віку.

16. Героям України, Героям Соціалістичної Праці, Героям Радянського Союзу, повним кавалерам ордена Трудової Слави, повним кавалерам ордена Слави, особам, нагородженим чотирма і більше медалями “За відвагу” встановлюється доплата до надбавки, встановленої пунктом 5 частини першої або частиною четвертою цієї статті, для того, щоб розмір зазначеної надбавки становив 10000 гривень.

Доплата виплачується, в разі коли розмір пенсії або щомісячного довічного грошового утримання (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткових пенсій, цільової грошової допомоги, пенсій за особливі заслуги перед Україною, сум індексації та інших доплат, установлених законодавством) разом з одержуваною заробітною платою (доходом) не становлять 15000 гривень і після встановлення доплати сума таких виплат не перевищує зазначений розмір.

Порядок виплати зазначеної доплати встановлюється Пенсійним фондом України за погодженням з Міністерством соціальної політики України.

17. На кожную особу із числа дітей-сиріт віком старше 18 років, якій призначено пенсію у разі втрати годувальника, встановлюється доплата в розмірі до 30 гривень.

Зазначена доплата виплачується, в разі коли розмір пенсії у разі втрати годувальника (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткових пенсій, цільової грошової допомоги, пенсій за особливі заслуги перед Україною, сум індексації та інших доплат до пенсій, встановлених законодавством) у розрахунку на кожну таку дитину не становить двох розмірів прожиткового мінімуму, встановленого на 2006 рік для осіб, які втратили працездатність, і після встановлення доплати не перевищує таких двох розмірів.

Особам із числа дітей-сиріт, яким, крім пенсії у разі втрати годувальника, призначено державну соціальну допомогу відповідно до Закону України “Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам”, зазначена доплата встановлюється з урахуванням розміру державної соціальної допомоги.

18. Фінансування надбавок, підвищень, щомісячної додаткової пенсії, доплати до пенсії, щомісячної виплати цільової грошової допомоги на прожиття та щомісячної компенсації окремим категоріям громадян, передбачених цією статтею, здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України.”;

43) у розділі XV “Прикінцеві положення”:

у пункті 1:

в абзаці третьому слова “з дня набрання чинності законом про запровадження перерахування страхових внесків до Накопичувального фонду” замінити словами “з дня опублікування Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження накопичувальної системи загальнообов’язкового державного пенсійного страхування та єдиних принципів нарахування пенсій”;

доповнити пункт абзацом такого змісту:

“Норми розділів XIV¹—XIV³ та положення цього Закону, що стосуються призначення пенсій різним категоріям осіб, набирають чинності з 1 січня 2016 року.”;

абзац четвертий викласти в такій редакції:

“Частина четверта статті 20 та частина дев’ята статті 78 цього Закону, які стосуються спрямування страхових внесків застрахованими особами та страхувальником до недержавних пенсійних фондів, набирають чинності з 1 січня 2017 року.”;

пункти 2 і 3 виключити;

пункт 6 викласти в такій редакції:

“6. Раніше встановлена щомісячна додаткова пенсія за шкodu, заподіяну здоров’ю, особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, віднесеним до категорії 4; надбавки до пенсії за роботу після досягнення пенсійного віку відповідно до законодавства колишнього Союзу РСР; особам, які набули права на пенсію за віком відповідно до Закону України “Про пенсійне забезпечення” і мають стаж роботи не менше 25 років для чоловіків, не менше 20

років для жінок, але після досягнення пенсійного віку виявили бажання працювати і одержувати пенсію з більш пізнього строку; пенсіонерам, крім зазначених осіб, які мають стаж роботи не менше 25 років для чоловіків, не менше 20 років для жінок, і в період роботи відмовилися одержувати пенсію, — виплачується у розмірах, встановлених на час набрання чинності Законом України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження накопичувальної системи загальнообов’язкового державного пенсійного страхування та єдиних принципів нарахування пенсій”.”;

у пункті 9:

абзаци перший — четвертий викласти в такій редакції:

“Учасниками накопичувальної системи загальнообов’язкового державного пенсійного страхування є особи, які підлягають загальнообов’язковому державному пенсійному страхуванню згідно із цим Законом, яким станом на 1 січня 2017 року виповнилося не більш як 35 років.

Особи, які станом на 1 січня 2017 року не досягли 55-річного віку, можуть брати участь у накопичувальній системі загальнообов’язкового державного пенсійного страхування у порядку, встановленому Пенсійним фондом України. Якщо такі особи не прийняли рішення щодо перерахування внесків до Накопичувального фонду в зазначений строк, то вони втрачають право на перерахування таких внесків до Накопичувального фонду.

Зазначені у частині першій статті 12 цього Закону особи, які на 1 січня 2017 року не досягли 55-річного віку, можуть за власним бажанням сплачувати такі внески за договором про добровільну участь у накопичувальній системі пенсійного страхування.

Особи, які досягли пенсійного віку, передбаченого статтею 26 цього Закону, крім випадків відстрочення часу призначення пенсії за віком відповідно до цього Закону, не можуть бути платниками страхових внесків до Накопичувального фонду”;

в абзаци п’ятому слова “Пенсійного фонду” замінити словами “солідарної системи”;

абзаци сьомий—вісімнадцятий замінити абзацами такого змісту:

“Кабінету Міністрів України до 1 січня 2016 року забезпечити:”;

створення інституційних компонентів функціонування накопичувальної системи пенсійного страхування, у тому числі:

– створення Накопичувального фонду та реєстрація його як фінансової установи;

– впровадження програмно-технічного комплексу для ведення персоналізованого обліку та створення системи автоматизованого звітування щодо стану накопичувальних пенсійних рахунків застрахованих осіб з урахуванням стану пенсійних активів;

- створення програмно-технічного комплексу для системи збирання страхових внесків до Накопичувального фонду, сумісного з системою електронних переказів банків;
- призначення всіх членів Ради Накопичувального фонду;
- проведення конкурсів та укладення договорів з компаніями з управління активами, зберігачем та аудитором Накопичувального фонду;
- фінансування з державного бюджету втраченої частини страхових коштів у солідарній системі у зв'язку з перерахуванням частини страхових внесків до Накопичувального фонду.

Первинна чиста вартість одиниці пенсійних активів на дату спрямування частини страхових внесків до Накопичувального фонду, а також на дату спрямування страхових внесків до обов'язкової професійної пенсійної системи, становить 1 гривня.”;

пункт 11 викласти в такій редакції:

“11. Перше засідання Ради Накопичувального фонду скликається Пенсійним фондом і проводиться не пізніше 1 серпня 2015 року. Перший конкурс з вибору зберігача та компаній з управління активами, які надаватимуть послуги Накопичувального фонду, проводиться відповідно до умов, визначених цим Законом, шляхом проведення одного етапу конкурсу за скороченою процедурою в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.”;

У першому реченні абзацу третього пункту 12 слова “Кабінет Міністрів України” замінити словами “Верховна Рада України за поданням Кабінету Міністрів України”;

пункт 13 викласти в такій редакції:

“13. Пенсія (щомісячне довічне грошове утримання), призначена (перерахована) до набрання чинності Законом України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та єдиних принципів нарахування пенсій” відповідно до Законів України “Про наукову і науково-технічну діяльність”, “Про державну службу”, “Про прокуратуру”, “Про статус народного депутата України”, “Про судоустрій і статус суддів”, виплачується в порядку і на умовах, встановлених згідно із законодавством, що діяло до 1 січня 2016 року.

При цьому зберігається порядок фінансування різниці між розміром пенсії, який обчислений особі відповідно до зазначених законодавчих актів, та розміром пенсії із солідарної системи відповідно до цього Закону, що діяв до 1 січня 2016 року.

Виплата пенсії у розмірі, зазначеному в абзаці першому цього пункту, здійснюється без індексації, без застосування положень частин другої і третьої

статті 42 цього Закону та проведення інших перерахунків, передбачених законодавством, до того часу, коли розмір пенсії (щомісячного довічного грошового утримання) (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткової пенсії, цільової грошової допомоги, пенсії за особливі заслуги перед Україною, індексації та інших доплат до пенсії, встановлених законодавством, крім доплати до надбавок окремим категоріям осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною) відповідатиме розміру пенсії, обчисленої відповідно до статей 27 і 28 цього Закону.”;

доповнити розділ пунктами 13¹—13⁴ такого змісту:

“13¹. Пенсія, призначена особам (крім інвалідів I і II групи, інвалідів війни III групи та учасників бойових дій, осіб, на яких поширюється дія пункту 1 статті 10 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”) в порядку і на умовах, передбачених Законами України “Про наукову і науково-технічну діяльність”, “Про державну службу”, “Про прокуратуру”, “Про статус народного депутата України”, “Про судоустрій і статус суддів”, у період роботи на посадах, які давали право на призначення пенсії/щомісячного довічного грошового утримання в порядку і на умовах, передбачених Законами України “Про наукову і науково-технічну діяльність”, “Про державну службу”, “Про прокуратуру”, “Про статус народного депутата України”, “Про судоустрій і статус суддів”, виплачується у розмірі, обчисленому відповідно до цього Закону.

Виплата щомісячного довічного грошового утримання, призначеного відповідно до Закону України “Про судоустрій і статус суддів” (крім інвалідів I і II групи, інвалідів війни III групи та учасників бойових дій, осіб, на яких поширюється дія пункту 1 статті 10 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”), на період роботи на посадах, які давали право на його призначення або право на призначення пенсії в порядку та на умовах, передбачених Законами України “Про прокуратуру”, “Про наукову і науково-технічну діяльність”, “Про статус народного депутата України”, “Про державну службу”, припиняється. На цей період призначається і виплачується пенсія відповідно до цього Закону.

Після звільнення з роботи виплата пенсії/щомісячного довічного грошового утримання поновлюється у раніше призначеному/перерахованому розмірі.

13². Максимальний розмір пенсії/щомісячного довічного грошового утримання, призначених у порядку і на умовах, передбачених законами України “Про наукову і науково-технічну діяльність”, “Про державну службу”, “Про прокуратуру”, “Про статус народного депутата України”, “Про судоустрій і статус суддів” (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткової пенсії, цільової грошової допомоги, пенсії за особливі заслуги перед Україною, індексації та інших доплат до пенсії, встановлених законодавством, крім доплати до надбавок окремим категоріям осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною), не може перевищувати десяти прожиткових мінімумів, установлених для осіб, які втратили працездатність.

13³. Пенсія/щомісячне довічне грошове утримання, призначені особам у порядку і на умовах, передбачених Законами України “Про наукову і науково-

технічну діяльність”, “Про державну службу”, “Про прокуратуру”, “Про статус народного депутата України”, “Про судоустрій і статус суддів”, звільненим з роботи у зв’язку із засудженням за умисне кримінальне правопорушення, вчинене з використанням свого посадового становища, або притягненням до відповідальності за вчинення адміністративного корупційного правопорушення, пов’язаного з порушенням обмежень, передбачених Законом України “Про запобігання корупції”, позбавляється права на одержання призначеної за зазначеними законами пенсії/щомісячного довічного грошового утримання. У таких випадках пенсія призначається на загальних підставах.

13⁴. Особи, які працювали на посадах, що давали право на призначення пенсії відповідно до законодавчих актів, зазначених у абзаці першому пункту 13 цього розділу, яким призначається пенсія за віком на умовах, визначених цим Законом після 1 січня 2016 року, та які до цього не отримували будь-яку пенсію, мають право на одержання компенсації сум внесків, сплачених до солідарної системи за підвищеною ставкою, у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, за стаж роботи на таких посадах від 10 до 15 років — 10 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, від 15 до 20 років — 15 прожиткових мінімумів для працездатних осіб; понад 20 років — 20 прожиткових мінімумів для працездатних осіб.

Компенсація, що виплачується згідно із цим пунктом, не підлягає оподаткуванню.

У разі призначення пенсії відповідно Законів України “Про наукову і науково-технічну діяльність”, “Про державну службу”, “Про прокуратуру”, “Про статус народного депутата України”, “Про судоустрій і статус суддів” зазначена компенсація не виплачується.

Виплата компенсації, передбаченої цим пунктом, здійснюється за рахунок коштів Пенсійного фонду України.”;

абзац другий пункту 16 виключити.

2. Статті 49—59¹ і 67 Закону України “Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи” (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 13, ст. 178 із наступними змінами) виключити.

3. У Законі України “Про охорону праці” (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 2, ст. 10):

1) частину четверту статті 6 викласти в такій редакції:

“Працівник має право розірвати трудовий договір за власним бажанням, якщо роботодавець у випадках, визначених законодавством, не забезпечує працівника необхідними засобами індивідуального захисту, не дотримується вимог законодавства про охорону праці та умов колективного договору.”;

2) у першому реченні частини першої статті 8 слова “, а також мийні та знешкоджувальні засоби” замінити словами “які забезпечують захист працівника від впливу шкідливих факторів на робочому місці, а також мийні та знешкоджувальні засоби”.

4. Частину другу статті 9 Закону України “Про карантин рослин” (Відомості Верховної Ради України, 2006 р., № 19—20, ст. 167; 2014 р., № 6—7, ст. 80) виключити.

5. У Законі України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту” (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 45, ст. 425 із наступними змінами):

1) частину четверту статей 12—14 виключити;

2) у пункті 1 частини першої статті 16 слова і цифри “надбавки до пенсій або щомісячного довічного грошового утримання чи державної соціальної допомоги, що виплачується замість пенсії, які вони отримують, у розмірі 70 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність,” виключити.

6. У Законі України “Про державну службу” (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 52, ст. 490 із наступними змінами):

1) текст статті 37 викласти в такій редакції:

“Пенсійне забезпечення державних службовців здійснюється відповідно до Закону України “Про систему пенсійного забезпечення та загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”.”;

2) статтю 37¹ виключити.

7. Пункт 1 статті 9 Закону України “Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні” (Відомості Верховної Ради України, 1994 р., № 4, ст. 18 із наступними змінами) виключити.

8. Частину другу статей 6¹–6⁴ Закону України “Про жертви нацистських переслідувань” (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., № 24, ст. 182; 2005 р., № 5, ст. 120; 2006 р., № 16, ст. 137; 2008 р., № 5—8, ст. 78; 2010 р., № 8, ст. 62, № 40, ст. 525; 2011 р., № 30, ст. 285; 2015 р., № 6, ст. 40) виключити.

9. У частині другій статті 6 Закону України “Про статус гірських населених пунктів в Україні” (Відомості Верховної Ради України, 1995 р., № 9, ст. 58; 2006 р., № 1, ст. 18):

- 1) в абзаці першому слова “пенсій,” виключити;
- 2) в абзаці другому слова “розміру пенсій” замінити словами “розмірів державної допомоги”.

10. Абзац восьмий частини першої статті 13 Закону України “Про донорство крові та її компонентів” (Відомості Верховної Ради України, 1995 р., № 23, ст. 183; 1999 р., № 9—10, ст. 68; 2005 р., № 4, ст. 88; 2006 р., № 22, ст. 199; 2014 р., № 2—3, ст. 41) виключити.

11. Пункти 1 і 2 частини першої статті 1, абзац четвертий пункту 1 статті 2, частину другу статті 3, абзаци перший та третій пункту 1 статті 4 Закону України “Про збір на обов’язкове державне пенсійне страхування” (Відомості Верховної Ради України, 1997 р., № 37, ст. 237 із наступними змінами) виключити.

12. Текст статті 16 Закону України “Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів” (Відомості Верховної Ради України, 1997 р., № 50, ст. 302 із наступними змінами) викласти в такій редакції:

“Пенсійне забезпечення працівників засобів масової інформації здійснюється відповідно до Закону України “Про систему пенсійного забезпечення та загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”.

13. Текст статті 24 Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність” (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 2—3, ст. 20; 2006 р. 47, ст. 463; 2007 р., № 7—8, ст. 66; 2012 р., № 12—13, ст. 82; 2014 р., № 2—3, ст. 41, № 37—38, ст. 2004; 2015 р., № 6, ст. 40) викласти в такій редакції:

“Пенсійне забезпечення наукових (науково-педагогічних) працівників здійснюється відповідно до Закону України “Про систему пенсійного забезпечення та загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”.

У разі виходу на пенсію з посади наукового (науково-педагогічного) працівника відповідно до цього Закону науковому (науково-педагогічному) працівнику видається грошова допомога в розмірі шести місячних посадових окладів (ставок) з урахуванням надбавок і доплат за наявності стажу роботи на посадах, зазначених у Переліку посад наукових (науково-педагогічних) працівників підприємств, установ, організацій, вищих навчальних закладів, перебування на яких дає право на призначення пенсії та виплату грошової допомоги у разі виходу

на пенсію відповідно до цієї статті, затвердженому Кабінетом Міністрів України, не менше:

12,5 року — для чоловіків;

10 років — для жінок.

Науковим працівникам, які зробили вагомий внесок у розвиток науки, можуть встановлюватися державні стипендії, а для підтримки наукової молоді — стипендії для молодих учених відповідно до законодавства. Науковим працівникам, які мають науковий ступінь кандидата або доктора наук, для створення умов для провадження наукової діяльності надається в установленому законодавством порядку додаткова жила площа у вигляді кімнати (кабінету) або в розмірі до 20 кв. метрів. Зазначена додаткова жила площа оплачується в одинарному розмірі.

Окремих категоріям наукових (науково-педагогічних) працівників (за переліком, затвердженим центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері науки, президіями Національної та національних галузевих академій наук) науковими організаціями та установами можуть надаватися службові жилі приміщення.”.

14. Частину другу статті 28 Закону України “Про виконавче провадження” (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 24, ст. 207; 2014 р., № 20—21, ст. 739) після слів “накладених відповідно до вимог цього Закону, а також” доповнити словами “за виконавчими документами про обчислення, призначення, перерахунок, здійснення пенсійних виплат та”.

15. Частину дванадцяту статті 20 Закону України “Про статус народного депутата України” (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 42, ст. 212) викласти в такій редакції:

“12. Пенсійне забезпечення народних депутатів здійснюється відповідно до Закону України “Про систему пенсійного забезпечення та загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”.”.

16. У статті 21 Закону України “Про службу в органах місцевого самоврядування” (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 33, ст. 175, із наступними змінами):

1) частину сьому викласти у такій редакції:

“7. Пенсійне забезпечення посадових осіб місцевого самоврядування здійснюється відповідно до Закону України “Про систему пенсійного забезпечення та загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”.”;

2) частини десяту, дванадцяту — чотирнадцяту виключити.

17. У Законі України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” (Відомості Верховної Ради України, 2002 р., № 1, ст. 1 із наступними змінами):

1) у статті 28:

у пункті 24:

доповнити пункт після слів “пенсійного страхування” словами

“(накопичувальною професійною пенсійною програмою)”;

доповнити пункт абзацами такого змісту:

“за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення, та Пенсійним фондом України затверджує порядок ведення персоніфікованого обліку пенсійних коштів учасників накопичувальної системи загальнообов’язкового державного пенсійного страхування (учасників накопичувальної професійної пенсійної програми), форму звіту, що надсилається щороку учасникам накопичувальної системи загальнообов’язкового державного пенсійного страхування (учасникам накопичувальної професійної пенсійної програми) про стан їх індивідуальних пенсійних рахунках у недержавних пенсійних фондах — суб’єктах другого рівня системи пенсійного забезпечення, а також порядок обліку на індивідуальних пенсійних рахунків в недержавних пенсійних фондах — суб’єктах другого рівня системи пенсійного забезпечення сум пені, сплачених роботодавцем за несвоєчасне перерахування з його вини страхових внесків до накопичувальної системи загальнообов’язкового державного пенсійного страхування (накопичувальної професійної пенсійної програми);

затверджує методику розрахунку величини професійної пенсійної виплати;”;

пункт 25 після слів “пенсійного страхування” доповнити словами

“(накопичувальною професійною пенсійною програмою)”;

пункт 9 частини першої статті 40 після слів “пенсійного страхування”

доповнити словами “та з учасниками накопичувальної професійної пенсійної програми”;

2) частину першу статті 41 після пункту 1 доповнити пунктом такого змісту:

“1¹) за порушення вимог законодавства про накопичувальну систему загальнообов’язкового державного пенсійного страхування — у розмірі до 5000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, але не більше одного відсотка розміру статутного (пайового) капіталу юридичної особи — суб’єкта підприємницької діяльності, що вчинила правопорушення;”.

18. Статтю 40 Закону України “Про дипломатичну службу” (Відомості Верховної Ради України, 2002 р., № 5, ст. 29; 2005 р., № 2, ст. 32; 2014 р., № 20—21, ст. 745) викласти у такій редакції:

“Стаття 40. Пенсійне забезпечення і грошова допомога працівникам дипломатичної служби

Пенсійне забезпечення працівників дипломатичної служби здійснюється відповідно до Закону України “Про систему пенсійного забезпечення та загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”.

19. Абзац другий статті 25 Закону України “Про насіння і садивний матеріал” (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 13, ст. 92) виключити.

20. У Законі України “Про недержавне пенсійне забезпечення” (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 47—48, ст. 372 із наступними змінами):

1) у статті 1:

в абзаці шістнадцятому слова “цим Законом” замінити словами “законами України”;

абзаци двадцять восьмий — тридцятий виключити.

У зв’язку з цим абзаци тридцять перший — сорок перший вважати абзацами двадцять восьмим — тридцять восьмим;

доповнити статтю новим абзацом тридцять дев’ятим такого змісту:

“Терміни “пов’язана особа”, “контроль”, “афілійована особа” і “контролер” вживаються у значенні, визначеному в Законі України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг”.”;

2) абзац перший частини п’ятої статті 20 доповнити реченням такого змісту:

“Розмір внесків до накопичувальної системи пенсійного страхування за накопичувальною професійною пенсійною програмою визначається законами України.”;

3) в абзаці четвертому частини шостої статті 21 слова “цим Законом” замінити словами “законами України”;

4) у пункті 2 частини першої статті 48 слова “цим Законом” замінити словами “законами України”;

5) частину першу статті 49 доповнити абзацами такого змісту:

“Перевищення частки активів, зазначених у пунктах 4—14, 20 цієї частини, на 10 та більше відсотків внаслідок здійснення операцій та подій інших, ніж розміщення, придбання або додаткове інвестування, передбачає необхідність приведення структури активів пенсійного фонду у відповідність з вимогами законодавства.

На грошові кошти на поточному рахунку не розповсюджується обмеження пункту 20 цієї частини.”;

6) в абзаці першому частини третьої статті 50 слова “цього Закону” замінити словами “законів України”;

7) у другому реченні частини другої статті 55 слова “цим Законом” замінити словами “законами України”;

8) у пунктах 6 і 9 частини другої статті 58 слова “цим Законом” замінити словами “законами України”;

9) частину першу статті 62 доповнити абзацом такого змісту:

“При цьому для укладення договору страхування довічної пенсії з обраною страховою організацією учасник накопичувальної системи пенсійного страхування та учасник накопичувальної професійної пенсійної програми має право поєднати належні йому кошти накопичувальної системи пенсійного страхування, у тому числі накопичувальної професійної пенсійної програми, обліковані на його накопичувальному пенсійному рахунку Накопичувального пенсійного фонду або на індивідуальному пенсійному рахунку пенсійного фонду — суб’єкта другого рівня системи пенсійного забезпечення, з коштами учасника недержавного пенсійного забезпечення, сплаченими ним до пенсійного фонду на добровільній основі у порядку, встановленому Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Учасник накопичувальної системи пенсійного страхування (учасник накопичувальної професійної пенсійної програми) за бажанням має право додатково за свій рахунок перерахувати на свій накопичувальний пенсійний рахунок у Накопичувальному пенсійному фонді або на індивідуальний пенсійний рахунок у недержавному пенсійному фонді — суб’єкті другого рівня системи пенсійного забезпечення кошти в сумі, якої не вистачає для забезпечення оплати договору страхування довічної пенсії в порядку, встановленому національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення.”;

10) абзац перший частини першої статті 65 після слів “учасника фонду” доповнити словами “(крім учасників накопичувальної професійної пенсійної програми)”;

11) перше речення частини першої статті 66 доповнити словами “або законами України”.

21. У статті 2 Закону України “Про поліпшення матеріального становища учасників бойових дій та інвалідів війни” (Відомості Верховної Ради України, 2004 р., № 25, ст. 347; 2005 р., № 4, ст. 93) слова “, з яких виплачується пенсія” замінити словами “державного бюджету”.

22. Статтю 6 Закону України “Про соціальний захист дітей війни” (Відомості Верховної Ради України, 2005 р., № 4, ст. 94; 2015 р., № 6, ст. 40) виключити.

23. У Законі України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування” (Відомості Верховної Ради України, 2011 р., № 2—3, ст. 11, із наступними змінами):

1) в абзаці першому частини першої статті 5 слова “, з національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення, та Пенсійним фондом” замінити словами “та/або учасниками накопичувальної професійної пенсійної програми, — в порядку, встановленому Пенсійним фондом України, за погодженням з національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення”;

2) пункт 4 частини другої статті 6 доповнити реченням такого змісту:

“Звіт про сплату страхових внесків до накопичувальної системи загальнообов’язкового державного пенсійного страхування за осіб, які є учасниками накопичувальної пенсійної системи та/або учасниками накопичувальної професійної пенсійної програми, платник єдиного внеску подає до Пенсійного фонду України в електронному вигляді за формою та в порядку, встановленому Пенсійним фондом України.”;

3) у статті 8:

частину п’яту викласти у такій редакції:

“5. Єдиний внесок для платників, зазначених у пункті 1 (крім абзацу сьомого) частини першої статті 4 цього Закону, встановлюється у відсотках до визначеної абзацом першим пункту 1 частини першої статті 7 цього Закону бази нарахування єдиного внеску (за винятком винагороди за цивільно-правовими договорами) відповідно до класів професійного ризику виробництва, до яких віднесено платників єдиного внеску, з урахуванням видів їх економічної діяльності:

Клас професійного ризику виробництва	Розмір єдиного внеску					
	по 31 грудня 2017 року	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	з 1 січня 2022 року
1	36,76	35,76	34,76	33,76	32,76	31,76
2	36,77	35,77	34,77	33,77	32,77	31,77
3	36,78	35,78	34,78	33,78	32,78	31,78
4	36,79	35,79	34,79	33,79	32,79	31,79
5	36,8	35,8	34,8	33,8	32,8	31,8
6	36,82	35,82	34,82	33,82	32,82	31,82

7	36,83	35,83	34,83	33,83	32,83	31,83
8	36,85	35,85	34,85	33,85	32,85	31,85
9	36,86	35,86	34,86	33,86	32,86	31,86
10	36,88	35,88	34,88	33,88	32,88	31,88
11	36,9	35,9	34,9	33,9	32,9	31,9
12	36,92	35,92	34,92	33,92	32,92	31,92
13	36,93	35,93	34,93	33,93	32,93	31,93
14	36,95	35,95	34,95	33,95	32,95	31,95
15	37	36	35	34	33	32
16	37,04	36,04	35,04	34,04	33,04	32,04
17	37,06	36,06	35,06	34,06	33,06	32,06
18	37,13	36,13	35,13	34,13	33,13	32,13
19	37,16	36,16	35,16	34,16	33,16	32,16
20	37,17	36,17	35,17	34,17	33,17	32,17
21	37,18	36,18	35,18	34,18	33,18	32,18
22	37,19	36,19	35,19	34,19	33,19	32,19
23	37,26	36,26	35,26	34,26	33,26	32,26
24	37,3	36,3	35,3	34,3	33,3	32,3
25	37,33	36,33	35,33	34,33	33,33	32,33
26	37,39	36,39	35,39	34,39	33,39	32,39
27	37,45	36,45	35,45	34,45	33,45	32,45
28	37,51	36,51	35,51	34,51	33,51	32,51
29	37,58	36,58	35,58	34,58	33,58	32,58
30	37,6	36,6	35,6	34,6	33,6	32,6
31	37,61	36,61	35,61	34,61	33,61	32,61
32	37,65	36,65	35,65	34,65	33,65	32,65
33	37,66	36,66	35,66	34,66	33,66	32,66
34	37,77	36,77	35,77	34,77	33,77	32,77
35	37,78	36,78	35,78	34,78	33,78	32,78
36	37,86	36,86	35,86	34,86	33,86	32,86
37	37,87	36,87	35,87	34,87	33,87	32,87
38	37,96	36,96	35,96	34,96	33,96	32,96
39	37,97	36,97	35,97	34,97	33,97	32,97
40	37,99	36,99	35,99	34,99	33,99	32,99
41	38	37	36	35	34	33
42	38,03	37,03	36,03	35,03	34,03	33,03
43	38,05	37,05	36,05	35,05	34,05	33,05
44	38,1	37,1	36,1	35,1	34,1	33,1
45	38,11	37,11	36,11	35,11	34,11	33,11

46	38,19	37,19	36,19	35,19	34,19	33,19
47	38,24	37,24	36,24	35,24	34,24	33,24
48	38,26	37,26	36,26	35,26	34,26	33,26
49	38,28	37,28	36,28	35,28	34,28	33,28
50	38,45	37,45	36,45	35,45	34,45	33,45
51	38,47	37,47	36,47	35,47	34,47	33,47
52	38,52	37,52	36,52	35,52	34,52	33,52
53	38,54	37,54	36,54	35,54	34,54	33,54
54	38,57	37,57	36,57	35,57	34,57	33,57
55	38,66	37,66	36,66	35,66	34,66	33,66
56	38,74	37,74	36,74	35,74	34,74	33,74
57	39,01	38,01	37,01	36,01	35,01	34,01
58	39,02	38,02	37,02	36,02	35,02	34,02
59	39,1	38,1	37,1	36,1	35,1	34,1
60	39,48	38,48	37,48	36,48	35,48	34,48
61	39,76	38,76	37,76	36,76	35,76	34,76
62	39,9	38,9	37,9	36,9	35,9	34,9
63	40,19	39,19	38,19	37,19	36,19	35,19
64	40,4	39,4	38,4	37,4	36,4	35,4
65	42,61	41,61	40,61	39,61	38,61	37,61
66	42,72	41,72	40,72	39,72	38,72	37,72
67	49,7	48,7	47,7	46,7	45,7	44,7

Для бюджетних установ єдиний внесок встановлюється у відсотках до визначеної бази нарахування єдиного внеску у такому розмірі: по 31 грудня 2017 року — 36,3, у 2018 році — 35,3, у 2019 році — 34,3, у 2020 році — 33,3, у 2021 році — 32,2, з 1 січня 2022 року — 31,3.

Для платників, зазначених у пункті 1 (крім абзацу сьомого) частини першої статті 4 цього Закону, які використовують працю найманих працівників із числа осіб льотних екіпажів повітряних суден цивільної авіації (пілоти, штурмани, бортінженери, бортмеханіки, бортрадисти, льотчики-наглядачі) і бортоператорів, які виконують спеціальні роботи в польотах, єдиний внесок встановлюється у відсотках до визначеної бази нарахування єдиного внеску у такому розмірі: у 2017 році — 45,96, у 2018 році — 44,96, у 2019 році — 43,96, у 2020 році — 42,96, у 2021 році — 41,96, з 1 січня 2022 року — 40,96.

Для платників, зазначених у пункті 1 (крім абзацу сьомого) частини першої статті 4 цього Закону, єдиний внесок встановлюється у відсотках до суми винагороди за цивільно-правовими договорами у такому розмірі: по 31 грудня 2017 року — 34,7, у 2018 році — 33,7, у 2019 році — 32,7, у 2020 році — 31,7, у 2021 році — 30,7, з 1 січня 2022 року — 29,7.

Суб'єкт господарської діяльності, який провадить господарську діяльність у декількох видах економічної діяльності, під час визначення розміру єдиного внеску відноситься до класу професійного ризику виробництва за основним видом його економічної діяльності.

Відокремлений підрозділ юридичної особи (філія або представництво), розрахунки з оплати праці якого проводяться нецентралізовано, під час визначення розміру єдиного внеску відноситься до того виду економічної діяльності, якому відповідає його діяльність.

Відокремлений підрозділ юридичної особи (філія або представництво), який провадить свою діяльність у декількох видах економічної діяльності, відноситься до класу професійного ризику виробництва за основним видом його економічної діяльності.

На період до 1 січня 2023 року для підприємств суднобудівної промисловості (клас 30.11 група 30.1 розділ 30, клас 33.15 група 33.1 розділ 33 КВЕД ДК 009:2010) розмір єдиного внеску встановлюється у відсотках до визначеної абзацом першим пункту 1 частини першої статті 7 цього Закону бази нарахування єдиного внеску у такому розмірі:

по 31 грудня 2017 року — 33,2, у 2018 році — 32,2, у 2019 році — 31,2, у 2020 році — 30,2, у 2021 році — 29,2 з 1 січня 2022 року — 28,2.

У разі коли база нарахування єдиного внеску (крім винагороди за цивільно-правовими договорами) не перевищує розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на місяць, за який нараховується заробітна плата (дохід), сума єдиного внеску розраховується як добуток розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на місяць, за який нараховується заробітна плата (дохід), та ставки єдиного внеску, встановленої для відповідної категорії платника.

Під час нарахування заробітної плати (доходів) фізичним особам з джерел не за основним місцем роботи ставки єдиного внеску, встановлені цією частиною, застосовуються до визначеної бази нарахування незалежно від її розміру без застосування коефіцієнта бази нарахування.”;

абзаци перший і другий частини шостої викласти у такій редакції:

“Єдиний внесок для платників, зазначених в абзаці сьомому пункту 1 частини першої статті 4 цього Закону (військових частин та органів, які виплачують грошове забезпечення особам, зазначеним у пункті 9 частини першої статті 4 цього Закону), встановлюється у відсотках до суми грошового забезпечення у такому розмірі: по 31 грудня 2017 року — 34,7, у 2018 році — 33,7, у 2019 році — 32,7, у 2020 році — 31,7, у 2021 році — 30,7, з 1 січня 2022 року — 29,7.

Єдиний внесок для платників, зазначених в абзаці сьомому пункту 1 частини першої статті 4 цього Закону (крім військових частин та органів, які виплачують грошове забезпечення особам, зазначеним у пункті 9 частини першої статті 4 цього Закону), встановлюється у відсотках до визначеної абзацом другим пункту 1 частини першої статті 7 цього Закону бази нарахування єдиного внеску у такому розмірі: по 31 грудня 2017 року — 33,2, у 2018 році — 32,2, у 2019 році — 31,2, у 2020 році — 30,2, у 2021 році — 29,2, з 1 січня 2022 року — 28,2.

Єдиний внесок для платників, зазначених в абзаці сьомому пункту 1 частини першої статті 4 цього Закону (крім військових частин та органів, які виплачують грошове забезпечення, допомогу по тимчасовій непрацездатності та допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами особам, зазначеним у пунктах 9 і 11 частини першої статті 4 цього Закону), встановлюється у розмірі 33,2 відсотка визначеної абзацом другим пункту 1 частини першої статті 7 цього Закону бази нарахування єдиного внеску.”;

частини сьому і восьму викласти у такій редакції:

“7. Єдиний внесок для платників, зазначених у пунктах 2, 6—8 частини першої статті 4 цього Закону (крім осіб, які є учасниками накопичувальної системи пенсійного страхування), встановлюється у відсотках до визначеної пунктом 1 частини першої статті 7 цього Закону бази нарахування єдиного внеску у такому розмірі: по 31 грудня 2017 року — 3,6, у 2018 році — 4,6, у 2019 році — 5,6, у 2020 році — 6,6, у 2021 році — 7,6, з 1 січня 2022 року — 8,6.

Єдиний внесок для платників, зазначених у пунктах 2, 6—8 частини першої статті 4 цього Закону, які є учасниками накопичувальної системи пенсійного страхування, встановлюється у розмірі 1,6 відсотка визначеної пунктом 1 частини першої статті 7 цього Закону бази нарахування єдиного внеску.

Для найманих працівників — інвалідів, які працюють на підприємствах УТОГ, УТОС (крім осіб, які є учасниками накопичувальної системи пенсійного страхування), єдиний внесок встановлюється у відсотках до визначеної пунктом 1 частини першої статті 7 цього Закону бази нарахування єдиного внеску у такому розмірі: по 31 грудня 2017 року — 2,85, у 2018 році — 3,85, у 2019 році — 4,85, у 2020 році — 5,85, у 2021 році — 6,85, з 1 січня 2022 року — 7,85.

Єдиний внесок для найманих працівників — інвалідів, які працюють на підприємствах УТОГ, УТОС та є учасниками накопичувальної системи пенсійного страхування, встановлюється у розмірі 0,85 відсотка визначеної пунктом 1 частини першої статті 7 цього Закону бази нарахування єдиного внеску.

8. Єдиний внесок для платників, зазначених у пункті 3 частини першої статті 4 цього Закону (крім осіб, які є учасниками накопичувальної системи пенсійного страхування), встановлюється у відсотках до суми винагороди за цивільно-правовими договорами у такому розмірі: по 31 грудня 2017 року — 2,6, у 2018 році — 3,6, у 2019 році — 4,6, у 2020 році — 5,6, у 2021 році — 6,6, з 1 січня 2022 року — 7,6.

Єдиний внесок для платників, зазначених у пункті 3 частини першої статті 4 цього Закону, які є учасниками накопичувальної системи пенсійного страхування, встановлюється у розмірі 0,6 відсотка винагороди за цивільно-правовими договорами.”;

частину дев'яту виключити;

частини десяту і дванадцяту викласти у такій редакції:

“10. Єдиний внесок для платників, зазначених у пункті 9 частини першої статті 4 цього Закону (крім осіб, які є учасниками накопичувальної системи пенсійного страхування), встановлюється у відсотках від суми грошового забезпечення у такому розмірі: по 31 грудня 2017 року — 2,6, у 2018 році — 3,6, у 2019 році — 4,6, у 2020 році — 5,6, у 2021 році — 6,6, з 1 січня 2022 року — 7,6.

Єдиний внесок для платників, зазначених у пункті 9 частини першої статті 4 цього Закону, які є учасниками накопичувальної системи пенсійного страхування, встановлюється у розмірі 0,6 відсотка грошового забезпечення.

12. Єдиний внесок для платників, зазначених у пункті 11 частини першої статті 4 цього Закону (крім осіб, які є учасниками накопичувальної системи пенсійного страхування), встановлюється у відсотках до суми допомоги по тимчасовій непрацездатності, допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами у такому розмірі: у 2015 році — 2, у 2016 році — 3, у 2017 році — 4, у 2018 році — 5, у 2019 році — 6, з 1 січня 2020 року — 7.”;

доповнити статтю частиною такого змісту:

“14¹. Єдиний внесок для платників, зазначених у пунктах 1, 4 і 5 частини першої статті 4 цього Закону, які використовують працю найманих працівників (крім учасників накопичувальної професійної пенсійної програми), зайнятих повний робочий день на підземних роботах, на роботах з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці, — за списком № 1 виробництв, робіт, професій, посад і показників, зайнятість на яких повний робочий день дає право на пенсію за віком на пільгових умовах, затвердженим Кабінетом Міністрів України, і за результатами атестації робочих місць (крім тих, що безпосередньо зайняті повний робочий день на підземних роботах (включаючи особовий склад гірничорятувальних частин) з видобутку вугілля, сланцю, руди та інших корисних копалин, на будівництві шахт і рудників та в металургії за списком робіт і професій, затвердженим Кабінетом Міністрів України), та тих, які відповідно до Закону України “Про систему пенсійного забезпечення та загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” є учасниками накопичувальної професійної пенсійної програми, та зайнятих повний робочий день на інших роботах із шкідливими і важкими умовами праці, — за списком № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників, зайнятість на яких повний робочий день дає право на пенсію за віком на пільгових умовах, затвердженим Кабінетом Міністрів України, і за результатами атестації робочих місць, а також на роботах (посадах), що дають право на призначення пенсії за віком на пільгових умовах відповідно до пунктів 3—9 частини другої статті 119 Закону України “Про систему пенсійного забезпечення та загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” (крім тих, які є учасниками накопичувальної професійної пенсійної програми), встановлюється додатково у розмірі:

15 відсотків визначеної пунктом 1 частини першої статті 7 цього Закону бази нарахування єдиного внеску за осіб, зайнятих повний робочий день на підземних роботах, на роботах з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці, — за списком № 1 виробництв, робіт, професій, посад і показників, зайнятість на яких повний робочий день дає право на пенсію за віком на пільгових умовах,

затвердженим Кабінетом Міністрів України, і за результатами атестації робочих місць (крім працівників, що були безпосередньо зайняті повний робочий день на підземних роботах (включаючи особовий склад гірничорятувальних частин) з видобутку вугілля, сланцю, руди та інших корисних копалин, на будівництві шахт і рудників та в металургії за списком робіт і професій, затвердженим Кабінетом Міністрів України);

7 відсотків визначеної пунктом 1 частини першої статті 7 цього Закону бази нарахування єдиного внеску за осіб, зайнятих повний робочий день на інших роботах із шкідливими і важкими умовами праці, – за списком № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників, зайнятість на яких повний робочий день дає право на пенсію за віком на пільгових умовах, затвердженим Кабінетом Міністрів України, і за результатами атестації робочих місць, а також на роботах (посадах), що дають право на призначення пенсії за віком на пільгових умовах відповідно до пунктів 3—9 частини другої статті 119 Закону України “Про систему пенсійного забезпечення та загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”.

Сума єдиного внеску, зазначеного в цій частині, спрямовується на загальнообов’язкове державне пенсійне страхування (до солідарної системи).”;

доповнити статтю частиною двадцять дев’ятою такого змісту:

“29. Платники, зазначені у пунктах 1, 4 і 5 частини першої статті 4 цього Закону, які використовують працю найманих працівників — учасників накопичувальної системи пенсійного страхування, сплачують страхові внески до накопичувальної системи пенсійного страхування у порядку та розмірах, визначених Законом України “Про систему пенсійного забезпечення та загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”.”;

4) доповнити статтю 9 частиною п’ятнадцятою такого змісту:

“15. Сплата внесків до Накопичувального пенсійного фонду та внесків за учасників накопичувальної професійної пенсійної програми здійснюється платниками єдиного внеску, зазначеними у пунктах 1, 4 і 5 статті 4 цього Закону, на окремі рахунки органів Пенсійного фонду України, відкриті в уповноваженому банку у порядку, встановленому Законом України “Про систему пенсійного забезпечення та загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”.”;

5) у статті 11:

в абзаці першому частини першої слова “, на рахунки Накопичувального пенсійного фонду (далі — Накопичувальний фонд), а у випадках, передбачених законом, — недержавних пенсійних фондів” виключити;

у пункті 1 частини другої слова “Накопичувального фонду, а у випадках, передбачених законом, — недержавних пенсійних фондів” виключити;

6) у статті 16:

у частині першій:

абзац другий після слів “соціального страхування,” доповнити словами “та платників і учасників накопичувальної системи пенсійного страхування (у тому числі накопичувальної професійної пенсійної програми)”;

абзац третій доповнити словами “та накопичувальної системи пенсійного страхування, а також про сплату внесків за накопичувальною професійною пенсійною програмою та про набуття учасниками накопичувальної професійної пенсійної програми права на отримання професійних пенсійних виплат у визначеному законом порядку”;

7) у статті 20:

частину першу доповнити абзацом такого змісту:

“Реєстр застрахованих осіб складається з електронних облікових карток застрахованих осіб, до яких включаються відомості про застрахованих осіб, інформація про набуття прав на одержання страхових виплат за всіма видами соціального страхування та інформація про виплати за всіма видами соціального страхування.”;

у частині третій:

у пункті 1:

доповнити пункт абзацом другим такого змісту:

“унікальний номер електронної облікової картки;”.

У зв’язку з цим абзаци другий—дев’ятий вважати абзацами третім—десятим; абзац четвертий викласти у такій редакції:

“прізвище, ім’я та по батькові на момент створення електронної облікової картки;”;

доповнити пункт абзацом п’ятим такого змісту:

“прізвище, ім’я та по батькові на поточний момент;”.

У зв’язку з цим абзаци п’ятий—десятий вважати абзацами шостим — одинадцятим;

в абзаці одинадцятому слово “відмітка” замінити словом “відомості”;

у пункті 2:

в абзаці шостому слово “позначка” замінити словом “дані”;

доповнити новими абзацами такого змісту:

“інформація про страхові випадки:

дата страхового випадку;

вид страхового випадку;”;

доповнити пункт 3 новими абзацами другим—шостим такого змісту:

“вид страхової виплати;

дата, з якої призначено виплату;

дата початку та закінчення страхової виплати;

сума страхової виплати (помісячні суми страхової виплати);

індексація страхової виплати;”.

У зв’язку з цим абзац другий вважати абзацом сьомим;

8) розділ VIII “Прикінцеві та перехідні положення” доповнити пунктом 9^б такого змісту:

“9^б. У загальному фонді державного бюджету щороку передбачаються кошти для компенсації Пенсійному фонду України суми втрат від застосування розмірів єдиного внеску, передбачених частинами тринадцятою і чотирнадцятою статті 8

цього Закону, у сумі різниці між обсягом коштів, сплачених під час застосування таких розмірів, та обсягом коштів, які підлягають сплаті під час застосування розмірів, передбачених частинами п'ятою і шостою зазначеної статті. Для визначення суми такої компенсації платник єдиного внеску розраховує та відображає в звітності суму єдиного внеску у розмірах, передбачених частинами п'ятою і шостою, тринадцятою і чотирнадцятою статті 8 цього Закону, не змінюючи при цьому суму сплати єдиного внеску.”.

24. У статті 1 Закону України “Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи” (Відомості Верховної Ради України, 2012 р., № 12—13, ст. 82):

1) у частині першій слова “року, в якому буде забезпечено бездефіцитність бюджету Пенсійного фонду України” замінити словами і цифрами “1 січня 2017 року”;

2) частини другу — п'яту виключити.

25. У Законі України “Про Кабінет Міністрів України” (Відомості Верховної Ради України, 2014 р., № 13, ст. 222; 2015 р., № 21, ст. 574):

1) пункт 2 частини першої статті 20 після абзацу другого доповнити новим абзацом такого змісту:

“затверджує склад Ради Накопичувального пенсійного фонду із представників центральних органів виконавчої влади у сфері праці та соціальної політики, фінансів, економіки, національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (за поданням Президента України), Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (за поданням Президента України) та Пенсійного фонду України, а також представників Ради національної безпеки і оборони України (за поданням Президента України) та Національного банку України (за поданням Голови Національного банку України); застрахованих осіб та роботодавців (за поданням відповідно репрезентативних на національному рівні всеукраїнських об'єднань профспілок та всеукраїнських об'єднань організацій роботодавців);”.

У зв'язку з цим абзаци третій — двадцятий вважати відповідно абзацами четвертим — двадцять першим;

2) частину першу статті 57 викласти в такій редакції:

“1. Пенсійне забезпечення членів Кабінету Міністрів України здійснюється відповідно до Закону України “Про систему пенсійного забезпечення та загальнообов'язкове державне пенсійне страхування”.”.

26. Частину сьому статті 22 Закону України “Про Національне антикорупційне бюро України” (Відомості Верховної Ради України, 2014 р., № 47, ст. 2051; 2015 р., № 11, ст. 75) викласти в такій редакції:

“7. Пенсійне забезпечення державних службовців та інших працівників Національного бюро здійснюється відповідно до Закону України “Про систему пенсійного забезпечення та загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”.

Інші питання соціального захисту державних службовців та інших працівників Національного бюро регулюються законодавством про працю і державну службу.”.

27. Статтю 15 Закону України “Про запобігання корупції” (Відомості Верховної Ради України, 2014 р., № 49, ст. 2056; 2015 р., № 11, ст. 75) доповнити частиною п’ятою такого змісту:

“5. Пенсійне забезпечення членів та працівників апарату Національного агентства здійснюється відповідно до Закону України “Про систему пенсійного забезпечення та загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”.

28. Статтю 86 Закону України “Про прокуратуру” (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., № 2—3, ст. 12) викласти в такій редакції:

“Стаття 86. Пенсійне забезпечення працівників прокуратури

1. Пенсійне забезпечення прокурорів здійснюється відповідно до Закону України “Про систему пенсійного забезпечення та загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”.”.

29. У Законі України “Про судоустрій і статус суддів” (в редакції Закону України від 12 лютого 2015 року № 192-VIII; із змінами, внесеними Законом України від 2 березня 2015 року № 213-VIII):

1) статтю 141 викласти в такій редакції:

“Стаття 141. Пенсія суддів у відставці

1. Пенсійне забезпечення суддів у відставці здійснюється відповідно до Закону України “Про систему пенсійного забезпечення та загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”.”;

2) частину другу статті 142 виключити.

30. Пункт 5 розділу III “Прикінцеві положення” Закону України від 2 березня 2015 року № 213-VIII “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо пенсійного забезпечення” виключити.

31. Статтю 1.1 Положення про помічника-консультанта народного депутата України, затвердженого Постановою Верховної Ради України від 13 жовтня 1995 року № 379/95-ВР (Відомості Верховної Ради України, 1995 р., № 37, ст. 283; 2004 р., № 23, ст. 320; із змінами, внесеними Законом України від 2 березня 2015 року № 213-VIII), доповнити новою частиною сьомою такого змісту:

“7. Пенсійне забезпечення помічників-консультантів народного депутата України здійснюється відповідно до Закону України “Про систему пенсійного забезпечення та загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”.

У зв'язку з цим частини сьому і восьму вважати відповідно частинами восьмою і дев'ятою.

II. Прикінцеві та перехідні положення

1. Цей Закон набирає чинності з 1 січня 2016 року, крім:

підпункту 34, абзаців другого — третього, дев'ятого (в частині відшкодування Пенсійному фонду України витрат на виплату пільгових пенсій), двадцять дев'ятого і тридцятого підпункту 43 пункту 1, пункту 11 та абзаців двадцять дев'ятого — тридцять третього підпункту 3 пункту 23 розділу I, пункту 6 розділу II цього Закону, які набирають чинності з першого числа місяця, наступного за місяцем опублікування, цього Закону;

абзаців третього — двадцять восьмого підпункту 3 пункту 23 розділу I цього Закону, які набирають чинності з 1 січня 2017 року.

Положення, передбачені підпунктом 19 пункту 1 розділу I цього Закону, застосовуються щодо пенсій, які призначаються, починаючи з 1 січня 2016 року.

Дія положень, передбачених підпунктом 26 пункту 1 розділу I цього Закону, поширюється на пенсіонерів, які з 1 січня 2016 року виїждять на постійне місце проживання за кордон.

2. До приведення законодавства України у відповідність із цим Законом закони України та інші нормативно-правові акти застосовуються в частині, що не суперечить цьому Закону.

3. Щомісячна додаткова пенсія, за шкоду заподіяну здоров'ю, та підвищення пенсій непрацюючим пенсіонерам, які проживають на територіях радіоактивного забруднення, що не передбачені цим Законом, виплачуються у розмірах, встановлених раніше діючим законодавством.

4. Заборгованість з платежів до Пенсійного фонду України (включаючи заборгованість філій, представництв, відділень та інших відокремлених підрозділів підприємств, установ і організацій) боржників, відомості про яких відсутні в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців (крім заборгованості фізичних осіб — підприємців, які припинили свою підприємницьку діяльність за заявницьким принципом), що склалася на день набрання чинності цим Законом, підлягає списанню Пенсійним фондом України.

5. Визнати такими, що втратили чинність:

Закон України “Про пенсійне забезпечення” (Відомості Верховної Ради України 1992 р., № 3, ст. 10, з наступними змінами);

Закон України “Про пенсії за особливі заслуги перед Україною” (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., № 35, ст. 289, з наступними змінами);

Закон України “Про поліпшення матеріального становища учасників бойових дій та інвалідів війни” (Відомості Верховної Ради України, 2004 р., № 25, ст. 347; 2005 р., № 4, ст. 93).

6. Кабінету Міністрів України забезпечити:

1) здійснення Пенсійним фондом України заходів щодо утворення Накопичувального пенсійного фонду відповідно до Закону України “Про систему пенсійного забезпечення та загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” і проведення до 1 серпня 2015 року засідання Ради Накопичувального пенсійного фонду;

2) затвердження до 1 серпня 2015 року складу Ради Накопичувального пенсійного фонду;

3) проведення до 1 грудня 2015 року міністерствами, іншим центральними органами виконавчої влади інвентаризації майна підприємств, що належать до сфери їх управління, з визначенням майна для його подальшої реалізації з метою погашення наявної заборгованості з платежів до Пенсійного фонду України. Оцінка та реалізація зазначеного майна проводиться у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

4) списання до 1 квітня 2016 року Пенсійним фондом України заборгованості, зазначеної у пункті 4 цього розділу, за результатами інвентаризації.

**Голова
Верховної Ради України**